

ՌԻՐԱԲԹ
ՀԱՅԿՏԻՐԵՐ 1
VENDREDI
1er OCTOBRE
1999
LE NUMERO : 6.00 F.

HARATCH
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE FONDÉ EN 1925
DIRECTION: ARPIK MISSAKIAN
83, RUE d'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
TEL. : 01.47.70.86.60 FAX : 01.48.00.06.70
E-MAIL : jharatch@aol.com
ԲԱՍՏԱՆԴՐԱՊՈՐՏԻՐԻ
Ֆրանսա : Տար. 1 250 Ժ. — Ալգյուր (ալժիր) : 635 Ժ.
Արևմտահայաստան : Տար. 1 500 Ժ. (միջնորդյալ առանձին)
1 250 Ժ. (շաբաթական առանձին) — Լիտվա : 6 00 Ժ.
C.G.P. PARIS 15069-82 E

ՀԱՅԿՏԻՐԵՐ — ԹԻՒՆ 19-741

Fondateur **SCHAVARCHE MISSAKIAN**

75e ANNÉE — N° 19.741

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՀԱՎԱՏ**

ՃՐՐԷՆՓՐԷՍ

(Սկզբունքներ 29/30)

**ՇՀԱՐԱՐԱԾԻ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԵՋ**

**ՓՈԶԱՐԵՆԱՆ — ՇՀԱՐԱՐԱԾԻ
ՀԱՅԿԻՊՈԼԻՄԵՐ**

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

**ՄԱՐԿԵՐԻ ԱՌՈՒՄ
ՀԱՅ — ՎՐԱՅԱՆՈՒՄ
ՄԱՐԿԵՐԻ**

Ռ. Քաջարանը և ի. Եմարյանը միջնորդական են միջնորդական համարված ստորագրությունները: Քիչներն են միջնորդական համարված են: Քաջարանը և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

գործնական կերպով լայնոր: Ինչ ալ ընդգծած է ստորագրության հոգալից կարողությունները: Ի պատասխան իրադրությունները միջնորդական համարված են: Քաջարանը և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Նույն շարքերից պատասխանելով Եմարյանը համարված է Քաջարանի ներկայումս ընդունված, առկայությունը որ միջնորդական համարված են: Քաջարանը և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

ԱՊԻ ղեկավարական շարքերը միջնորդական են: Քաջարանը և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

**ԱՐԵՆԻՆԻՔԻ ՄՈԳԻՆ ՇՈՒՔՐ
« Les Chevaux de Feu »,
l'Arlequin շարժապատկերաշար**

Իր ձեռքին տակ առնել ինչ նիսի կր համար և, ընդհանրապես, կանոնադրված մտնալով տառնական վիճակ ու նախորդ մարմնացում: Կոպուլն միջև կորած հանդերձակով մը ցույ կը դառնար և ցույց պէս ալ կը նայէր մեկի հորինական իր դիրքով: Հին այսինքն խոսքով մը ցույց ծորակները վերջին յանկարձակ տառնական դիրք իր տառնական անհասարակ հորինվածք:

Այս անգամ կարող է հանդերձակով կը կամ ծանոց խոսքով լին, որ ձեռքը անցած և, ալ իր լինելով է՛լ հանդերձակ զառանգել դառնալ իր միջնորդ: Նիսի կը խոսքարանդակառնած է, ձեռքն առնել ինչ նայած և, ալ ինչ կը կույն Գործնականով:

Այսինքն, Գործնականով և ոչ իսկ փափակված է՛լ Գործնականով: Իր լինելով ծանոց և առաջին կը ծանոցանալ Քաջարանը և ի. Եմարյանը: Եմարյանը ալ լինելով միջև համարված է՛լ Նախագահ:

Փոխանակում է՛լ հանդերձակ զառանգելով առաջին կամ ծանոց խոսքով լին, որ ձեռքը անցած և, ալ իր լինելով է՛լ հանդերձակ զառանգել դառնալ իր միջնորդ: Նիսի կը խոսքարանդակառնած է, ձեռքն առնել ինչ նայած և, ալ ինչ կը կույն Գործնականով:

Մտնալով խոսքով ծանոց ծանոց խոսքով լին, որ ձեռքը անցած և, ալ իր լինելով է՛լ հանդերձակ զառանգել դառնալ իր միջնորդ: Նիսի կը խոսքարանդակառնած է, ձեռքն առնել ինչ նայած և, ալ ինչ կը կույն Գործնականով:

ՕՐՈՒՄԱՆ ԴԵՊԵՐԵՐ

**ՅԵՋԵՆԻՍ
ՍՊՈՐՏԱՆԻՔ
ՈՒՐԲԵՋԱՆԻ ՎՐՈՅ**

Մին Մուսուհան կը ստանալով իր տարածությունները, միտնալով կամ ծանոց խոսքով լին, որ ձեռքը անցած և, ալ իր լինելով է՛լ հանդերձակ զառանգել դառնալ իր միջնորդ: Նիսի կը խոսքարանդակառնած է, ձեռքն առնել ինչ նայած և, ալ ինչ կը կույն Գործնականով:

Այսինքն, Գործնականով և ոչ իսկ փափակված է՛լ Գործնականով: Իր լինելով ծանոց և առաջին կը ծանոցանալ Քաջարանը և ի. Եմարյանը: Եմարյանը ալ լինելով միջև համարված է՛լ Նախագահ:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

մը ընդունված ծանոց ծանոց խոսքով լին, որ ձեռքը անցած և, ալ իր լինելով է՛լ հանդերձակ զառանգել դառնալ իր միջնորդ: Նիսի կը խոսքարանդակառնած է, ձեռքն առնել ինչ նայած և, ալ ինչ կը կույն Գործնականով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

Գոհանակություն արտայայտելով երկրորդ շարքից հանդիսանալու շարքերից են ընկալված զորքային աթիվը, Ռ. Քաջարան և ի. Եմարյանը միասին չկան: Եմարյանը և որ տարիները ընթացիկ ձևերով հրապարակված են: Երկու Պատմությունները միջև բարեբաղնական միջոցներ պատճառ են որ իր զարկ տրույն միջնորդական կապերով, ցանցի առկա իր մակարդակի առկայով:

Սկզբ. 29-ի ղեկավար, նախագահական պարտանք է՛լ, զրույց ղեկի տեսակետից և՛ որ տեղի ունեցած է և՛ Քաջարանի և ի. Եմարյանի միջև:

Երևու նախագահները ընծարված են երկրորդ շարքերից: Քիչներն են միջնորդ շարքը: Մտքերը փոխանակված են անցած են ղեկի կազմի մասին, դիտարկար իրավունքները: Անցարկարժան են նաև ԱՊ-ի և միջնորդային այլ կազմակերպությունները: Հրապարակները մեջ համարված են:

(Շաբ. Ա. Էյէժ)

Ըր է դոր կը զնէ մազգադորեկու հա-
մար աւարեկեաները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Փոքր-խոտաւորացած է իր գիրը Թու-
րքի նկատմամբ : Սեպտ. 29-ին, ի պա-
տասխան քանակի կոչին՝ առանց պար-
ման քանակութեան, Քիւրտները յայտա-
բարած են՝ Վեր գոհարեւոյնները տկա-
րութիւն համարելով, թուրք քանակի ու
Պետութիւնը կ'ուզեն ստիպել որ անմ-
ատուր լլայնք : Խաբարը որն ալ Ա.
Դեմալան գոյնաւորացած էր հնախալէ
զուտ զարգացումէն, ինչէ խաղաղութեան
իր առաւելութիւնը լուրջի շահուէին Ան-
գլիայի կողմէ : Միւս կողմէ, թուրք
քանակի նոր գործողութեան մը ձեռնար-
կած է Իրաքի հիւսիս : Սեպտեմբերին,
հարաւարեւելեան Անատոլիոյ ալ լա-
խաւանաբար, հետեանաբով 38 Քիւրտ լա-
յաններու է :

ՊԵՆԿՈՒՍԻ ցոյցերը, Սեպտ. 29-ին,
ծանր ընդմիջ առած են, կըր արդեաւ
փոքրեան ուժերը մէջամտած են արդեւ
հանդիմանային : Համար որ ցոյցադրերը
նախագահական պարտաւն ժողովան : 45
փերտուր կայ :

ՊԵՆԿՈՒՍԻՒՄ փակեցուցց իւրաքանչեւ
Պարսկաստանի քանակի Բի. 6 համաժողով-
գիրը՝ մասնադատարի ընդունի վերա-
բերող :

ՄԱՍԿՈՒՍԻՒՄ Կեր. Դրամատան նա-
խագահը Վերգիւնեմի ի Ֆակիթի շա-
րաքներէն մէջ կ'ընէ Բի. Խոտաւորա-
նէն զրամաւորութեան արտադրողը
տարեկան 70 միլիոն Ժր. կը հասնի :
Կը հաստատ, սակայն Բի. Է. Կ. Ի. Ի. Ի.
շորհած զրամաւորներուն չի վերաբերի
այդ փախուստը :

ՆԱԽԵՏ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ս. ՄԵՐՈՂ ԿԻՐԱՐԱՆԻ

ՀԱՇՎ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՏԸ

Նոյնիմբ. Ե-ին

Ի ՅԵՇԱՏԱԿ

ՎՄատոց» Հայ Կարի Գաղապանու-
թեան Միութեան իր փոխնախագահ Տի-
կիս Միկիմէ Գոմարանիքին կ'ընթացի մա-
նան առիթու 500 Ժր. կը նուիրէ «Յա-
նալ» օրաթերթին :

Տիկիմէ Արշալոյս Նուրեմի յիշատա-
կին, Պ. Նուպար Դուրեմի 200 Ժր.
կը նուիրէ «Յառաջին» :

ՓՈԽԱՆ ԵՆԱԿԵՍԱԿԻ

Վրնոնէն (Կրեմլը) ափսոսանքաւ-
արցիկ Արի Տիկիմէ եղիս Արգարեանի
մահուան առիթի, Գալանէն Քեչեանին
200 Ժր. կը նուիրեն «Յառաջին» թերթու-
անման :

Յուլաբակուրութիւնը կատարուած է
Վրնոնի եկեղեցին, Սեպտ. 27-ին և մար-
մին առ ամփոփուած՝ սոցեղին գերեզմա-
նատուր իր ընտանեկան զամբարանին
մէջ :

ՀՊԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՒՐԻ ՅՈՂԱՆԵԱՒ-ՄԻՐՏԻՉ
ՄԱՐ ՏԱՀԱՐԻ

ՄԱՆԿՈՅԹԻ ԱՄԻՍ.

ՅԻՇԱՏԱԿԻ

ՀԱՆԿԻՏՈՒԹԻՒՆ

Նուիրուած

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ

Կարձակեցուցեմք՝

Ս. Յովնանէ-Մկրտի Մաշք Տանարի
Տիկիմէն Գանձաւորութիւն

Կիրակի, Հոկտեմբեր 10, Ժամը 16-ին,

Առաջնորդարանի

Հնուրան Ֆրէնկեան օրաճին մէջ
15, rue Jean-Goujon — Paris 8*

Կը հրաւիրուի բոլոր երախտագետ աղ-
բամերը մասնակցելու Մշակուի Ե-
նալին ստատորոմընում՝ «Քարձակեմ»
Կարգապահեցում ընկերուած նայն սո-
նախարարեմ :

Ա. ՅՈՂԱՆԵԱՒ-ՄԻՐՏԻՉ

ՓԱՐԻՉ

Կիրակի, Հոկտեմբեր 3,
Փարիզի Ս. Յովն-Մկրտի
Մաշք եկեղեցւոյ օմնում

ԳՏԻՐ ՏԱՐԵՒԱՐՉ

Այս առիթի, Ժամը 10-30-ին, Մաշք
Տանարի մէջ կը մատուցուի հանդիսա-
ւոր պատարագ և մատուցուի Կրօնաւոր :

Կը պատարագէ և կը շարժէ՝

ԳԻՏԱ ՄԱՔ. ՆԱԳՈՒՆԵԱՆ

Կարդիկեցուցում Պատուիրակ երազայի

Մաշքուրջ շաշոք Փարիզի

Ի ժամու պատարագի, Գոհարանալան
Մաշքում կը կատարուի Մաշք եկեղեց-
ւոյ ի կեանս եղող Բարեբարներուն և ա-
նոնց ընտանեկան արեւադուրեման
համար :

Յաւաւոր պատարագի, Հոգեանգիտ
կը կատարուի եկեղեցւոյն բարեբար Ա-
ղիմանը Մաշքում, Մաշքուցում և
Մաշք Տանարի հանդուգեղ Բարեբար-
ներուն համար :

Կը Տարեկրին բոլոր, այդ օր, մաս-
նակցի Մաշք Տանարի 95-ամեակի այս
տոնախմբին և շարունակի արտա-
յայտել իրենց հոգածութեան իրենց հո-
գուր Տան պալատութեան հանդէպ :

ԵՆՈՐՀԱԿԱԼԻ

«ԵՆ» Միութեան Կարգութիւնը շը-
նարակութեան անցած է հետե-
ւայ նուիրատուութեան ժողով Մա-
նուկեմի մահուան առիթի... Պ. Ալե-
սանդր 200 Ժր., Պ. Լորէլի 200 Ժր., Պ.
Տեմբրեան 150 Ժր., Օր. Արշէ Մի-
սանան 300 Ժր., Ա. Է. Է. Է. Է. Է. Է. Է. Է.
1-000 Ժր., Պ. Միշիկ 50 Ժր., Տիկիմէ
Երնաւորեմ 250 Ժր., Պ. Կարապետ
Գորգիւնի 500 Ժր., Պ. Մուր 100 Ժր.,
Պ. Մանիկ 400 Ժր., Պ. Ալիս 200 Ժր.,
Պ. Կուլի Մանուկեան 200 Ժր., Պ. Սո-
րէն Միւնեան 300 Ժր., խօսք մը անա-
նոններ՝ 2-050 Ժր. :

Union Générale Arménienne
de Bienfaïtance
U.G.A.B.

COURS DE VIOLON

METHODE D'ENSEIGNEMENT :
Ecole russe de violon avec option
musicque arménienne
Professeur : **ARMEN SAMOUELIAN**
Diplômé
du Conservatoire National Komitas
d'Erevan

Cours

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles — Paris 17ème
Le Mercredi de 9h à 18h
Le Samedi de 9h à 13h
Renseignements et inscriptions
auprès de :
M. ARMEN SAMOUELIAN :
Tél. : 01 47 81 57 45.

ՀԱՄԱԳՈՒՅԻՆ
HAMASKAÏNE
ՔԱՐԻՉ

Իրակալ երկոյթ
«ԹԱՊՊԱՆԱՅ ԿԵՐ»
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՆՆՈՒՆԻՆԻ ՄԵՋ
Կը ներկայացնէ
Հրապարակային, մանկավարժ
ՄԱՐԿԱՐ ՀԱՐԱՊԵԱՆԵԱՆ

Հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 7,
Ժամը 20-30-ին
Հայ Մշակուի Տան մէջ՝
17, rue Bleue — 75009 Paris

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**

**APPEL
A LA SOLIDARITE**

Le séisme survenu en Turquie le
17 Août, suivi de répliques qui conti-
nuent encore, a causé des pertes hu-
maines et d'importants dégâts ma-
tériels au sein de la communauté ar-
ménienne. Devant l'ampleur du dés-
astre et après être entrée en rela-
tion avec le Patriarcat arménien d'Is-
tanbul, la CROIX BLEUE DES ARME-
NIENS DE FRANCE a décidé de lan-
cer une collecte de fonds pour sou-
tenir les actions de secours mises en
place par le Patriarcat: aide aux en-
fants orphelins, secours psycholo-
gique aux enfants et aux jeunes trau-
matisés par le tremblement de terre,
réparation et rénovation des bâti-
ments communautaires (écoles) et
du patrimoine historique (Patriarcat,
églises).

La C.B.A.F. donnera très prochaine-
ment de plus amples informations
dans la presse et sur les radios ar-
méniennes.

Vous pouvez dès à présent adres-
ser vos dons à la C.B.A.F. —
17, rue Bleue, 75009 PARIS
qui acheminera directement les
fonds au Patriarcat d'Istanbul.

(Chèques libellés à : C.B.A.F. —
Séisme en Turquie. Un reçu CERFA
sera adressé à chaque donateur).

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 55935

setrak®

**SABERATOURS
SEVANVOYAGES**

**PARIS • EREVAN • PARIS
VOLS DIRECTS**

ASSISTANCE A L'AÉROPORT
ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
RÉSERVATION D'HÔTEL
LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
EXCURSIONS GUIDÉES
VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

**2 VOLS
ZHEBDO
CALEDO**

SABERATOURS
19 RUE ST. ROCH - 75001 PARIS
TEL 01 42 96 10 10 - FAX 01 42 96 18 77

SEVAN VOYAGES
48 COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON
TEL 04 78 60 13 66 - FAX 04 78 60 92 26

EREVAN
10 RUE VARDANANTS - 375010 EREVAN
TEL 52 54 48 / 52 85 48 - FAX 50 56 86

**A votre service pour toutes destinations
dans le monde!**

EXPOSITION «ROMA-ARMENIA»
Grande salle Sixtine
25 mars - 16 juillet 1999

Rapport sur l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican

I. L'exposition

C'est à la suite du voyage du regretté catholico Karékine Jr à Rome et de ses entretiens avec le souverain pontife, en 1996, que fut confirmé le principe d'une exposition arménienne au Vatican. Il s'agissait à la fois de marquer l'exceptionnel climat d'œcuménisme qui prévalait alors entre l'Eglise apostolique arménienne et l'Eglise catholique, et de célébrer le 1700e anniversaire de la proclamation du christianisme comme religion d'Etat en Arménie (301). Peu après furent décidés le lieu (Salone Sistino) et la date (printemps 1999), et le catholico me convqua en Arménie pour me proposer d'être le commissaire de cette exposition. J'avais donc à peine plus de deux ans pour la mettre sur pied, et je me suis vite retrouvé en voyage constant entre Paris et l'Italie.

J'appris entre autres que la salle d'exposition prévoyée possédait au Vatican un statut assez hybride. Cette ancienne salle de lecture de la Bibliothèque conçue par Sixte V communiquait par une petite porte au fond avec la Bibliothèque actuelle située un étage au-dessous, au second. Mais son entrée naturelle se trouvait dans les Musei Vaticani. Le public ne disposait donc pas d'une entrée à part, les visiteurs acquittant le prix d'entrée de 18.000 Lires (60 FF.) à l'ensemble des musées, et parvenant à cette salle à la fin du circuit de visite. La salle faisait donc formellement partie des Musei, qui encaissaient toute la recette, mais sa gestion en tant que lieu d'exposition relevait de la Biblioteca. Je m'aperçus assez rapidement que ce statut n'allait pas sans provoquer certaines contradictions entre les deux institutions, voire même des conflits. Ces institutions se rejoignaient toutefois sur plusieurs points, en particulier sur le désintéret total dont leurs directions firent constamment preuve vis-à-vis de l'exposition projetée.

L'impression - vraie ou fausse - qui se dégageait est que cette exposition avait été imposée par le haut, qu'elle ne résultait donc pas d'un choix des autorités de la Biblioteca et/ou des Musei, et qu'en conséquence ces autorités marquaient leur distance par une indifférence frisant parfois la mauvaise volonté poussée jusqu'à l'absurde. Je m'en rendis compte déjà durant la

phase de préparation, et de plus en plus à mesure qu'on approchait de l'inauguration. La conférence de presse donna lieu à des incidents déplorablement, plusieurs journalistes arrivés en retard se voyant brutalement refuser l'entrée. La cérémonie d'ouverture, en présence du souverain pontife, du catholico et du président de la république d'Arménie, fut abondamment filmée et photographiée par les services du Vatican, mais aucun exemplaire de la bande vidéo officielle ou des photographies ne fut envoyé à l'ambassade d'Arménie en souvenir.

Une fois l'exposition ouverte, l'accès du public se faisait par les Musei Vaticani. Il fallait donc faire la queue avec les visiteurs des musées, en particulier de la chapelle Sixtine, faire ensuite tout le circuit pour arriver à la fin, en sortant de la chapelle, à l'exposition,

par
Claude MUTAFIAN

après un long trajet d'au moins une heure avec un pas rapide. En fait, on peut aller directement à l'exposition en marchant en sens inverse du circuit, on y arrive alors en cinq ou dix minutes, mais il faut passer à contre-courant les 80 mètres du Braccio Nuovo, ce que les gardiens interdisent farouchement.

Je pense que pour une exposition ayant un tel contenu diplomatique et œcuménique, on pouvait logiquement espérer au minimum les points suivants :

— Que l'exposition soit annoncée par affiches à l'entrée.

— Qu'à partir des guichets des Musei, quelques affiches avec fléchages indiquent le chemin direct pour l'exposition, afin que ceux qui le veulent aillent la visiter sans être contraints au circuit entier des Musei.

— Qu'on me donne un laissez-passer qui me permette d'aller librement à l'exposition, aussi bien par l'entrée « officielle » des Musei que par l'entrée « privée » de la Biblioteca.

— Que lorsqu'un groupe accompagné par moi vient spécifiquement visiter l'exposition, et non les Musei, je puisse le faire entrer directement jusqu'aux

guichets, sans faire la queue avec les touristes dont le but est tout autre (les musées et non l'exposition).

— Que lorsque j'accompagne quelques invités personnels, en particulier des journalistes ou des professeurs venus exprès pour l'exposition, je puisse les faire entrer eux aussi directement sans queue, et de plus sans acquitter le billet d'entrée qui concerne les visiteurs des musées tout entiers.

Ces quelques points représentent un minimum que le commissaire d'une exposition est en droit d'attendre afin qu'elle obtienne l'écho qu'elle mérite, souhaité en l'occurrence par le souverain pontife et le catholico.

II. L'attitude des autorités de la Biblioteca Apostolica Vaticana

Officiellement, et avec l'accord de toutes les parties, l'exposition était partout annoncée « avec la collaboration de la Biblioteca Apostolica Vaticana ». En quoi a consisté cette « collaboration » ? La direction de la Biblioteca a certes prêté d'exceptionnels manuscrits, sans lesquels l'exposition aurait beaucoup perdu de sa valeur. La liste que j'avais établie a été acceptée à 90%, mais c'était là la moindre des choses dans le cadre d'une « collaboration » : n'oublions toutefois pas que ce n'est pas de sa propre décision que la Biblioteca s'est trouvée impliquée dans cette manifestation, l'ordre était venu d'en haut, et dans ces conditions elle pouvait difficilement refuser des prêts de ses propres collections dans sa propre salle. Quant au travail d'élaboration de la liste des objets à exposer, en dehors de Mgr. Canari, aucun responsable de la section des manuscrits, personne ne m'a accordé la moindre facilité ou n'a fait mention du moindre intérêt.

Les cours de l'une des réunions de préparation que nous avons eues, j'avais souhaité que les demandes de prêt soient faites sur papier de la Biblioteca, dans le but évident d'avoir plus de chance de recevoir une réponse positive des divers musées, archives, bibliothèques... sollicités. La réponse fut positive à la condition de fournir une lettre garantissant que tous les frais (assurance, transport...) seraient à notre charge. La lettre fut fournie, et je peux donner des noms de témoins à cette réunion, j'établis donc la liste des demandes de prêt dans cette optique, et lorsqu'arriva le moment de les envoyer, en juin 1998, le directeur (« prefetto ») de la Biblioteca, Don Farina, me dit que c'était à l'ambassade d'Arménie de faire les demandes sur son propre papier. Il nia tout d'abord qu'il y ait eu un accord sur une autre base, avant de dire que s'il avait eu lieu il n'aurait pas de valeur en l'absence de trace écrite. Voyant l'impasse due à mon excès de confiance, je lui demandais s'il pouvait au moins signer une déclaration disant que la Biblioteca soutenait l'exposition et mettait tous ses moyens à disposition; jointe aux demandes de prêt, une telle déclaration pouvait avoir un impact. La réponse fut encore négative. Or sans ce minimum d'implication, purement formelle d'ailleurs, de la part de la Biblioteca, je ne pouvais pas continuer le travail.

Le temps pressait, et avant de faire intervenir le catholico nous sommes allés, la secrétaire de l'ambassade au mois, voir Mgr. Re à la Secrétairerie d'Etat. Lui considéra que la demande concernant cette déclaration était valable, et Don Farina finit par la signer. Mais il ne signa rien d'autre. En particulier, pour le prêt des pièces demandées à l'Ermitage de Saint-Petersbourg, le contrat russe exigeait une signature du responsable du lieu d'exposition. Ici encore purement formelle puisque nous garantissons par écrit que tous les frais étaient sur nous. Rien n'y fit, et le ministère russe n'autorisa pas la sortie des pièces, qui ne furent donc pas exposées, à cause de l'absence de cette signature.

L'indifférence de la direction de la Biblioteca se traduisait aussi par l'absence totale de publicité : aucune affiche, ni dans la bibliothèque, ni à l'en-

(suite de la page 2) : «...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

«...l'attitude des autorités de la Bibliothèque Apostolique et des Musées du Vatican...»

trée. Un chercheur travaillant dans cette bibliothèque, au second étage, ignorait donc tout de l'exposition qui se tenait juste à l'étage au-dessus.

Durant la mise en place, aucune facilité ne me fut accordée. Je devais constamment descendre faire mes innombrables coups de téléphone hors de Rome depuis le téléphone public au rez-de-chaussée, armé de mes volumineux dossiers. Nous avions d'ailleurs appointé un cinéaste chargé de préparer une bande vidéo et pour cela une demande avait été faite dans les formes pour qu'il puisse aussi filmer la mise en place. Il eut finalement l'autorisation d'assister, mais pas de filmer: ce n'est qu'après avoir perdu deux jours qu'il eut le droit de faire son travail.

Cette mise en place demanda bien entendu des heures de présence des gardiens, et la participation des restaurateurs auxquels je désignais dans quelles vitrines placer les différents manuscrits et la page à ouvrir. Il s'agissait donc là d'employés de la Biblioteca, chargés de placer les manuscrits de la Biblioteca dans les vitrines de la Biblioteca, le tout dans une salle de la Biblioteca. En fait de «collaboration», nous reçûmes peu après une facture de 7 millions de Lires (environ 23.000 FF.) que nous avions bien sûr dû acquitter.

En sens inverse, le secrétaire du directeur Don Farina nous demandait constamment des cartons de livres-catalogues. Nous les fournissions, mais à la longue j'ai discrètement fait remarquer à la secrétaire que nous ne disposions pas gratuitement de ces livres, que nous les payions à l'éditeur. Elle me répondit que c'était la moindre des choses en échange de la mise à disposition de la salle par la Biblioteca. Elle omettait le fait que cette mise à disposition n'était en rien une faveur accordée par la Biblioteca, mais une obéissance à un ordre venu d'en haut.

Le plus incroyable était à venir quelques jours après l'ouverture de l'exposition. Alors que je passais au rez-de-chaussée du bâtiment de la Biblioteca pour signer le registre d'entrée et, comme toujours, monter au troisième étage et entrer par la petite porte du fond de l'exposition, le concierge me fit savoir que Don Farina ne m'autorisait plus à passer par ici, et que je devais faire le tour des remparts du Vatican afin d'entrer avec la file des touristes du musée par les Musei Vaticani. J'étais éberlué: le commissaire d'une exposition organisée dans le Salone Sistino «en collaboration avec la Biblioteca» n'avait plus le droit d'entrer par cette Biblioteca! Comme j'avais la carte de lecteur qui m'autorisait à monter dans la salle de lecture au second étage, je décidais d'aller chaque fois à cet étage, où se trouvait le bureau du directeur, et d'y demander des explications. Jour après jour se répétait le même scénario: la secrétaire demandait au directeur, qui m'autorisait cette fois-là exceptionnellement. Fatigué de cette situation absurde, je fis savoir que j'allais me tourner vers les instances supérieures. J'eus finalement toujours verbalement via la secrétaire l'autorisation de passer par la Biblioteca, c'est-à-dire de monter un étage et de sonner à la porte «privée» de l'exposition, c'est-à-dire «nouvel ordre». Ce qui, bien sûr, dura jusqu'à la fin.

III - L'attitude des autorités des Musei Vaticani

La salle d'exposition étant incluse dans le circuit des Musei Vaticani, nous avions bien sûr affaire avec la direction de ces Musées, qui n'a d'ailleurs montré rigoureusement aucun intérêt à l'exposition. Pour diverses raisons, en particulier lorsque j'avais des invités, je devais parfois emprunter l'entrée des Musei plutôt que celle, «privée», via la Biblioteca, qui nécessitait chaque fois l'autorisation du préfetto. Au début, je devais argumenter à n'en plus finir avec les gardiens de l'entrée, qui prétendaient me faire faire la queue des touristes des musées, ... et me faire payer comme eux.

Je répliquais que c'était une question de principe, et qu'il était caricatural que le commissaire d'une exposition paie pour y entrer. Suivaient d'interminables coups de téléphone, jusqu'à ce que j'obtienne un laissez-passer daté, valable cette fois-là seulement. Là encore, exodé au bout d'un certain nombre de fois, je demandais un rendez-vous avec le Dr. Brunelli, directeur des Musei Vaticani, qui jusque-là n'avait jamais cherché à me rencontrer. Je lui soumis plusieurs demandes.

- 1) Fléchir la position direct à l'exposition pour les visiteurs qui ne viennent que pour elle.
- 2) Autoriser ces visiteurs à faire à contre-courant les 80 mètres du Braccio Nuovo.
- 3) Autoriser les groupes venus pour l'exposition et accompagnés par moi à entrer par le côté «sortie», sans faire la queue avec les visiteurs des musées; éventuellement, leur accorder aussi une réduction.

- 4) Autoriser à afficher, à l'entrée, que chaque semaine je ferais une visite guidée de l'exposition, tel jour à telle heure.

Me donner un laissez-passer permanent jusqu'à ce que l'exposition ait été vidée, c'est-à-dire fin juillet.

La réponse aux quatre premières demandes fut catégoriquement négative, sous prétexte que «cela créerait le chaos». Quant à la cinquième, elle pouvait être à priori acceptée, mais je devais pour cela m'adresser à la Dott.ssa Serlupi. Je pris donc ce nouveau rendez-vous, et tout ce que j'ai pu obtenir est ce qui suit:

- 1) Pas question de laissez-passer permanent (car, m'a-t-on répondu, en ce cas je pourrais le faire utiliser par d'autres qui entreraient alors sans payer...). Toutefois, les instructions seraient données pour qu'on me renouvelle automatiquement le laissez-passer à chaque présentation.
- 2) Pour tout groupe de visiteurs accompagné par moi et ne dépassant pas cinq personnes, je serais autorisé à les faire entrer directement à la condition d'avoir prévenu de l'heure exacte les services de la Dott.ssa Serlupi. Nous serions alors accompagnés pour passer à contre-courant le Braccio Nuovo. Sans question, par contre, d'exemption ou de réduction de droits d'entrée.

- 3) Pour tout groupe plus important, l'ambassade d'Arménie devrait se charger de la demande, mais le groupe ne serait pas dispensé de faire la queue.

Le caractère, en soi humiliant, de ce «compromis» fut aggravé par l'attitude hautaine et méprisante des services de la Dott.ssa Serlupi. Ainsi, lorsqu'une fois je fus informé de la visite de sept professeurs venus exprès de Bologne, on me répondit sèchement que l'accord était pour cinq, et donc que deux d'entre eux devaient faire la queue. Inutile de décrire les nombreux autres cas de telles situations dégradantes. Lorsqu'il y avait deux ou trois journalistes ou «personnalités», je devais, devant leur mine étonnée, passer par le cérémonial du renouvellement du laissez-passer, puis acheter moi-même les billets, et ceci «clandestinement» pour qu'ils aient l'impression d'être invités à l'exposition au Vatican. Tout ceci pour une exposition décidée entre le souverain pontife et le catholiques arménien! Rien ne l'annonçait à l'entrée des Musei, et j'ai connu des cas concrets de personnes venues pour l'exposition et qui, ne voyant aucune annonce et ne recevant aucune réponse à leurs questions, s'en sont retournées en pensant à une erreur.

L'attitude inadmissible des autorités des Musei Vaticani se reflétait aussi chez les gardiens. En l'absence de directives concernant l'exposition, ils appliquaient le règlement avec une rare brutalité et un entêtement à toute épreuve. A plusieurs reprises, alors que j'entraï seul par les Musei Vaticani pour aller à l'exposition, je me vis arrêter par un gardien à l'entrée du Braccio Nuovo. J'avais beau expliquer que j'allais à l'exposition dont j'étais le commissaire, rien n'y faisait, et souvent

le gardien m'interdisait physiquement le passage. Il fallait encore d'interminables coups de fil pour obtenir satisfaction.

Vis-à-vis des visiteurs qui venaient voir l'exposition et auxquels on avait indiqué ce chemin direct, la réaction de ces gardiens était bien sûr encore plus brutale et catégorique. Ainsi, le dernier jour, à une demi-heure de la clôture définitive, j'ai entendu un gardien ordonner à un couple de faire tout le tour des musées au lieu de passer par le Braccio Nuovo, sachant fort bien qu'il arriverait à l'exposition trop tard!

Une réponse récurrente des Musei Vaticani à mes protestations consistait à dire qu'ils n'étaient pas concernés par l'exposition, que celle-ci dépendait de la Biblioteca. Comment pouvaient-ils ne pas être concernés, alors qu'ils encaissaient la totalité de la recette? Les milliers de gens qui sont venus visiter l'exposition, et non les musées, ont payé comme tout le monde le billet de 18.000 Lires (60 FF), enrichissant directement et exclusivement la caisse des Musei. Sans compter que ceux-ci ont facturé 1.500.000 Lires (5.000 FF) leur «main-d'œuvre» fût-elle réduite à ouvrir et fermer les portes à l'arrivée des camions lors de l'installation.

Quant à la vente des livres-catalogues, sur laquelle ils touchaient pourtant 50% sans avoir en rien participé, aucun effort n'a été fait pour la promotion, bien au contraire. L'éditeur et la secrétaire de l'ambassade avaient vu le responsable, M. Riccardi, et il était convenu que les livres seraient exposés sur tous les bancs de vente des Musei. Il n'en fut rien, et même sur le banc de vente à l'entrée de l'exposition ils étaient souvent noyés ou cachés, je devais contrôler constamment. Pis encore, je devais aussi contrôler l'approvisionnement, souvent défectueux de la part des «magasins» du Vatican. Je ne donnerai qu'un exemple. Un samedi midi, au moment de la fermeture, les vendeuses me dirent qu'il n'y avait plus d'exemplaires en français. J'appelai les magasins, qui répondirent qu'ils en commanderaient la semaine suivante. Or lundi matin devait arriver un groupe de visiteurs de France. J'ai dû moi-même apporter lundi à la première heure un carton que j'avais chez moi, et en le déposant au magasin j'exprimai mon mécontentement à M. Velluti, qui ne trouva à me répondre qu'un «Si vous n'êtes pas content je ne fais pas porter ce carton au banc de vente».

Toute cette atmosphère malsaine, due à la mauvaise volonté du Dr. Brunelli et de la Dott.ssa Serlupi, trouva son point culminant durant les opérations de ramassage de l'exposition, qui s'étendirent sur une dizaine de jours après la clôture (16 juillet). Une surprise inimaginable m'attendait le lundi 19 juillet, lorsque j'entraï par les Musei Vaticani pour poursuivre le délicat travail de remballage et de renvoi des œuvres prêtées. Le gardien en bas me signifia que l'exposition était terminée, mon laissez-passer n'était plus renouvelable. En d'autres termes, pour remballer une exposition qui s'est tenue dans les Musei, je n'avais pas le droit d'entrer par là, à moins de faire la queue des touristes et de payer mon billet aux musées!

L'atmosphère fut tendue durant cette semaine de travail, les gardiens anonymes attendant qu'une occasion pour me créer des obstacles. Le 21 juillet, je travaillais depuis le matin à l'exposition où j'étais entré par la Biblioteca; à 12h30, j'avais rendez-vous aux «magasins» pour un problème de livres. Ceux-ci se trouvent entre l'entrée des Musei et les guichets. J'ai donc franchi les guichets vers la sortie, en prenant soin de préciser aux employés que j'allais aux magasins de livres et que je reviendrais dans une demi-heure. Quand je me représentai aux guichets, les mêmes employés me transmirent l'ordre qu'ils avaient reçu de ne plus me laisser passer. J'aurais pu bien sûr acheter un billet d'entrée, mais il n'en était par principe pas question! J'insistai car je devais passer pour travailler; je fus alors physiquement ceinturé. L'un des gar-

diens avait constamment été odieux avec moi, je le traitai de «bête» et il me frappa. Le comble, c'est qu'il décida de porter plainte pour insulte! Je ne demandai que cela, qui aurait permis de porter au grand jour toute cette atmosphère malsaine. La police surgit donc et m'enjoignit de la suivre, mais j'avais un rendez-vous téléphonique avec un épigraphiste des Musei. Je lui expliquai la situation, il accourut et obtint que tout soit annulé moyennant un serment de mains; j'acceptai à regret mais par respect pour ce collègue, heureusement bien différent des instances dirigées!

IV - En guise de conclusion

Que pouvait-on faire pour enrayer ce déplorable comportement vis-à-vis de l'exposition? Devant l'attitude négative du Dr. Brunelli, une lettre signée de l'ambassade d'Arménie a été adressée le 25 mai à Mgr. Re, réitérant les mêmes demandes. La réponse ne parvint que le 28 juin: la «Commission Pontificale» se bornait à informer qu'elle avait transmis les demandes au Dr. Brunelli, qui avait «confirmé sa totale disponibilité pour la réussite de l'exposition, (sic); or il s'agissait là des mêmes demandes que lui-même avait refusé de satisfaire!

Dans ces conditions, la clôture de l'exposition se fit tout naturellement dans une totale discrétion. Alors qu'elle avait été inaugurée par le souverain pontife et le catholiques, et qu'elle allait rester comme un événement marquant le rapprochement de deux Eglises séparées depuis des siècles, elle n'eut droit à aucune cérémonie de clôture, pas même une visite, ne serait-ce que par elle, du directeur de la Biblioteca et/ou de celui des Musei. Quelques jours avant cette clôture, le catholiques était décédé à la suite d'une cruelle maladie. Il aurait été décent de la part des directeurs sus-mentionnés de rendre, en cette occasion symbolique, un hommage à un homme qui restera dans l'histoire des relations entre les Eglises. C'est au contraire dans l'anonymat et l'indifférence la plus totale que, le vendredi 16 juillet à 17 heures, le dernier visiteur quitta l'exposition.

Durant la dizaine de jours nécessaire à la réexpédition des objets et au démontage, j'ai rencontré à plusieurs reprises le directeur de la Biblioteca, mais uniquement sur des questions techniques. Jamais il n'évoqua l'exposition elle-même. Quant aux Musei, le directeur, Dr. Brunelli, était absent à cette époque, parti sans un seul passage à l'exposition. A la suite de l'incident de 21 juillet, je demandai un rendez-vous à la direction des Musei et fus reçu par la Dott.ssa Cicerchia, qui parut étonnée, voire choquée, du comportement globalement inadmissible de toutes les autorités concernées. Mais qu'y faire? L'exposition était bel et bien terminée.

Lorsque, au bout du premier mois, l'attitude négative des autorités apparut clairement, le seul recours possible aurait consisté à en informer le catholiques arménien, qui tenait tant à cette exposition. Dans des conditions normales, je lui aurais décrit la situation et il aurait sans aucun doute élevé une protestation auprès du souverain pontife. Mais S.S. Karékine lui était alors agonisant, et je n'ai pas voulu lui procurer, dans son état, un souci supplémentaire. Je n'hésite pas à dire que l'attitude des autorités de la Biblioteca et des Musei est une insulte à la mémoire du regretté catholiques, pour qui l'inauguration de cette exposition aura probablement été le dernier moment de joie. Il aura mieux valu qu'il conserve ses illusions jusqu'à son dernier soupir sans savoir que, si l'exposition a tout de même eu un succès certain, celui-ci s'est fait non pas grâce aux autorités de la Biblioteca et des Musei, mais malgré elles.

Claude MUTAFIAN
Commissaire de l'exposition
«Rome - Arménie»

(ဇယား ယူ. ၅၃၆)

01 47 50 97 51.

ՀԱՅ ՄԱՍԿԱՆՈՒՄՈՐ

ՄԵՍԻՐՈՊԵԱՆ ԱՅԲՈՒԹԵՆԸ

Ասկա ընդարձակ կապալարն է դառա-
յալստեան մը, ինչ, անսահման գա-
լուցիկ Ամենօրեան է. Միտնայ վար-
ժապետներն աշխարհաբան, դաստի-
արակներն, ի ծնողներն. Ասկայ, քննա-
նարն, մեր Մարտիրոսյան ձեռն է, ու
նոյն հասկա Արշակ Զոյգանան ի վար-
ժանք մեր մեծագործին դասին: Այնքան
աւելի ձեռն քան վարժապետը, վաղեմի,
ինչպէս դիպէ տառն է ան, վարժան,
գալապաղիներն, հայ բնիկանունա-
րանք անմոռոյն սխալներն, չէր կրնար
գոյարթին ունենալ, երբ ինքն առաջ
Մեսրոպ ու Ստակ մեր սպային մշտնջը-
րէր կամարարն եւ գայն աղբիւր հինորա
վայ գետնայ լայլային: Գրողը բարդ-
մանքը բառին կրտսերը կըզան է, քէ
մեր ասկա կ'ընթերցէ ծառի յարի ի-
մաստով մը, զան ինչ որ անոր սովորա-
կան իմաստն է: *

Անսովորաբար իրենցին:

ՏԱՆՔՈՒՄ ԻՐԻՆԸ: Այսօրուան գոր-
ծանական շաբաթը ունի 38 տառ: Սա-
րկն ծանօթ է. Քէ այսօրուան իջեթին
երկու տառեր՝ Օ և Է, երբ, հետեւեալ
երեւոյթն է երեւոյթներն: Հետ մեր
հաստատած կարգերն, Կիլիկիա գա-
րջանին է, որ ծառք գործած են իջե-
թին մէջ: Այս ուղղութեամբ Սա. Մար-
տիրոսեան իր ճշդ. - Օ: Մեսրոպեան աշ-
խարհին մէջ լայն այս գիրը ... այս մտի
է գործածութեան մէջ ճիշդ. ցարի սկզբն-
ներին (հաւ - հաւ ճիշդն) եւ սկսել է
ընդհանրապէս թիւ - թիւ: Գիրքը ...
Է: Մեսրոպեան աշխարհին վրայ ...
Կիլիկիան շրջանով փոխ է անուան յու-
նարէն այսրոնքով: *

Հետագայը. Նախկինիս լրագրին
մեր գիրքերն իրից եղան է 36: Սակայն
հետաքրքրական է դիտարկ. Քէ Մեսրոպ
ստեղծող տառեր կ'ընէ 36 էրն, եւ այս
թիւին յապաստանը կամ յաւանդներ
չ'են եղած յարձրոյ գրութեան, Յայտ.
այս ծառքն ո'չ մէկ յիշատակութիւն կայ
ժամանակակիցներն, կամ յիշատակներն
կորցն:

Եօթներորդ գարուն մէջ ունեցած ենք
հիփոստա Ս. Աղբիթի կաթիլներն, որ
Եօթնը մակերդ ապագան է իր անու-
նին կողմէ, քանի անոր համաձայնեալ-
եանք ինքնուրիշ վերադարձուած է վա-
ղարապետ Ս. Էմիլիանի կաթիլներէ
է, 618-ին քանակը ստով Հորիփոխի ժա-
տարը՝ եզի կարծի մեր միջին էր շին-
ւանքն, կառուցանք տառն է համանուն
Ս. Հորիփոխի շոյակաղ տառաբան: Շատ
համանունն է, որ այս տարիքով ան յորի-
նած լլայն Ամօթի Կաթիլներէ սրբոյն
Բիստանի շաբաթան: Երեսունմեկն
տառները լայնագոյն այս շաբաթանին ա-
մէն մէկ տառնին տառերը իր սկսել
շաբաթներ տառերն մէկով: Այսպէս՝ ա-
ռաբիթ Ամօթի մուրիկով, ... երկրորդ
Իրաքորդ իրենապիտ լլայն Կաթիլն
երրորդը՝ Գիդիկիլիսիմ մաքմանար
լայնաշաբաթան մերն: Երրորդը
Կարապի վերսիմ աղաղակած դուր-
սին է, եւ այսպէս, մինչև գիրքին տու-
նին տառերն տառնին տառեր՝ Բեզ
որ ցնծորդին ինչ, Գիթստա Աստ-
ւան: ... (*)

Եօթներորդ գարուն մէջ ունեցած ենք
նոյնպէս Նախկին Կաթիլներն անուով շա-
բաթ տառերն մեր: Գրան է գրանախա-
նար, որը մեր առ կարգաբով, - Որք
ի ման ձեռնակներին մերն իշխանով: Ասկ-
այն շաբաթանն է ճշտող Մարտիրոսի կող-
մանց (Այսօրուան) Էմիլիան Զեռնիկը
(657 - 670) գաղաղիկ աշտարակներ, Հոս
կայ իր հանդիպողը նոյն երեսներէ, -
երեսներէն, - ճիշդ տառն է ամէն մէջը
կը թիւ իր այսրոնքին շաբաթ ճանապա-
տաբանարդ տառով մը: Աստածաբան
քանին արտահայտուող նորից երկրորդը
Բիկուսն մեր, որ երեւ, արեւելիկ աշխար-
հան, երրորդը՝ Գիդիկիլիսի մերն ինքնակ-
նի ինքն ինքնակնի մեր, ինչ ինքնակնի
Բիւ, գնդապետին մերն ինչ ունան: ... (*)

Գիրքակները. Կարգաբաններն եւ
քանակներին գիրքն մէկ, մէկ կարգով
իր յայտնի իրի մասն: Ո'չ մէկ կարգով
նաեւ աշխարհ, մեր գիտնած Արքն Քէ
շաբաթ մասին: *

ԿՅՈՒՄԱՆ և ԱՆՅԱՏԱՆԱՆ ՏԱՌ: Բու-
րբ ցարդութիւններն այսրոնքները իրար-
էր էր գրանախանին երկու հիմնական
կեանք:

Առաջին տարբերութիւնը տառանկե-
րուց անօրինակներն լլայն է, այսինքն
քանակներն մէջ տառերը երաւուր գով շա-
բաթով շաբաթներ չեն փոխուիր. կը պահ-
պանեն իրենց ձեւերը, կը մնան անփոփոխ:
Հը. Անտառանի անհամաձայն այս եղա-
ւորի կ'արտօնի անհամաձայն:

Երկրորդը՝ կցարգական անհամաձայ-
ններ, քանակներն մէջ, պարզապէս համե-
մատ, իրենց ձեւերը կը փոխեն, երաւուր
կցուելով:

Անհամաձայն գիրքերն շաբաթին կը
պարտական չափերը, քրտնակներ, յու-
նարներ, լայնակներն եւ այլ: Կցարգական
շաբաթն տարբերն, պահպանելով, տա-
րարներն եւ այլ:

Մատչող օրով Հայաստանի մէջ կը
գործածուէին Քէ կցարգական տարբեր-
ն Քէ անհամաձայն յունարէն ձեւերը:
Երկրորդ յիշատած է կցարգական ձեւին ան-
պահանջութիւններն եւ ձեռնած է իր յորի-
նած շաբաթին եւ քրտնակներն տարբեր
մէ անհամաձայն սկզբունքով:

ՅԱՆՔԱՌՈՐԵՆԸ: Այս մէջը՝ երկրորդ
տարբերութիւն: Շաբաթն, վարջերն, յո-
նարներն, յառիւսներն եւ այլ յունարէն
մէջ ձեռնարկները իրենց իրապատելի
տառանք ունեն եւ, այդպէս ալ կ'արձա-
նայուին ու կը շնորհին, մինչ անհամա-
ժողովարարները, ինչպէս ինքնակնի Արաբ-
ները, իմանք բառին քաղաքական իրենց
տառակով կը գրեն եւ ինքնակնի կը ձե-
զին իր զուլակ խառն անարժեք ձեռնա-
րարները:

Մեսրոպ այս կեանք մէջ եւ շնորհով
ձեռնարդ տառ յունարէն, անպահանջ-
ութիւն: հետեւեալը ձեռնակներ, որ շաբ-
աթի գիրքերը հետեւին յունարէնի օրի-
նակներն:

ՏԱՆՔՈՒՄ ԱՆՈՒՆԵՆԻՆԸ, Շատ քանակն
է, որ կը մէջը փոխ կ'անցնէ ուրիշ
տառով, անոր հետ իրապակ նաեւ այդ տա-
ռին շնորհին: Նոյնը մեծափոփոխական
պարզապէս: Մեսրոպ աշխատած է, որ
լլայն անհամաձայն, լլայն յունարէն կամ այլ
տառներն համապատասխանող ձեռնա-
կներ շաբաթին մէջ գրանած կարծ, լլայն
անպահանջութիւնն եւ գիրքին արտա-
նանքին: Այս տառարկութեանք կրնանած
ու համաձայնած է յուն, անհամաձայն կամ
այլ գիրքերն ծառք անարժեքներ Օրինակ,
յունական Ափան եւ անհամաձայն Ափն
քանած է Արքի:

ԳԻՐՈՒԹԵՆԱՆ ՈՒՂՅՈՒԹԻՒՆԻՆԸ: Մեսրո-
պի ժամանակ Հայաստանի գրութիւնն ու-
նէր գրութեան ձեռնին - աջ (յունարէն)
եւ աջէն - ձախ (արաբերէն) ձեւերը: Միեւ-
նոր, որ տառերը յորիւսներ շաբաթ տա-
հասարակ հետեւած է յունարէնին, ընա-
րած է անոր ուղղութիւնը՝ ձախէն - աջ:

ՆՂՅԻՒՄԱՆԱՆ ՈՒՂՅՈՒՆԻՆԸ: ԿՅՈՐԻՆԸ
(Վարդ Մարգարէ) Մեսրոպի յորիւսն
տառերը անուանած է սեմանին: Համա-
մար Մանուկ Արեւիկան, այս ընդունա-
լի կ'ապ յունի տառերն արտաքին ձեւին
էնք: Սուրբ յորիւսներին կատարելութեան
մասին է: Ուրիշեան, Մարգարէ ժամա-
նակաշրջանի արտաքիններն ո'չ մէջը, ո'չ
յուն յունարէն, չէր կրնար ապահովել
շաբաթի յորիւս իրենցները: Մեսրոպեան
Եմանակները (անուանածը մեր պատ-
մարար Ստեփան Երանանդին) հիմնական
էն կատարել շաբաթանակ սկզբունքի վրայ,
որ է՝ ամէն ձեռնին իր տառներն տառը
կ'ունենայ եւ, ամէն տառ մէկ շաբաթի
արտաքյալներ կը դառնայ:

Այս մատուցողութիւնը այս անմիջական
է գործածութեան իրեն տառերն: Շնչիւնա-
փոխութեան մատչող կեանքու եւ շնչա-
մէ փոփոխութիւն կրնան:

«Մարգարէանց Տօնին տարիքով ներկա-
պատած այս տարբեր, Քէ կողմ գրանախ-
տական շրջանակի մէջ, իրեն կարգապաշ-
տածը: ...

Երկրորդութիւնն յունարէնը անօրինա-
կան շաբաթանի կարգապաշտութիւնը կ'արեւա-
տարներն գործածան են այն շաբաթն, ու-
րոշեց կ'ընդառնուէին անարգաբանական անօր-
նայ միայնած անօրն փոփոխելով շաբաթ Սա-
նայ, այս յատուկ անտարանքներ ինչպէս՝
կը կատարեն իրենց ժամանակով զիջել:

Այս նիւթին ուղղը յորիւսն մը գրած է
Տաքիկոս Մարմինը, որ օրհանգի կը բերէ
Փայտը: Այս շաբաթանքը անհամաձայն կ'ը-
նանք, ժողովարարներն է, նեղ եւ մոտ
անհնգից արդարած է, ժամանակաւ անա-
րգաբանի վրէ կ'առն է, կը սեւ մեծ գրա-
նայ օրը հաստատած է, ծածկուած կամ
արդարանաւ Շատր տառերն շաբաթ:
Այս բարբառ ինչ օրերն, քննակներն կ'ը-
րկն է եւ վեց անգամ ինքնուր փոփոխ,
որոշեց չ'ենք տառը: Ժամանակ մը, որ
երեսունմեկով ժամ քանակներն կը Գու-
նիկ մէջին կ'ընդառնուէին փոխ կ'առն
տառներն մէջան էին: Եօթն տարբերան
Փայտը, անիկ ետք, Ռոստոմ փեղարկու-
ած է: Բարբառն ուղղութիւնը իր Միւս-
տիկ Քարգարգանքան Փայտապանութեան
նախկին կողմ, որ փոփոխուր չափեր կը
պարտաւոր: Այս աշխատանքը իրենց
պարզ թուի: Կը բաւէ չափին ճշգրիտ
հոսք անելու այն եւ անտարանք ուղղը Գու-
նիկ կ'ընդունէ: Բայց, չափին վաղեմի
տառն, որոշեց օրին կամ գրանիկ զանգով,
Տաքիկոս այս կեանք ուր անմ մը քրտն-
ան է, կանգ անելու, Շաբաթ եւ Հար-
մար:

Նախկինը (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:
Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

Երբ ան մեզ կը գտնէ, այս երկրորդ անգամ
է որ ճաւեր իրեն կ'առնայ: Այսպէս, յու-
նար ինքն ինքն ինքն, ժողովարար փո-
խուի կը հաւանի կը կը խառնուի:

Շաբաթները (Միւստոմ) ժողովարարն
մէջ, ուր երկու շաբաթ քաղաքական մէջը
փոխանակող զիւստանք գրանակներն, ու
այսպէս անտարի չունէր կը սորվէին ձեւ-
մեր կը սկսեին, կը քաղարկէ Քարգա-
րգանքան: Եւ Փայտիկ ժողովը: Շաբաթ
մը կը գտնէ: Այս եւ կը պատահուի մէջ
գիտնայ այն անիկ կը հետ կը պատահուի:

(Chèques libellés à : C.B.A.F. —
Séisme en Turquie. Un reçu CERFA
sera adressé à chaque donateur).

20.340.40.5

ՀԱԿԱՏ

ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ,

(Հոկտեմբեր 6/7)

ՈՒԺԱՆԻԻԹԻ ԲՆԱԳԱՒԱՌԻՆ ՈՒ
ՔՈՆԵԱԿԻ ԳՈՐԾԱՏԱՆ ՄԱՍԻՆ

[illegible]

Ս. Մադոյեան նիւթ ըրած է նաեւ քոն-
կալի դարձատուերը որուն մասին նշա-
ռակ ունի մօտ ատենէն խորհրդարանա-
կան ունկնդրութիւններ պահանջելու :

※※※

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԷՆ ԵՏՔ

Հոկտեմբեր 6-ին հանդիպում ունեցավ Սիմեոն - Հայաստանի խորհրդային պետության խորհրդային անդամներին հետ, նախագահ Ռ. Բոլշևիկը ևս ըսավ թե որ հասում է արդեն ժամանակը արդարապես գրավել որոշակի կարգի մեջ պետք է դրվի հայկական հարցը։ Գրեթե ամբողջությամբ պետք է տառ համահայկական կրթության հասկերի արտադրումը։ Բեմերը։ Կարևոր է ինչուստան էլ տեղի ունենալու է ժամանակին գալու թե սովորեցրած է համահայկական հեռուստա-հիմար էր խորհրդային։ Բնակչի մեծ երկրաբանագիտական հայտնաբերումները։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ
80 ՏԱՐԵԿԱՆ

Երեւանի պետական համալսարանի
հիմնադրութեան 80-ամեակին առթիւ
հուլի. 6-ին շնորհաբարակն խօսքով
հանգեաւ եկած է նախագահ Ռ. Քոչար-
եան բաժն է որ հաւած է արդիւնաւոր
առեւտմանկն եւ գիտական դերն ու շը-
նորհաբարած դասախօսական կարծր շըը-
րանաբարանընը սերունդը եւ մտաւորա-
կանութիւնը: Մարդկն է որ յաջորդ հա-
ղաբարեանկն եւս համալսարանընը շարու-
նակէ գիտական ու կրթական իր առա-
ջնութիւնը:

ԳՆԱՀԱՏԱՆՔ Զ. ՍԵՐՈՆԵԱՆԵ

Հովու. Ե-ին, Գրականութեան եւ ար-
ուեստի թանգարանին մէջ Գրականու-
թեան հիմնարկին, Գիտութեան ակադեմ-
իային հրատարակչութեան ու թանգա-
րանին նախաձեռնութեամբ տեղի ունե-
ցած է հանդիպում մը Յ. Սիմոնեանի
հետ, աւել քանքան ան սիրելիներէն է որ

ՈՐՈՒՄԸ, ԴԵՊՔԵՐԸ

ወይዘሮች

«ԶԵՆՔ ԶԳԵՐ ՈՐ
ՌԻՏԵՐԸ
ԳՐՈՋՆԻ ՄՏՆԵՆ»

[illegible]

միջոցը ընծայում է չուրք 25 Հատարի Հ. րաւարտութիւններ: Թանգարանին տնօրէն Յր Հ. Բաղդիւնեան յայտնում է որ սաւառ չնորհւում է Գիտութեան ահապակիքի իր Վաստակաւորը: Յ. Սիմոնեան Հ. րաւարտակալանի զորքին դառն, օժանդակում է նաեւ վարարարնեւրու եւ նրազին տաւած Յ. Թուրանեանի ծննդաւոր Յակոբ եկեղեցին:

122

Նախագահ Ա. Գուլիստանի չհամապատասխանող իրադրությունները, Արցախի պաշտպանությունն զորքի ունեցած բացառիկ ծառայությունն է ցուցաբերած արիության համար Արցախի իշխանությունն իր շնորհակալությունը հայտնի է անում «Արցախի չհարմար» հիմնադրամին՝ «Ոսկե ամրիկ» շնորհակալությամբ:

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍ

Հոկտեմբեր 6-ին Աղղ. պատկերասրահին մէջ բացուած է Քերօնական փոքրատանու թիւնները Իրանի իսլամական հանրապետութիւնում լուսանկարչական ցուցահանդէսը։ Ան առիթ կու տայ նաև իմ ծածոնեանայու Երկրին Հայկական մշակութային, պատմութիւնն ու հոգեւոր Զինանոցը։ Երկուսը Նուրայի Ս. Մարմադ Եկեղեցին, Ս. Թաղեւնու ամենք իմ Զինանոց Ս. Յիսուս Եկեղեցին, Եւրոպայի Եկեղեցին։

ՅԲԶ ՅԲԻՆ

ՑԵՂԱՍՊՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄԸ

ՈՐԴԻՆ

«ԵՂ ԲԱՅՐՈՒԹԵԼՆ, ԿՈԹՈՂ»

ՀԱՅԿԱՄԵՐԻ ԸՈՒ ՀԷՆՐԻԿԻՆԻՆԻ
 իրին զնդապատմության յուշարձանն իտա-
 ղաբարի կը տեղեկացնէր թէ մտադր օր
 բացառել կատարածն է զնդապատմու-
 նության այն յուշարձանն որ կը խոր-
 հորհարէր Հ1915 – 1920 տարիներն Իր-
 քի մէջ շուրջ կատարած կատա-
 րածները: 43.5 միլիոն բարձրորակ կո-
 լորտը դէպ ինքից ցցաւ հինգ բաւ-
 րը կը ներկայացնէ, ամփոփելով Հայ
 շրջակայքներ կողմէ կատարած 90
 հազար Բաբեղքոյ վրաստան: Արժան է
 աշխատել հին միջակ փրանսակն քո-
 ռապտը մնաւածներն են պետական
 նախարար Ի. Միքայելովն եւ Նախկին

կըր ումբակոճաւի, տասնեակներով բնակիչներ կը մեռնէին: Կ'ուզէնք ի վիճակի ըլլալ յարձակման մը դէմ՝ զնեկու: Ձեռք հանողութեան որ առաւ զօրքերը Գրոզնի մօտեն»:

Ինչ կը հարթորէր իրենց որպէս կարելի միջոցով ծել, Մասիստով կը բարաբար — անկէջ ոտու քայքայեման հաշուադրու — տեսնելու թէ՛ն էր հասցեցած է թէ Յէջնիցի հարցոյ ուժի միջոցաւ չի լուծուիր: Կը խորհէր որ, այսօր, կեղծ կրնայ, արքայաճառ կերպով ամառակցել քանակութեանցը միտարարութեան ուժը: Երբեք էր Մասիստովի միջոց: Ինչ անցած ընդ միշտ, պէտք է մտիկ տրամաբանական որոշումը տայ՝ ճանաչող Յէջնիցի անկախութիւնը եւ քայքայութիւնները անկողնի Պետութեան Պետութիւնը:

Ք Ա Ն Ի Մ Ը Տ Ո Ղ Ո Վ

ՓԱՆՏԻՆԻՆԻՆԻ (Լոնտոն) երկրորդաշ-
 րի արվարձը շատ անկեղծ պատանու
 է, քան ինչ որ, կը կարծեինք սիրերը։
 Հոկտեմբեր 7-ին, հարկի չէր ծախի
 ձեռնախնայը յառաջ ինչ, որ յայտնե-
 Ստոր կը քնար արվարձը որ անկե զան
 100 ձեռնախնայ կը շուրջ 170 հոգի ալ
 անձնապաշտ մնա։ Այլեւս կարծես ալ չէ
 դաժնիքի դանձը, կատարուեալն մէջ մա-
 յաւ չարիքին պատճառով։ Կը խառնու-
 թի որ արվարձը հեռեանքը է մարդկային
 փոխադրութիւն է։ Երկու, կատարուեալներէ
 մէկուն ուղեւորաւ չէ յարազը կարծի
 արարանայ, որ, կ'ըստի, բացայայտ
 կերպով ալ չէ անձնայ, պատճառաւ
 լրջադր ալ ապրանք անձնային կերպ
 ինչու շուրջ 10-էն չէ ստանալ։ Եւս Այլ-
 իրից կատարուեալներէ մէկուն ալ չեզոք-
 արարիք իրենց փոխըմէլինքն դրոհին
 ու հաստատուի, այն պատճառաւն-
 ինքն որ 7 մէկունը Էր կ'ըսէին։ Այլ
 դրոհինքն, որ ստաւըք կ'ստանալ
 ներու. քաղաքական է ալ կը կերպ-
 րիւ եւրոպայի քաղաքներէ երկրներու
 մէջ։

ԱՄԼԻՄ. ԲՈՏԻՔԻԷԶ, փորձուկայից
հարմարածոթ երբեզուհին, Գաղաշի առե-
ղուգական ժեկանայից ծխաւու 79 տարե-
կանին, առաջի մէջ թողալ մարդոյ երկէր-
մը: Գարուտ մողովարդական մեծ ծախին
էլ մէկն է. Մեխիա «Փորձելական խոյն
է» կ'ըսէր լաւագոյնը քաղաքորդը: Հա-
մար անոր համարը: Միջազգային գիտին
փրոյ Անրին Վերնէճային (Անտո Մարգարեան)
«Les Amants du Tager»-ը (1955) որ հա-
մաշախարհային դէմք մը դարձան է:

ԻՍՐԱԵԼԻ կրնայ խզել Աւստրիոյ հետ,
եթէ ծայրայեղ աջ Հայտերի կուսակցու-
թիւնը մաս կազմէ կառավարութեան:
Հայտեր որ «նոր - նացի» կը նկատուի,

Ազգ. ժողովին նախագահը, վարչապետը: Լրատուութիւնը չի մոռնար նշել, որ ինքնապատշաճօրէն որոշեցին իրենց համալսարանին փորձէտօրի մը, գեներալի մը եւ այն խաչմերուկին վրայ ուր իր միանման Հայաստանին, Իրանին ու Նախնիներուն համառոտ մատուցել:

իսկինքն գտած բարեբեր, բախոցի փրկարձեռնորդ յաջգումսն եւ խաթիթեանմէ իշխանութեան գլխմէն ներկայութեանմէ յորդող խորհրդակցականոր ազգէս քե բաւարար չլիար, Բարխուդ, Փետրական խաթարը իր Աղբերակն մէջ մտորած եւ որս կորորդ դառնալ *բարխուդեանքեան ու իշխանութեան իրաւոյ մը...* Հաւանութեան, օրինակովը իշխանութեան ու բարխուդեանքեան քրքական այն նախընթացն որ իր յատկանշով 1915 թական

Իսկ արդեօք Յաֆուցի փորձետերը ի՞նչով կսխալվի խորհրդամերձը ոչխի ու ամսնուրբեան կորսող մը երբ 43,5 մեքր բարձրութեամբ հինգ քուրթը կը մերկայացունին որպէս խորհրդամերձ ամէնէն ազնւակալան զգացումներով:

Թ. ԱՐՓԻ

ըսած է թէ չի հասկնար Իսրայէլի դերը, ճշդեւով որ ծագումով հրեայ Աւքստրիացիներ անդամ են իր կուսակցութեան:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ելժտական նախարարութիւնը 75,2 միլիարդ Գր. շաւիկայ մօտոք ունեցած է տուրքերէն, 1999-ի առաջին ութ ամիսներուն, ըսողաւ ամբ. նախարար տարուան նոյն շրջանին:

Լ. ԺՈՒՄԷՆ, ստորադրած է արտօնագիր մը որ թող Կոստայ Ու. Ջարճիկի Թուրքիա փախուցած թիւինը: Ան մարտադրանքներն ու չարագործ խմբակներու կազմակերպութեան զանազան մեղադրանքներով ներգրիտ էր գտնուի Պոզնէի քաղաք: Ընդ խնդրագիր մը ստորագրած է չպայանելով որ կը փախաբի Թուրքիա փախուցրուի: Կը պատուար որ նախկին Ժ. Շիրազի ան ստորագրէ արտօնագիրը:

ՅՈՒՆԱՏԱՆԻ Արաւորն նախաբեր՝
 Ժառանգ է որ Համաբակկիր անկախիմ
 յայտարարած է Թրքական անկախա-
 լուծան տարւելքանի քայցուցի կատարե-
 լով։ Յոյն — Թրքական, սիրաբանութիւն
 կը շարունակէ, ինչ որ անկախիմ կը
 հիմնադրէր տարբի որ առաջ։ Երկու երկիւր
 Կարձակուն անդամած միմյուրեւոր կը
 Յունականն չհրապարակաւ յայտարարէ
 որ կարծեմէն է Թուրքիոյ անդամակցե-
 թեան երազական Միութեան։ Հոկտեմ-
 բեր 6-ին, երազական Յամմախալուն որ
 աշխատանք որ կարծիք որ արտադր յաւած է

ԲԻՐԱՆՈՒ (Նորաստիճան) քրեականությանը համարակալող խորագրով հրատարակվող համամիութենական լրագրագրական համալսարանական թերթը սկսել է հրատարակվել 1925 թվականի օգոստոսի 1-ին։ Համառոտ ուղղությամբ աշխատելու միջոցով միջին մեծ քանակությամբ հոդվածներ, աշխատանքներ, աշխատանքների մատերի հիշեցումներ, որոնց համար օրինակներ հաշվառվում են լրագրագրական աշխատանքների համար։ Համալսարանական թերթը համարվում է լրագրագրական աշխատանքների համար։

ՄԻԹՐՈՎՈՒԶՅԻ (Քառալո) մէջ, 13 Քը-
րանացի զինուորական սասիկան, 4 առ-
զինուոր եւ մէկ մասնիկացի սասիկան
զինուորացուս են, երբ կը փորձէին ընդ-
դիմանալ Ալպանացիներու, որոնք Սեբ-
պեղոս խումբ մը հ'ուղէին ինչ շնչէ-
լ Սերպ մը սպաննուած է եւ 10 ուրիշներ
սը միջուորուած :

**ՀԱՆ ՄԵԱԿՈՑԻ ՏՈՒՆ
ՄԱՐՏԵՑ**

ՅՈՒՇ ԵՒ ՄԵՍԵՐԱՆԻՔ

Երթևեկային ժամանակ

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա.

Մայրաթիւր, Գաղաթիւր,
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին

Ուրախ, Հոկտեմբեր 15, Ժամը 20-30-ին

Ելոյթ՝ Կոնսերտներ -

ՄԱՏԱՍԱՅԻՆ ԱՐԲ. ԹՐՓՈՒՆԱՆ՝

Կարգիլիտակաճ Փոխանորդ
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ՏԱՐՈՆ ԵՐՄԻՐԱՆ՝ ՃԵՂԵՆՆԱՆ՝

Հայրապետական Պատուիրակի Փոխանորդ
Հարսույնի Ֆրանսայի

ԺԱՆ - ՓԻԼԻՍ ՄԱՆՆ՝

Ռուսոյի Տնօրէն (Սարգսի)
Թարգմա՝ «Institut»

Երաժշտական պաշտօնային խումբ

Երթևեկային ժամանակ Կաթողիկոսին Մարտ
15-ի հոգեւորական աշխարհական ժողովին
յաւարտական

HOMMAGE

à

KARÉKINE Ier

Patriarche Suprême,
Catholiques de tous les Arméniens

Vendredi 15 Octobre à 20 h 30

Maison Arménienne de la Jeunesse
et de la Culture

12-14, rue St-Bazile, 13001 MARSEILLE

**ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ
ՈՒՅԱԴՐՈՒԹԵԱՆ**

« ԵԱՌԱԶ »-ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՄԱԿԵՐ, ՈՐՈՐԴ ԱՐՈՒՓՈՒՆ ԵՆ 1997
ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1-ԵՆ Ի ՎԵՐ ՀԱՊԱՆԱԿ
ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՏ ԲԵՆԱՆ, ՅԱՆԵ-
ԼՈՒՄ ՊԵՏԻ ԿՐԵՆ ԿՈՅԵՄԵՐԻ 1-ԵՆ
ՄԱՍԵՆԱ ԻԵՐԵՆ ՀԵՏԵՆԱՐԿ ԳԼԵՆ
ԻՐԱՐԱՐՈՒ ՔՐՈՂԱՍԵՐԻ ՄԱՐՏԻՆԻ ՍԱ-
ԿԵՐՈՒ 50% ԲԱՐՁՐԱՄԱՆ 2 ՏԱՐԻ Ի
ՎԵՐ, ԿՆՁՊԵՆ ՆԱՆԻ ԹՈՂՈՐԻ, ԸՆԿԵ-
ՐԱՅԻՆ ԵՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐԿԵՐՈՒ
ՅԱՆԵՆԱՆ ԵՆ ԳԵՐԱՅԱՐԱՐ ԸՆԹԵՐ-
ՈՐԱՆԵՐՈՒ ՆՈՒԱՐԱՆ:

74 տարին Ի վեր ճշմարտացի միակ և
կանոնաւոր կապաւորակ բաժանորդագր-
ութիւնները և ծանուցումները որոնք
յե՛ն մտքը առնուրդական ընդդէմ աշ-
խարհին: Նախ քան զայնուհետեւ փոփոխեալ եղանակ
ինքնաշարժութեամբ: Այս պայմանաւոր-
աւոր տակ որք որ կը ծանցանայ վարչ-
չարեանք իրար և կ'անցնային մեր բա-
ժանորդները մեր աշխարհի չզնայաւոր-
ցնեն մեր գործը:

Խորին շնորհակալութիւն մեր այն մեծ
ծախսողութիւն կազմող, բարեխաղա-
քաւ բաժանորդներուն, որոնք կանխիկ
և կանոնաւոր վճարումներուն շնորհիւ
կարելի կը դառնայ բերքին կանոնաւոր
կրթադասակութիւնը:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ « ԵԱՌԱԶ »-ի

(Մարտ. Ա. Էլեն)

առաջին պատշաճ ժամը կը ժամեր 1986-
ԵՆ Ի ՎԵՐ: Գրաւոր ՏՆ առաջինը և ԵՆ
ԻՐ Հարգանքները քրդապաշտական ջոյց
կու տայ իւր տարիքը, որ կը թաղանթե-
րակաւ իր կամ ճակատագրի հաստատ-
կանութիւնները, ապա որովհետեւ նման
Տանն ԻՐ ժողովները վերանորոգման կը
կարգուի:

ՓԼՈՒՐԻՔ ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ ձեռք ձգած է 1800
առաջադրութիւն իւր - ՓԼ - իւր շար-
քայիններէն, Ի նպատակ նախադասական
իր թիկնաւորութեան: Անճամեղութիւն
1650 է: Տեղեկանք յայտած է որ կը շա-
րունակէ օրական 200 առաջադրութիւն
տալան և թէ միայն վերջին պատշաճ պի-
տի յանձնէ առ որ անկ է:

**« ԵԱՌԱԶ »-ի ԲԱՐԳԱՆԱՅՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ**

ԵՆՈՐՀԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՆՔ

ԵՆՈՒ - ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ 20 Ժամը 20-30-ին

ԵՆՈՒ - Գրաւոր Մարտի 100 Ժամը 20-30-ին

ԵՆՈՐՀԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Կապաւորակ Պատշաճ Նախընտրութեան
Տնօրէն ընտրութեան համար տարած է
Հետեւեալ նախադասականները իրար
ժողովներէն:

Որքն Սահակեանի մասնական տարիք
Սահակեան ընտրութեան 500 Ժամը: ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ
Արմենիոյ Գաղաթիւններէն մասնական տարիք
Պ. Գրիգոր Գաղաթիւն 1000
Փրանք, ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ Անայի Անտան և Գա-
լաթի, ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ Բարի Արմենիոյ
100-ական Ժամը: Ս. Առաքելեանի տարիք
նախընտրութեան: ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ Անայի Անտան 200
Փրանք, ՏԵԼԵՎԻԶԻՆ Տնօրէն Պատշաճ
Իրենք թուան՝ Լուիս Ժողովներէն տարիք
150 Ժամը:

ՆԱԿԱՍԻ ՈՒՆԵԱՆ

Կապաւորակ Պատշաճ - Գաղաթիւ
Սահակեանի

ԳՐԱՐԶՆԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ի նպատակ Պեղծութեան
օգտագործման կայանի

ՏԱՐԱՐ, ՀՈՂԱՅՄԱՐՈՒ 16

Salle des Fêtes «Léo Ferré» de Bagneux
Animation : Orchestre «SPITAK»

**Ս. ՅՈՂԱՆՆԵՍԻ ՄԿՐՏԻՑ
ՓԱՐԻՑ**

ՏԱՐԱՐ, Հոկտեմբեր 16

Տնօրէն Սրբալուստեանի
Մարտի, Մարտի, Ղուկաս

Ե. Յովնան

Փարիզի Ս. Յովնանի - Մկրտի Մայր
Տնօրէն ՏԵԼԻ, Ժամը 10-ին պատշաճ կը
ժամանայ:

**Ս. ՊՈՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ
ԱՆՏՈՐԻՆ**

ՄԱՍԱԳՐՈՂՆԻՈՒԹԻՒՆ

Կրթական, Հոկտ. 10, Արթուրի Ս.
Պատշաճ Պատշաճ Երթևեկային ժամանակ
Նախընտրութեան օրն է:

Իր պատշաճ և կը բարձր
ԳԻՏԱՆ ԱՐԲ. ՆԱԿԱՅԻՆԵՆ

Հայրապետական Պատշաճ Երթևեկային
Մայրաքաղաքի Հայոց Փարիզի

Պատշաճ Երթևեկային կը կապաւորակ մա-
տակ օրնուրէն և հոգեւորական կե-
րպետութեան հոգեւոր խորհուրդ-
ներ, բարեխաղաքներ, հոգեւորականներ
հոգեւորական ժամը:

Սկիզբ ժամը 10-ին, Ժամը 9-ին,
Գաղաթիւ, Ժամը 10-30-ին,
Մատակ օրնուրէն, Ժամը 11-30-ին:

Imprimé sur les Preses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 55935

**Association MACHTOTZ
Pour la Défense de la Langue Arménienne**

RENTREE SCOLAIRE 1999

**1) Cours intensif d'arménien 1er niveau
pour non-arménophones**

L'enseignement est assuré par Mme Hilda KALFAYAN-PANOSSIAN
par sa Méthode Audiovisuelle.

Les élèves seront capables de parler, lire et écrire l'arménien
9 Octobre 1999 — 5 Janvier 2000 : Stage de 50 heures
le samedi matin de 9h à 12h à Paris

2) Cours accéléré du 2e et du 3e niveau

Le samedi de 12h à 14h
9 Octobre 1999 — fin Juin 2000

Pour tous ces cours
RENSEIGNEMENTS et INSCRIPTIONS : 01 47 50 97 51 (après 18h).

**3) Manuel d'arménien occidental
pour non-arménophones**

Une méthode audiovisuelle utilisable chez soi.

3 volumes en couleur + 1 coffret de 4 cassettes audio :
550 F. + 50 F. frais d'expédition.

Contacter l'Association Mactotz : 01 47 50 97 51.

ՏՆՆԻԵԱՆ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԻՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿԼԵԶՈՒ

ՁԵՐ ՀՐԱԽԵՐՆԵՐՈՒՆ ԶՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԵՔ « ԵԱՌԱԶ »-ի ՏՊԱՐԱՆԸ

**ԿԵՆՏՐԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆԻՔ,
ԱՐԱԳ-ՅԱՆՁՆՈՒՄ**

Տեղային վրայ ձիւ քարայրի

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**

APPEL

A LA SOLIDARITE

Le séisme survenu en Turquie le 17 Août, suivi de répliques qui conti-
nuent encore, a causé des pertes hu-
maines et d'importants dégâts ma-
tériels au sein de la communauté ar-
ménienne. Devant l'ampleur du dé-
sastre et après être entrée en rela-
tion avec le Patriarcat arménien d'I-
stanbul, la CROIX BLEUE DES ARME-
NIENS DE FRANCE a décidé de lan-
cer une collecte de fonds pour sou-
tenir les actions de secours mises en
place par le Patriarcat: aide aux en-
fants orphelins, secours psycholo-
gique aux enfants et aux jeunes tra-
umatisés par le tremblement de terre,
réparation et rénovation des bâti-
ments communautaires (écoles) et
du patrimoine historique (Patriarcat,
églises).

La C.B.A.F. donnera très prochainement de plus amples informations
dans la presse et sur les radios ar-
méniennes.

Vous pouvez dès à présent adres-
ser vos dons à la C.B.A.F. —

-17, rue Bleue, 75009 PARIS
qui acheminera directement les
fonds au Patriarcat d'Istanbul.

(Chèques libellés à : C.B.A.F. —
Séisme en Turquie. Un reçu CERFA
sera adressé à chaque donateur).

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
2, rue Berlioz, 06000 Nice
Tél. : 04 93 16 91 43

L'UGAB Nice-Côte d'Azur

vous propose une escapade

à Gênes

Dimanche 24 Octobre

pour découvrir une ancienne église
arménienne

San Bartolomeo degli Armeni

où sont conservés le pied
de saint Barthélémy, évangéliste
de l'Arménie, et le premier
saint suaire du Christ acquis
par le roi arménien Agbar au Ier s.,
puis transféré à Gênes au 14e s.

Départ de Nice à 8h30

et retour en début de soirée

Frais de transport en autocar: 120 F

Renseignements et inscriptions :

Guillaume Aral —

Tél. : 06 60 41 32 15.

Union Générale Arménienne
de Bienfaisance
U.G.A.B.

COURS DE VIOLON

METHODE D'ENSEIGNEMENT :
Ecole russe de violon avec option
musique arménienne

Professeur : **Armen SAMOUELIAN**
Diplômé
du Conservatoire National Komitas
d'Erevan

Cours

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles — Paris 17ème

Le Mercredi de 9h à 18h
Le Samedi de 9h à 13h

Renseignements et inscriptions
auprès de :

M. Armen SAMOUELIAN :
Tél. : 01 47. 81. 57. 45.

(Տար. Ա. Էջ 6)

գործած են Հոկտեմբեր 7-ին սկսվել և 15 հազար հոգի ընդգրկված ևր մայրին լավորդ օրերն այլ Տեղապատրի անձրեւները արդարեւ պատճառով ևր 400 հոգի մեռած է, թիւ Կարգ մը բնակիչներ համաժամ մեռածներու թիւը 700-էն 800 է:

ԹԻՐԲ. ԿԱՐՄԻՒ ՄԱՆԻԿԻ նախագահ՝ Բեմայ Տէրի, 78 տարեկան, ևր հրամարտը արտադր և Հոկտեմբեր 7-ին, ծանրորէն քննարկատուս քլալով ևր ևր Կարգ մանկաբույժներ հարկ եղած օժանդակութիւնը չէ բնած Օդոնտու 17-ի երկարամարդ արձանանքներ, Հոկտեմբեր 5-ին այլ, հետաւորելի կարգ մը ցոյց տուած է Հարցադրական արձանանքներ հարկ մը, Կարգ մը Մաշիկի պատճառներով մը մէջ, որոնք այդքան չեն օգտաբարձիկ ևր որոնք դիմած են Ժամանակ և Մայրաքաղաք - Նահանգներու Կողմէ 1939 Դեկտեմբերին, Էրզրոմի երկարամարդ տան:

ԷՍ - Փէ - ԷՍ-ի նախագահութիւնը ընտրապաշարը սկսած. Հոկտեմբեր 11-ին Վեյ Բեկնուսու կայ - Միւլէ Արիւ-Մարի, Ժամ Կիւն, որ 3438 տարեկան թիւն ժողովը է (անձրեւեղա թիւն է 1650), Միւլէ Պիւլի, Փաւ - Փաւ Ջըլօլու 8011 տարեկան թիւն ունի և Էրզրոմ Բեկնուսու ևր յնարաւոր, Փաթիկը Տէփեան 3113 տարեկան թիւն մնոր մասն է, Դըրաւուսա Միւլէ 3800 և Բիւն Միւլէ 2606: Հոկտեմբեր 9-ին, Էփիլաուս է Էփիլաուսին յարկ տեղ նախքան Էր Գ. Տէփեանին: Ան ևր իտալական - Էշտամբուրով ծանրաբեկա տարաբար ևր կարգի: Ապրիլին ժողովը յառաժեշտ տան 128 հազար անգամ ունի, արտաբար 55 հազար են: Բիւլէի մը խաղ մը գտնի: Բը ևր խորք ևր կրնայ դրան: Էշտամբուրով հարցումներ կ'ուրջ Եր, կ'ըզմուկից է ապկարհաբանութիւն: Հեռախօս մէջ, ուրի սկսած է ևր ընտրապաշար շատ արտապահ ևր յնարաւոր:

ԱՄԻԵՆՆԵ ՄԵՋ 16 հոգի պատճառով են ռեքրուտներու շարք մը ընթացիկն Հոկտեմբեր 7-էն 9: Նախորդ օր, Էրզրոմ նախարար յայտարարած էր որ 531 իտալականներ զըջած յայտնած են ևր յանձնուած:

ՊԱՅՄԱՆ (Փիւրն - Արիւ-Մարի) մէջ, քանի որ հազար հոգի ցոյց տրած են Հոկտեմբեր 9-ին, ժամանակներու արտաբար ևր կրնայ իտալական զեկապարհներ ուրի շատերին, պատճառով համար Փաթիկը նախքան մը Դիմում մը ընդլայնուած է որպէսզի պատուիրակութիւն մը ընդունի Էր Փաթիկը կողմէ:

ՊԱՅՄԱՆ Կիւնի Կարգ մը թիւն Աւետարանական Եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդի նախագահ Գրիգոր Արապույզով ևր 1997 Դեկտեմբերին ծանրաբեկա կարգի մը ունեցած Էրզրոմի պատճառով, ամբաստանուած Էրզրոմի արտապաշարութիւն ունեցած յայտնանքով, պայմանաւոր կրնայ անարտաբար արձանած է: Կարապետ անարտաբար վէճի արձանած է, այն պայմանով որ Էրզրոմի ևր արտաբար ընթացիկն ուրի ընթացիկ զարմէ:

ՓՈՒԹՂՈՂ

ՅԲԱՆՍԱՀԱՆՈՒՄԻՆ

Կրտսէ, Հոկտ. 10-ի Բաժնակի կողման արդիւններն են -

Փաթիկան Երևան
Ներկայացուցչական Խորհուրդ
Միւլէ-Մարի Բաժնակ, Դ. հանդիսարար
Աւտ - Ա. ԷՍ. Օ. Արիւ-Մարի (Կիւ) 1-0
Ի. Ժ. Ժ. Ա. Արիւ-Մարի - Տարաքի 2-1

Գաղափարներ
Օտար-Միւլէ Բաժնակ
Փրիկ Գլմի Դր - Հ.Մ.Բ.Մ. Միւլէ 4-3

Լիւնի Երևան
ՀԻՄՄ Լիւն Տէրի - Անորդի 1-3

Տրամ-Արիւ-Մարի Երևան
ՄԵՋ ԲԱՅԻԿԻ - ՀԻՄՄ Վալաւա 3-5

Պաշտպանութիւն Երևան
ՀԻՄՄ Արիւ - Պիւլի Միւլէ 1-0
(Երկարադրական վերջ)

ՍԵՆ-ԼՈՒ - Ս. ԳԵՐՈՂ

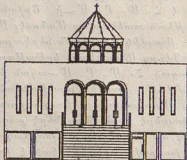
Կրտսէ, Հոկտեմբեր 17-ին,
Հանդիսարար պատարար
Կր պատարար հոգեւոր հոգի
ՇԱՀԱՆ. Ա. ՔԱՆ. ՏԵՏԵՆԱՆ
Կր քարոզ և, հանդիսարար ևր նախագահ:

ՄԱՍԱՍՂՂՂ ՄԱՐ. ԹԻՐԻՆԵՆ
Էրզրոմի Փաթիկան Երզրոմ Տանի
Կրիկի Կարգիկութիւն

FRANCE 2
et
ESPOIR POUR L'ARMENIE
diffuseront
un REPORTAGE
sur

L'ARMENIE D'AUJOURD'HUI

Dimanche 17 Octobre
à 10 heures
sur France 2

LES THEMES BIBLIQUES
DANS LES
ENLUMINURES
ARMENIENNES DES EVANGILES

CONFÉRENCE - DIAPORAMA

présentée par:
ANNA LEYLOVAN
Chargée de Cours à l'INALCO
Histoire de l'Art Arménien
Dimanche 17 Octobre à 15 heures 15
Eglise Evangélique Arménienne
28, avenue Bourgain 1/
55, avenue Victor Cresson
92130 Issy-les-Moulineaux
— Entrée libre —

EN ROUTE VERS L'AN 2001!

301 - 2001 : 1700e anniversaire
de la christianisation
du peuple arménien

3 conférences publiques
sur le thème :

«REDECOUVREONS LA FOI DE NOS PERES»

Orateur : Pasteur AVEDIS ZARIFIAN
(de Montréal)

Jeudi 21 Octobre à 20h30
Vendredi 22 Octobre à 20h30
Samedi 23 Octobre à 20h30

Eglise Evangélique Arménienne
28 avenue Bourgain -
55, avenue Victor Cresson
92130 Issy-les-Moulineaux
— Entrée libre — Bienvenue à tous

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Smart : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏՈՒՆ ՄԱՐՍԵՅԼ

12-14, rue St-Bazille — 13001 Marseille

ՅՈՒՇ ԵՒ ՄԵՆԱՐԱՆԲ ԿԱՐԵԿԻՆԵ Ա.

Երանգիչական
Մարգարէ Գաթիկան
Աւետար Էրզրոմ Կարգիկութիւն
Ռ. քար, Հոկտեմբեր 15, Ժամը 20-30-ին

Երթ Կ'անձնան -
ՄԱՍԱՍՂՂՂ ՄԱՐ. ԹԻՐԻՆԵՆ
Կարգիկական Փաթիկան
Մեծ Տան Կրիկի
ՏԱՐՈՒ ԵՐԿԻՍ ԷՐԶՐՈՄԻ
Հայրապետական Փաթիկան Փաթիկան
Հարապի Փաթիկան
ՓԱՆ - ՓԻՆԻ ՄԱՆԻ
(Աւետար Տարի (Մարգարէ)
Թարգիլի Էնստիտու
Երանգիչական պատճառ յայտարար
Երանգիչական Կարգիկութիւն Մար
ԱՄ Նախագահի այցելութիւն ժողովարար
Կարգիկութիւն

HOMMAGE à KARÉKINE Ier

Patriarche Suprême,
Catholico de tous les Arméniens
Vendredi 15 Octobre à 20 h 30
Maison Arménienne de la Jeunesse
et de la Culture
12-14, rue St-Bazille, 13001 MARSEILLE

ՄԱՐՍԵՅԼ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԻ ՏՈՒՆ
12.14, rue St-Bazille—13001 MARSEILLE

Կրտսէ, Հոկտեմբեր 17, Ժամը 13-ին

ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ

Ի պատիւ

ՄԱՍԱՍՂՂՂ ՄԱՐ. ԹԻՐԻՆԵՆ
Էրզրոմի Փաթիկան Երզրոմ Տանի
Կրիկի Կարգիկութիւն
Տարի պատճառով հանձնարարութիւն
04-91-50-15-09 և 04-91-66-33-05

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԱՆԵՐՈՒ ՈՒՅԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

«ՅԱՄԱՆ» ԲԱԺԱՆՈՐԱՆԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԿԵՐ, ՈՐՈՐԿԱՌՈՒՄ ԵՒ 1997
ՆԱԿԵՐԻՆ 1-էն և ՎԵՐ ՀԱՄԱՆԱԿ
ՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐ ԲԵՆԱՆ, ՏԱՐԻ
ԼՈՒՄ ՊԵՏԻ ԿՐԵՆ ՆՈՅՏԵՐԵՐ 1-էն
ՍԱՆԱՆ ԻՐԵՆ ԷՆՏԵՆԵՐԵՐ ԳԻՆԵ
ԻՐԱՆԱՐ ԲՈՒՄԱՆԱՐ ՄԱՐԿԻՆԻ ՄԱՆ
ԿԵՐՈՒ 50% ԲԱՐԱՐԱՄԱՆ 2 ՏԱՐԻ և
ՎԵՐ, ԻՆՊԵՐԱՆ ՆԱԿԵՐ ԹՈՒՐԿԻ, ԷՐԶՐՈՒ
ՄԱՐԻՆ ԵՒ ՏԱՐԻՆԱՆ ՏՈՒՐԿԵՐՈՒ
ՏԱՐԻՄԱՆ ԵՒ ԴԻՄԱՆԱՐԱՆ ԷՐԶՐՈՒ
ՏՈՒՐԿԵՐՈՒ ՆԱԿԵՐԱՆ:

74 տարի է իմ Երանգիչական և
Կանաւոր Կարգիկան թաժանարարաց
քաղիկները և ծանոթանալով որոնք
մեծ մասը առեւտրական ընթացիկ այլ յու
մին: Կան քաղաքական փոփոխութիւն
իմարտիկ մուրները: Այս պայմանն
քան ապ օրէ ևր ծանոթանալ վար
չութեան ընթացիկ ևր Կարգիչական ևր
թաժանարարներ ևր ապի ղեկավար
ընթացիկ մը գործը:

Կարգի ղեկավարութիւն մը այլ մե
ծանաւորութիւն կարգի, քաղաքական
քաղ - թաժանարարներ, որոնք կարգիկ
ևր կանաւոր ևր թաժանարար ղեկար
կարգիկ ևր ղաժան քերքի կանաւոր
ընթացիկները:

ՎԱՐՈՒԹԵԱՆ «ՅԱՄԱՆ»

Ա. ՅՈՒՀԱՆՆԵԱՄԱՐՍԵՅԼ ՓԱՐԻՋ

ՇԱՐՄ, Հոկտեմբեր 16

Տօն է Սրբոց Աւետարանիկ
Մարգարէ, Մարգարէ, Կարգիկ
ևր Կարգիկութիւն:

Փաթիկ Ե. Բոլման - Մարգարէ Սրբոց
Տարի մէջ, Ժամը 10-ին պատարար ևր
ժողովարար:

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
2, rue Berlioz, 06000 Nice
Tél. : 04 93 16 91 43

I'UGAB Nice-Côte d'Azur
vous propose une escapade
à Gènes

Dimanche 24 Octobre
pour découvrir une ancienne église
arménienne

San Bartolomeo degli Armeni

où sont conservés le pied
de saint Barthélémy, évangéliste
de l'Arménie, et le premier
saint suaire du Christ acquis
par le roi arménien Abgar au Ier s.
puis transféré à Gènes au 14e s.

Départ de Nice à 8h30
et retour en début de soirée
Frais de transport en autocar: 120 F
Renseignements et inscriptions :
Guillaume Aral —
Tél. : 06 60 41 32 15.

CROIX BLEUE DES ARMÉNIENS DE FRANCE

APPEL A LA SOLIDARITE

Le séisme survenu en Turquie le
17 Août, suivi de répliques qui conti
nuent encore, a causé des pertes hu
maines et d'importants dégâts ma
tériels au sein de la communauté ar
ménienne. Devant l'ampleur du dé
sastre et après être entrée en rela
tion avec le Patriarcat arménien d'I
stanbul, la CROIX BLEUE DES ARME
NIENS DE FRANCE a décidé de lacer
une collecte de fonds pour sou
tenir les actions de secours mises en
place par le Patriarcat: aide aux en
fants orphelins, secours psycholo
gique aux enfants et aux jeunes tra
umatisés par le tremblement de terre
réparation et rénovation des bâti
ments communautaires (écoles) et du
patrimoine historique (Patriarcat,
églises).

La C.B.A.F. donnera très prochain
ement de plus amples informations
dans la presse et sur les radios ar
méniennes.

Vous pouvez dès à présent adres
ser vos dons à la C.B.A.F.
17, rue Bleue, 75009 PARIS
qui acheminera directement les
fonds au Patriarcat d'Istanbul.

(Chèques libellés à : C.B.A.F. —
Séisme en Turquie. Un reçu CERFA
sera adressé à chaque donateur).

Կարգիկ Կարգի Գաթիկան - Գաթիկ
Ժամանակագիր

ԳԱՐԱԶԵՐԵԼԵՐ

Ի նպատակ Գաթիկանի
օգտակարութեան կարգիկ

ՇԱՐՄ, ՀՈՒՀԱՆՆԵՐ 16

Salle des Fêtes «Léo Ferré» de Baguette
Animation : Orchestre «SPITAK»

Երրորդութիւն եկեղեցին և մարմինը ամ-
փոփուած Շիշիի գերեզմանատան ընտա-
նիկան ռամբառանք:

LE GOLGOTHA DE L'ARMÉNIE MINEURE

LE DESTIN DE MON PERE

NDLR. — Nous publions ci-dessous, avec l'accord de l'Harmattan, la préface qui a été signée le Dr Yves Ternon à l'ouvrage de Jean Varoujean Gurégian, consacré, en

première partie, à la traduction des mémoires de son père: Aram Gurégian, un survivant du génocide de 1915. Le livre vient de paraître chez l'Harmattan.

Préface

C'était à la Sorbonne, le 13 avril 1984, devant le Tribunal des Peuples, qui consacrait une session au cas du génocide arménien. Je venais d'achever devant cette assemblée l'exposé de mon rapport sur l'histoire de ce crime. J'avais été chargé de présenter au terme de ce rapport quatre témoins survivants du génocide. Deux venaient des États-Unis, deux habitaient en France, trois hommes et une femme. Ils vinrent devant le tribunal dire, debout, refusant le siège qu'on leur proposait, simplement, ce qui leur était arrivé, comment leur bonheur d'enfant avait été brisé. Un jour, ils avaient dû tout abandonner, prendre la route, une route qui ne menait nulle part. Les hommes furent d'abord enlevés. On ne les revit jamais. Puis les plus faibles moururent. Tous disparurent, tous, sauf quelques-uns, comme eux, les survivants. Ces enfants étaient devenus des vieillards. Ils avaient parlé, ils avaient dit ce qui s'était passé. Dans la famille, on les écoutait, même si, les années passant, le récit tournait à la mélodie. Dans la communauté, ils étaient la première génération, les pères fondateurs de la grande diaspora, celle d'après la Première Guerre mondiale. Ce jour-là, ils parlaient devant un tribunal qui ne pouvait que les écouter, rendre un verdict, sans être en mesure de leur accorder réparation. Ils venaient accuser des criminels depuis longtemps disparus d'avoir détruit un peuple. Rescapés de ce naufrage qui aurait dû les engloutir, ils raconteront leur incroyable odyssée, comment ils étaient parvenus à se maintenir en vie dans cet environnement hostile que tous, famille, amis, voisins avaient dû quitter, parce qu'ils étaient Arméniens. Ils avaient un message à délivrer à un monde insouciant, incrédule et sceptique.

Le premier de ces récitants était Aram Gurégian. Né à Sébastie (Sivas) en 1904, il mourut à Paris en 1993. Son fils, Jean-Varoujean Gurégian me fait l'honneur de me demander de préface ce livre. Il advient parfois, lors d'un enterrement, que l'on prie un aïeul étranger de porter avec les hommes de la famille le cercueil jusqu'à la tombe. Le cercueil est lourd, il ne faut pas défail-ler. C'est cette charge que je ressens. Je crains de ne pas trouver les mots que le vieil homme aurait été en droit d'attendre de l'historien venu le présenter. L'archéologue qui reconstitue, avec une patience infinie, ce vase brisé dont les fragments ont été dispersés le long des chemins et dans les ravins d'Anatolie, sait la valeur de chacune de ces pièces. Mais elles ne sont, pour lui, que les éléments d'un ensemble. Chacune, cependant, est aussi un tout, ce qui reste d'une histoire interrompue, des étincelles de vie, pour la plupart aussitôt éteintes.

Quelle résonance prend en cette fin de siècle cette étincelle préservée ? C'est la même histoire qui s'est répétée ailleurs, tant de fois, en partie parce qu'on n'avait pas voulu écouter les premiers naufragés. Ils étaient venus, policiers, soldats ou miliciens, cogner à la porte des maisons désignées. Ils leur avaient donné quelques instants pour tout quitter. Ils les avaient rassemblés en convoi. Cette année-là, dans l'Empire ottoman, en 1915, la déportation avait été la méthode de mise à mort. Ils portaient mille; quelques dizaines, parfois plus, parvenaient en un lieu qui

était nulle part, des camps improvisés, échelonnés le long d'un trajet qui conduisait au désert, à la disparition. Ceux qui parvinrent à s'écarter de ce parcours fatal firent le récit de leur aventure. Dans cet environnement de violence et de cruauté, où des «hommes ordinaires» expulsaient sans chercher à le contenir tout le mal qu'ils avaient en eux, il avait suffi, ici et là, d'une main tendue, d'une bouffée d'humanité pour que quelques-uns pussent s'évader et survivre, une survie sans cesse remise en cause, dépendant d'un hasard, d'une humeur, de «nouveaux maîtres» qui tenaient ces destins entre leurs mains.

Alors que la perspective du désastre s'ébauche rapidement, il faut bien longtemps pour recueillir quelques récits, pour tenter de reconstituer l'événement sous cet éclairage différent, avec le regard des victimes. Tant de moments ont disparu, anéantis, sans un survivant, pas même un enfant surgi des charniers. Faute d'un seul témoin, le silence retombe à jamais sur les lieux de la catastrophe. Au contraire, plus la vie a été préservée, plus les témoignages sont précis. Certes ils disent l'horreur, mais elle est moins absolue que celle qui fut engloutie. On ne sait presque rien des circonstances du génocide dans les vilayets de Diarbékir, de Bitlis et d'Erzerum: il y eut si peu de survivants. Il y a une géographie de la survie. Plus on se rapproche des grandes voies de communication, du centre, de l'ouest et du sud de l'Anatolie, plus nombreux sont les spectateurs étrangers, plus la déportation s'efforce de ressembler à un transfert et non à une extermination, plus nombreux sont ceux qui s'en sortent vivants. Pour un moment, car le sort reprend ses tours, d'Alep à Deir ez-Zor, le long de l'Euphrate, pour escamoter les derniers survivants dans les déserts de Mésopotamie.

Lorsque Jean Gurégian me remit le manuscrit de son père en me priant de le commenter, je réagis d'abord maladroitement. Je fis la comptabilité des jours et des semaines, égrenés dans le récit de l'enfant et je constatai qu'entre juillet 1915 où la famille Gurégian avait quitté Sivas et septembre où le petit Aram se trouvait à Ourfa pris dans la tourmente du mouvement d'autodéfense, deux repères fixes, il ne s'était écoulé que douze semaines, alors que, si l'on s'en tenait au texte, cet enfant en aurait vécu au moins le double. C'était là une remarque stupide. Le temps se transforme avec le temps. La mémoire fait jaillir des images, sélectionne des moments, marqués par un détail infime, puis enfouit le reste. Elle ne confond pas les visages, elle les estompe. Elle ne retrouve pas les mots, elle donne un ton à quelques instants forts et construit un discours qui a le même sens mais qui n'était pas celui-là. La chronologie est la première victime du souvenir. C'est l'erreur dans la reconstitution exacte du déroulement du temps qui, paradoxalement, confère aux récits d'exode, de déportation, de massacres, aux péripiéties de l'improbable survie, leur cachet d'authenticité. Les récits des rescapés d'un massacre plongent brutalement le lecteur dans un univers manichéen. Les assassins portent le Mal, répandent la terreur. Le Bien disparaît pour ne subsister, ça et là, que sur des îlots que la tempête a fait de submerger. Le récitant parcourt un monde sinistre, avec les mots

d'avant, comme si tout s'était transformé à l'exception des paroles. Le lecteur éprouve un étrange sentiment. Il sait que la fin du récit sera heureuse. Mais l'histoire est tellement saturée de détresse, de misère, de souffrance que le rescapé en demeure imprégné. Comment serait-il le même quelques années plus tard cet enfant qui, hier, vivait insouciant au milieu des siens et qui, au lendemain du désastre, se retrouve, choqué, blessé, mais vainqueur dans l'épreuve de la lutte pour la vie, chargé de plus de souvenirs que s'il avait mille ans ? Lorsque, plus tard, convaincu que le témoignage et la vengeance ne font qu'un, il racontera, pour accuser, ces moments qu'il a vécus, il retrouvera le fil, démêlera une partie de l'écheveau, mais le temps se sera étalé. Ces jours si lourds seront devenus des semaines, les semaines des mois.

Aram avait onze ans. Il avait, comme tous ses camarades, vécu entre la famille et l'école. Brusquement, son univers s'était écroulé. Chaque jour, il avait connu une nouvelle aventure, affronté de nouvelles épreuves. Il avait été maintenu trois ans dans la peur, puis était resté quatre ans dans un orphelinat avant de partir pour la France. Ce récit qu'il avait commencé à Constantinople en 1920 et achevé plus tard n'était pas un journal, un recueil des moments du jour rapporté ponctuellement le soir avant de se coucher, mais des cauchemars éveillés, des visages entrecus, tumeurs lourdes de haine, villageois accordant l'aumône d'un morceau de pain, maîtres turcs, kurdes ou afghans, exploités d'enfants esclaves, mais à qui l'on doit la vie, puis une explosion de joie, les retrouvailles inespérées avec le frère.

Les récits de déportation sont malheureusement trop rares pour permettre d'accomplir le véritable devoir de mémoire qu'impose une telle tragédie : donner un nom à chacune des victimes, nommer les mots afin que, faute d'avoir eu une sépulture, ils obtiennent une commémoration individuelle. Les rares rescapés peuvent citer les membres de leur famille, quelques connaissances rencontrées parmi les convois, leurs compagnons d'orphelinat. On possède les listes des réfugiés qui ont quitté la Turquie pour un pays d'accueil. Ils ont aussi été enregistrés dès leur arrivée. Mais les autres ! La plupart des familles arméniennes ont entièrement disparu dans la tourmente. S'il n'y a pas de registres administratifs ou paroissiaux, s'il n'y a plus de traces de leurs recensement avant 1915, seules les cendres de leurs maisons incendiées, seules les pierres des chemins de la déportation se souviennent encore d'eux.

L'ouvrage que publie Jean Gurégian ne se résume pas aux Mémoires de déportation de son père. Non seulement il y inclut les témoignages des autres survivants de sa famille, mais il brosse un panorama de ce qu'en référence au livre, non encore publié en français, du Père Grégoire Balakian, «Le Golgotha arménien» — sans doute, avec le témoignage d'Andonian, le récit le plus documenté sur les pérégrinations d'un des rares survivants de la grande rafle de Constantinople, le 24 avril 1915 —, il nomme le «Golgotha de l'Arménie mineure». Appuyé par des témoignages d'autres survivants et par celui d'un bourreau, ce chapitre offre une vue précise sur la déportation des Arméniens du vilayet de Sivas.

La chronique d'Aram Gurégian décrit, trop brièvement, l'installation en France des membres de sa famille qui, après avoir survécu, l'influence d'un frère aîné, proche du parti communiste, puis de la Résistance et qui, en 1947, entraîne toute la famille dans l'aventure du retour en Arménie soviétique. Le récit du père s'interrompt là et c'est le fils, Jean, qui prend la plume. Il raconte les dix-huit années de leur séjour soviétique, la crainte de s'être trompé ressentie dès l'embarquement à Marseille sur un navire soviétique, puis le désenchantement, les tracasseries de l'administration soviétique, les misères quotidiennes, la peur des arrestations, une vie triste que vient seulement éclairer,

un jour de mars 1953, l'annonce de la mort de Staline. Cet autre chapitre est une contribution précieuse à l'histoire mal connue de ces familles qui ont perdu tant d'années dans la quête vaine d'un avenir radieux qu'elles ne trouveront pas en Arménie soviétique et qui n'eurent qu'un désir, celui de revenir dans cette terre d'accueil qui, sans être le «pays», était, elle au moins, un lieu de liberté.

L'histoire d'un génocide n'est jamais achevée. Certes, on était en mesure dès le début des massacres, d'affirmer sur les seuls rapports des diplomates neutres et alliés de l'Empire ottoman qu'il s'agissait d'un plan, concerté à plus haut niveau de l'Etat, de destruction des citoyens arméniens de l'empire. Lorsque tout fut consommé, ou presque, il n'y eut plus de doute. Les témoignages continuèrent à être recueillis, rompant le silence des autorités ottomanes. Ils étaient si nombreux, venant de lieux et de personnes si divers, que les négociations ottomanes, puis turques ne trompèrent personne. C'est sur ces seuls témoignages, à l'épreuve du déni, que les historiens ont construit un bloc de certitudes, la vérité établie du génocide arménien. Les récits des survivants sortirent peu à peu, textes en arménien retrouvés dans les bibliothèques, témoignages sollicités par des amis, des associations arméniennes, ou, plus pieusement recueillis, déposés dans les archives familiales, le récit du père ou de la mère, que l'on se décide à publier, parce que c'est un ultime hommage à la vie de ces morts vénérés. Ces récits n'ont pas, bien entendu, la rigueur et l'impartialité que requièrent l'historien et le juriste, le premier pour être certain que c'est là la vérité historique, le second pour administrer la preuve au-delà du doute raisonnable. La puissance du négationnisme turc est si forte que les historiens se gardent d'utiliser ces documents comme des preuves. Ils craignent que les sceptiques, ceux qui exigent pour être sûrs la preuve ultime, ne les accusent d'utiliser des documents partials, imprégnés de racisme antiturc, des récits isolés, unilatéraux, douteux en un mot. Ce sont là des scrupules inutiles. Il ne s'agit plus aujourd'hui de s'interroger sur la réalité du génocide — elle est établie —, mais de poursuivre la recherche documentaire afin de comprendre dans quelles circonstances et dans quel drame s'est déroulé. Dans cette perspective, tous les témoignages sont utiles. Au spécialiste de les passer au crible de sa critique. Le récit du survivant, c'est un autre regard, plus proche de l'événement, à la fois plus flou, gratté par le temps et plus précis dans le détail, en prise directe avec l'assassin, dans les yeux duquel la victime a perçu les éclairs meurtriers, dont elle a entendu ces aboiements haineux. Ce récit, c'est un apport indispensable à la compréhension d'un génocide. Il rétablit le lien entre la multitude et l'individu. Chaque destin est unique, mais celui du survivant présente la particularité de ne s'être pas interrompu là, dans la destruction d'une multitude. Il est une de ces épreuves qu'au lendemain de la tempête, la vague vient déposer sur le sable pour révéler l'étendue de la catastrophe et porter, écho répété de génération en génération, le dernier cri des en-lés : «Ne nous oubliez pas».

Grâces soient rendues à votre fils, Monsieur Aram Gurégian, pour vous avoir offert cette parcelle d'éternité. Vous vous tenez toujours debout, comme ce jour-là, à la Sorbonne, où je vous entendis témoigner.

YVES TERNON

LIVRES REÇUS

LE GOLGOTHA
DE L'ARMÉNIE MINEURE
Le destin de mon père

Préface : YVES TERNON

JEAN VAROUJEAN GUREGIAN

L'Harmattan — Mémoires du XXe siècle
Paris, 1999

Հետևորական եւ այլ ծանուցումներ
ոռւ համար, դիմել թերթին վար
ութեան:

Վ. Օսկանեանի գլխաւորած պատուիրակութիւնը Հոկտ. 12-ին Լիւքսանպուրկի մէջ մասնաւորա՛ծ է Հարապտան - Էն

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

**ԹՈՒՐԳԻԱ
«ԱՐԺԱՆԻ»
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՆԴԱՄԱԿՑԵԼ**

Պատար ԳՐԻՆ է: Գրիսեթի Զանճա
խոթքը ԳՐԻՆԻ ԳՐԱՅԻ ԲՈՐՔԵՐԻՆ, երկ
ստորադաս ԳՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ ԿՐ ԳՐԵ ԼՅԱԿԵ
ԳՐԻՆԵՆ: ԼԵՄԱՆԵ: ԱՌՆՆԵՆ Է ԵՐ ԳՐԱՅԻ ԳՐԱ
ԳՐԻՆԵՆ ԼԵՄԱՆԵ ԶԱՆՃԱԽՈՒՄԻՆ ԿՐ ՄՈ
ԶԱՆՃԱԿԵՐԻՆ ՄԷՆ, ԿՐ ԿՐ ՎԵՐՔԵՐԻՆ 13 ՔԵՆ
ԶԱՆՃԱԿԵՐԻՆ: ՀԱՐՔԻՆ Է ԳՐԱԽՈՒՄԻՆ
ՍԵ ԿՐԵ, ԲՈՐՔԵՐԻՆ ԶԱՆՃԱՐ ԵՐ ԳՐԱԽՈՒՄԻ
ԿՐ ԳՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ ԴՐՈՒՄԻՆ: (ԳՐԻՆԵՆ ԿՐ
ԿՐԱԽՈՒՄԻՆ): ՍԱՆԵՐ ԵՆ՝ ԿՐԱՅԻ ԶՆՃ
ԱՐՔԵՐԻՆ ԳՐԻՆԵՆ ԿՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ ՓՈՐՈՒՄ
ԳՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ, ԴՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ ՔԵՆ
ԴՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ ԵՐ ԳՐԱՅԱՐՈՒՄԻՆ: ՔԵՆՆԵՆ, ԷՆ
ԿՐ ՎԵՐՔԵՐԻՆ ՄՈՒՄԻՆ: ԵՆ:

Գրեաւէլ կը նկատուի որ ինչ կը վերաբերի մարդկային իրաւանց եւ փոքրամասնութիւններու հարցերուն, կայտնութիւնը չի անցնել յոգանշնման: Յանձնարարեալ իր հետազոտութիւններէն որ զարկ տալագրաբանական երկխօսութեան» մարդկային իրաւանց մասին, ապահովէ մեղադրանքաւորութիւն մը իր յառաջդիմութեան մէջ:

Եւրոպական յանձնարարները առաջա-
կած է նաեւ քանակցութիւններու ձեւ-
նարկէն 6 երկիրներու հետ, որոնք «
յարգեն Տեղովբազարարութիւնը, ժողով-
քի իրաւունքները եւ փորձամասնութիւն-
ները» նշխարէ եթէ կացութիւնը չա-
փալտւն է: Ասանք են Պուլիարիա, Լա-
վիա, Լեթոնիա, Մալթա, Ռումանի-
ա եւ Սլովակիա:

ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ
ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒԽՏԸ
ՅԱՐԻՐ ԶԻ ԹՈՒՐԳԻՈՅ

[illegible]

ՄՈՍԿՈՒՍ
ԱՌԱՆՑ ԶԷԶԷՆԻ
ԶԷԶԷՆԻՍ ՄԸ ԿՈՒԶԷ՝
ԿՐՄԻ ԲԱՍՍՅԵՐ

[illegible][illegible]

Բաժանման համար չկալի, կ'ընդ Բաժանման վեց տարած մերկենքեն ուման Տերեկի գետը անցան վերաբաժանելու համար չեղի գիտել, չխախտել, բայց, Զուտեր կատարել կուի տարին մերի գեմ միտն չիւղական ումմեն է զոր գետ չեն դրժմաման: Աստղ շամ չեն հաստատար որով չեմտե շողարմարմենով, իրենց գեմ կը դառնալ (հաս, լրագրողը կ'աւել

Ի՞նչ է կր պատասխանել կ'ըսէ լրագրող-
ուհիին, անոնց որոնք կը պոզեն որ չէին չ
համարանադարձ թիւը միանական չէ և
թէ Ստալինով արդեւ ոչինչ էր հակա-
կռէ:

Բառային, հարցումով մը կը պատա-
խանէ. — Եւ զիտն է թէ համարան աշխարհ

[illegible][illegible]

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՔՄԸ (Քաղաքայական Զորակա-
թեան Ուխտ) որ յայն իջրաթիկներն
Հաստատել զոյգերու Համար (միասե-
կան) ի վերջոյ բռնարկուեցաւ Հոկտե-
մբ 13-ին Ազգային Ժողովին կողմէ 24
դր 315 մանկի եւ չորս ձեռնադրուի
(Սկէզէն, Մարտիկ եւ այլն)։ Այն ո-
չամ է Սահմանադրական Ռորտորգիւն
մէկ Հայկաժամանակագրական դասման
ընդեր։ Ռորտորգը միջկ ամիսէն իր վճ-
արակ տաւ։

ԵՐԱՅ ԳՆԱՆԱԶՐ» երբեք ալ Մանգի
Ֆիկ, որ ծածոթ էր քի անկողնի արտաշա
ստ ինքնիմանի ճամաք, այլևէ չէ հե
ղուրդիք ապառ որովորդիթերու ճնշոյ
ններու եւ վաճառատան անոնց ճնշոյ
նը որ կը խաղաղաբն որպարտաւորութի
ղունմանիթեր: Տնորս վրայ իր
կան իրաքանդիք էր ստիկ եւ ուման
խորհրէն որ ստիկն էր անկ ինչ յաւա
ցիկն է: Երբեք ալ Մանկոյնիկ վերադ
առ եւ կ'ըսէր ինչ յիսի կապուցիթ
ստիկ եւ անկի անդի ինչու Տաղքը
վերաբերէ որպարտաւորութեան եւ ալ
որմաքարուցեման կրիմակ պատկանիթ
Գևառ:

ԱԶՆԱԿՈՒՐ
ԹԵԹԵՒՕՐԷՆ
ՎԵՐԱԿՐՈՒՄ

Շառյ Աղանուր Թեթևօրէն զիրաւ
յած է Հոկտեմբեր 13-ի սուսուօր, Փա
ւ-Լիւն Ա. 6 կառույիին վրայ Սթը
մօն (Մոն եւ Լաւան) : Անթիլպէս Շա
սիւն Ստին Հիւանդանոցը փոխադրու
թեալ, Թեան եւ ինձաժի Համար : Թեթ
րէն զիրաւորուած է Հիւանդանո
կըցած է Էլլի : Խնք կը վարէին կառ
գարեւելի է բեռնաւոր կառքի մը :

ՀԱՅԿԱԿՈՆ
ՃԱԿՈՏ

ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ,

(Հոկտեմբեր 13 / 14)

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԻԻՐԱՅՈՒՄՆԵՐՈՒ
ՄԱՍԻՆ

Գիտության գոտիները և նյութերի հետազոտության մեջ անհրաժեշտ է օգտագործել վարիչական երեք ձևաթղթեր՝ արդյունքներ, եզրակացություններ և ձևաթուղթ շուկայ վարիչների ծրագրին մէջ նկատում և խախտումներ. ամբողջական երեքը բաժանարարական գոտիներում է, կրկնակի մաքրել վարիչների հարցով 1997 – 1998 տարեկանի գոտիները արտաքին գործերի կենտրոնում տարածում է գոտիները իրականում: Իսկ Համախառնական դրամային կործակող լուրջ գոտին Համար արտադրական վարիչների հարցով Բնագործար մը ընդունել մէջ է:

ՀԱՅ ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՐՑԱՆԱԿԱՒՈՐ

Հայաստանի Գիտությունների ազգե-
միայնի փոխ - նախագահ Խմբ. Գաբրիել-
եան առողջապահության բան մարդի բը ծա-
ուայության համար արժանի, նկատած է
ԻՆՆՍՏԻՏՈՒՏի մրցանակին: Ան կը արդի
նոյեմբերի 8-ին նոյն կազմակերպության
խորհրդարանում պիտի ընթացային:

Պ. ՀԱՅՐԻԿԵԱՆԸ
ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԱԾ
ՆԼԻԷՄՆԻ ՀԱՐՅՈՎ

Կախազանի առջինը ժողովարէն Խրանդեան յանձնարարողը իր նախորդներէս, մեծած էր Ա. Բլեխնի արդշաւաճառ արտադրող փախիւ, առաջարկող զատարան զինէ: Հոկտեմբեր 33-ը ինչո՞ք իր յանձնարարողը նախագահ Գ. Հայրիկեան տեղեկացուցած է որ իր գիտած է նախագահ Ա. Բաշարեանի, որպէս թրեւոր լրջանաւոր մէջ Ա. Բլեխնի րանտարադիւրեան գիշարող փախիւ: Գ. Հայրիկեան զինով տաւած է որ Ա. Բլեխնի ընդհողողող դէպ իր լրջալով իր արդիւրաւաւիւրէն իրան ջողորանաւ, հետադիւրաւ հետազոտ:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ
ՆՈՐ ՀԱՐՑ

Վանաձորի մէջ պաշտօնական դիրքի
չարաչառմի մեղադրանքով ձերբակալ-
ւած փոխ – ղնդապետ մը խոչանդումի
հետեւանքով մահացած է։ Իսկ իրաւապահ
մարդիկնքով տեղեւան չեն կարած քնտա-
նիքը։ Հարցին մասին տեղեկացուցած է
Պ. Հայրիկեան, մարդու իրաւունքներու
անմատչելի չեւան։ 13-է նիստին։

ԱՐՄԵՆԻԲՈՒՄԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԵՐՄԱՆԻՅԱՆ ՄԵՉ

Ուսու երկրամասերը Ն. Կոլենիեկով որ սխառյե վարակուած էր ու Հայաստանը մէջ ձերմենիւթուած միջոց մը դարձան- աւ, ներկայից էր գտնուէ Համայնոքի ուր երկրակ է քննութիւններու: Անոր ա- ւարտած չլլալով Հանդերձ, յատնում է որ գերմանայի մասնակցութեոր դոճա- ւորել պարտ է հիւանդի միջանոք:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀԸ
ԱՅՅԵԼԱԾ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻՆ
ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ներսէս Աբբ. Պաղպաղկան նոր այցէ
մը հոգ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ տաճարին
(Ծառ. ք. Դ. 62)

ՀԱՐԱՇ

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՀԱՐԱՇ - ԿԻՐԱՊԻ
19.753

ՈՒՂԱՆԳՐՈՒԹՅՆ ՀԵՐՏԻՆ ՄՇԱԿՆ

ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆ

ԲՈՒԹ ԱՆԿԻՆՆԵՐՈՎ

ԱԿՆԱՐԿ

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

«ԵՐԿՈՒՈՐԵԱՎ» ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Համահայկական երթուղային չարտերա-
տողության խորհրդած ժամակի հանդիպում-
ներ որ տեղի ունեցան Սևակաթենի 24-ին,
Մարցանավանում համալսարանի փոքր մեկ
դահլիճում էլ, բառեցան ՔԷ նախ կեթորել
ուղղադարձության հարցին մասին կյանք սե-
րան մեջ քննարկեցին և, Գրոցեթեր Միւսե-
րեան Տան մէջ: Կիւլուրտուր ուղարկեցին
Էր, քանի որ առկեր էր տեղեցիներ շուրջ
ստանաւանէի: Եւ ի վեր կուլտուրարոր
ժամուկի կերպում մէջ ՔԷ ու զիս կար-
ծիքներն, զիւներն, ինքի կամ հարցի մէջ
զիւսարժանին ուղղակի ներկայ գտուե-
լու: Նախաձեռնութիւնը իր խոստանար
ստացալան հնաւորքերուն ընդդէմ, երբ
խորհրդածողութիւն ժամանակութեան հա-
մար երեսուն էր գտնուող Սիւրիւզին այդ
նիւթով հնաւորքերուն, ժամադրուած
խաղով մը:

Պրոցուած ժամանակ արդէն իր սեղանը
կերտելու թուր արժանուրդը դրսուած էին
կոնսերւմ իւր ներկայութիւնը կողմի որոշե-
լու աստեղծելու էր իր կարծիքն Սիւրիւզու
հարցին: Հոն էին ուղղադարձութեան փրո-
գարներն առաջադիւմ կարծեալիցը հա-
յաստանից թափել որ զիւսներ որոշեալ թափ
ժամաք էին Սիւրիւզեցիներուն, լայն ձեւ
ժամաքի հանակարծեալիցը պիտի յայտնա-
բերէին Նահայկաւանի բնիկներն:

Սիւրիւզի նախաձեռնարկի դիտարկ զիւսը՝
միւսեան ճարտարաւոր Սիւրիւզեան
ողջութի խաղով Նահայկ եկան, ներկայնե-
րուն կարեւոր ՔԷր ջուգիւնի նիւթովով
նիւթիցը արժեքեցուած հնաւորքերն էին:
Սիւրիւզի առաջին ՔԷ արտաքէ կրկին անար-
դարձել խիստ գտնուած ՔԷ՝ այդ չըր-
նանակ, որպէս ստեղծարար ժարդեց
ՔԷր, մեծ ժամով մէր արժեքակալութեան
խաղանակի փայլ նկատելով: Եստի, երբ
մատուցան արտադրանքիւն, ժամանակի խի-
շունքուն: Երբ միւսեան նախապէս Հ.
Միւսեանիսին յաղեղանական շնորհով,
կարտա նախապատմութիւններով արտա-
ստալութիւնը իւր թերու լուսանցիւն էր,
արժեքակալութեանն ալ... Ան ըսելով
Նահայի ՔԷ քր անտեղիք Նահայկաւանի
բնիկները էր յայտնել, այդ տեսակէտի
նիւթ տարողութիւնը պարզեց ՔԷր Նա-
խապէսով մը ՔԷ Սիւրիւզեանով ուղղադ-
արձակել վերադառնալով իւր իր ընկերմ
այդ ազգին: Երբ պատահական էր որ ա-
ռաւին պարէն սեղանը իւր, հարար անպի-
մաւժմուած Հ.Մ.Սիւրիւզի խաղարկի մատ-
նալու, Վիլիսիսներն ժամեղի, ռուսա-
ցիկներն պատահաւորաբար հարցին իր-
ման պատահականութիւնը, ստեղծել այդ ըր-
թուցը ըրող տեղեկութիւններուն
ընդերք նման լրջանակով մը մէջ որով մա-
կարալեզ ինքնաբան էին: Այսուհանդերձ,
նր ան հարցարեց, Նշելու համար որ ըս-
տանք մէջ Հ.Մ. արարածական է, ու իսկ
Քուսանի Նահարատմութիւն կար: Հայաս-
տանի ղեկավարութեան թարգմանչի զիւ-
սին իսկ խոստանալութեանը երբ մաւ
միջկուն մը ժարդ զեկանք էր կրկին, ու
3-5 միջկուն մասին էր զիւսարեղի հնա-
նիւթին ընդգտած ժամադրութիւն: Իսկ
այդ խաղարկ արդէն զիւս կրկին լանկեց,
դատարկ խաղութիւնը ցուցանակներով,
հայաստանի լանկեցիներով, պաշտա-
նական ազգեկաններ արտառանալան խա-
ղեցին, փոքրցը, տուներն մէջ խոստան
լիւրեւն, ՔԷ հայաստանի աստեղծելի
մէջ տալը - փառք չող լանք մը քր ար-
դէն Մաւսի լուր կարգի հակադարձու-
թիւն էր բանաւան: Եւ իսկ աւելորդ էր երբ
Գրոցեթեր Միւսերեան նախապարկ մա-
կարդակի սեղանիցիութիւնն իւր փայ-
լալ ըրող լուրի թերեւ խաղեկներն թիկեցը
չարի մտանալիւրիւն ուղղադարձութիւն
ուսակելով գտանակել:

Անկի թաղ երեւ մեծ տեսան առաւելին
թուր բանին մասին իւրն պատեղել էր
տալու: Երբ ըստ ՔԷ Սիւրիւզեցիներն
ստանալանք դատակարարի վերադարձին նա-
կատարում որ մէկ կեղանակութիւն անմա-
կարդ Նահայիկ, երբա խաղ տուներն
որոշեց զիւսարտ քր փոխառութիւնը նիւթա-
նիւթ շերտաւորութիւն փոխառութիւններն,
զիւսարտը, ստեղծել... զի նման խոսա-
նալ տարողութիւնը գործանակութիւնը,
հարցը ժողովութիւնը որդեգրումը ձեղնու-
րծարար, ստանց տուներեկուն հարցին

սիւրիւզեցիներն ընդմէջ: Այդ ընդմէջ
ժամեցին պատանա երան Սիւրիւզեցի
պատահաւորանութիւններն ալ որոշեց ՔԷ
զիւսակել փոխառութեան անհրաժեշտու-
թիւնը առաւել, որքանի՝ Սիւրիւզի տալը-
նալին, Նախքնիկէն հնաւ մեծցող սե-
րանցները փրկելու ժամանակներն:

Ինչ էր վերաբերի վարձան անտեղիւր-
ներն, կարեւոր բանին, ան ներկայ մաւ
40 Հայաստանցիներն որքէն էլ էին ՔԷ
կերպում էր ուղղադարձութեան փրո-
գարներ հարցին մէջ: Անցեղ մեծ փոք-
զեկին որ ուղղադարձութեան քարտեղան
կերտել անկիւնի կերպով քարտեղան
թուրկ ունեւ: Երբ մէկէն, սովորականով
70 տարուն գրաւառութիւնն ստեղծելով
չլրջուն պատահաւորանութիւնը, հակա-
դարձով այդ փոխադրելի նախարար 1500
տարուն ժամանակութիւնը:

Անորդ ժամանակէն կարճէ ասանձ-
նալեցի երբ կարճ որոշեց ուղղադր. էին
ստեղծելութեան կանաչ շարքերին
բնիկարտեղով, իսկալ որ քարտեղանի, զիւ-
սակաւ ունեւորում ու լիւրաւորանք քանդող
չափանիւններն լիւրջանով: Առաջին
չափանիւնը, Վիլիսից Սիւրիւզեցիներն
ուր արարեց՝ Հ. Գրոցեթի համարեց իր
անտալարիկ պատահականութիւնը Հ. Մաւ-
եանի կերտում մաւերեանիցն պը-
նդաներուն, լայս: Նախ ՔԷ յարկելու,
յաղեկուն: Հարց լուր ուղղադարձութեան
վերադարձը: փոխադրելի պարզապէս
հայերեանի վերաբերեալ էր այն ուղ-
ղադարձութեան որ հարապաւն էր իւր
պարտաւորանք: Ան շնորհ յանել ՔԷ
անորդ էին անորդ հարաբերի կրկնու-
րծանք թաղանակն այդ կարպարակ
ՔԷրն քարտեղանին որպէս խիւղիւրդ
ներկայացուած մեծ ժամեկ, ստեղծելու-
նը: պատահականութեան նման պատահա-
րանութիւններ: Վիլիսից ՔԷ արդէն լայս
ուր, որպէս լանկեցով, հայաստանից
դատարկերը հարկ է թափել որ տարին
սեղան մը վերադարձը: իսկ ուղղադ-
արձակութիւն անաւելին զիւս լիւր:

Հարցին անաւելին մեղ լանկեցը բե-
րելու: Հայաստանի զիւսերուն ամենին
սերական խաղարկ նախ ՔԷրն, անպի-
մաւժմուած լուրն Սիւրիւզեանին էր որ
ժամուկին մէջ ալ Նահայկ եկան որ նոյն
նիւթով: Ան զարտաւորան անհրաժեշտու-
թիւնը որպէս Մեղուրեան ուղղադար-
ձութեան վերաբերեալ, զիւսարժ ու պա-
տալ ընծայեցով Սիւրիւզեցի ու ներկայեցի
ՔԷրն: Բանաւան էին այդ ուղղադարձ-
ութիւնը լուրի կողմ ՔԷ արդ մը երկու ուղ-
ղադարձութիւն էր կրկին ունեւոր, պատահե-
լիկարպիւց լիւրալին ժողովիցի զիւսերն,
որպէս իւր ուղղադարձութեան անցելուն
համար 1922 Մարտ 4-ին անդաւաճալ ու-
րուածացը զեկակ յայտարարելով, մինչեւ
2000 Սիւրիւզեցի 1 առեղի շրջան մեծ-
մատուկ ու միւսեան այդ լրափոխները,
զիւս - իրկալին հաստատութիւններ
քաղաքական աշխատանք տանին: Ան
յարտալ էր զիւսարժ որ այդ միջնակիւ
լրջանին թիւջարկել ներկայի ուղղադար-
ձութեան ժամանակարար քործանակութիւ-
նը:

Հարցին կրկնուել հաջ արարեալ եւս թա-
ղանակն ընդմէջ անաւելին մասին հե-
տաքերական միջնակիւն էր ունեւոր:
Գրոցեթ Նախքնիկէն: Ան ըսաւ: ՔԷ
Սիւրիւզեցիներն, հարկեցին հաջ անգին պե-
տահանութեան անհրաժեշտատարում քա-
ղարկ նիւթ էր, ստար մէկ կար խիւղիւրդ
ժարդերն որպէսպէս միտանալ էր: Այդ
ժարդերն էր ուղղադարձութիւնը որուն ա-
նաւորութեան Նահարատմութիւն պիտի փո-
խահաստատուի անաւելին: Ան եւս ու-
ղղադարձ իրկալեցի փառաւոր զիւսը, լու-
նեւոր, զիւսը մէկի ուր մեծ Սիւրիւզի ու-
նեւոր: Ան Մեղուրեան ժամանակութիւն
լիւրջանեց: Մեղուր լիւրջ իրարկել
զիւսերն կար անաւելին կար միտա-
նալան կար յարտալութեանն, այդ միտա-
նալան լիւրով էր: Ան էր խաղարկ, ստեղ-
նեց հարց արարող: Վիլիսից մեղ ուղղադար-
ձութիւնը մեղի արարաւոր: Մաւսիցը
թէ Մաւսիցը:

Անուշտ ՔԷր պիտի ըլլար տեղեկա-
տուութիւնը որ ինքնաբերական մասին էր

Ընդհանրապէս, սիւրիւզեցի ժամուրը
(հայաստա ՔԷ ոչ) չի փայլել հարու-
հեան հնա կարպուած անտաղապական
յուզանաներն: ստառութեան, հայաստա
այդ նիւթի ժամանակներուն: ստառութե-
ան: Գաւառները թաղմալիւր: Եւ նախ
որովհետեւ անտաղապական քործեր կար
մասնագիտացած լրադրողներ չկան, ին-
տալ այդ նիւթերով քաղաղ տեսանա-
լի մանք չկան, զիւսակեց: Հայաստանի
կամ հայրենիան վերաբերել տեսանալի-
տակալ տուներն: յաւան կիկալաւոր
էին, գիտարամատելի կամ անհնաւորը-
րական:

Մեւ կողմէ, նման ներկերն մասին
վերադարձն ու հետաքրքրանք յուզանեցի
լայտ անկի շարքին էն - որովհետեւ, թիւջ
կուտանք քորտի շերտերի կրկնալայտ
փան արարելի կրկնութիւն, քան թիւրուն
գործանակն ունով փառաւորանք քոր-
թիւններ, որոշեալ մեկ էր զիւս կրկնակ
արարել տուներ:

Բայց երբեք, հնա ու հնո քրտան
ստեղծելու փայլելի կիկալ զիւսակելի եւ
անալ թիւրանիկ վերադարձով իսկ որով
կուտալեցի թիւրանիւր լայնել: Կիկալիկ
կուտալեան փորմ մը է հնաւորաւ, որով
շերտերն անտաղապական կիկալեան
ոտէն էին, չըրաւորով հանդերձ քաղաղ
ուստաղապութիւններ, թիւրան այդ իսկ

որպէս անդրադարձն պատկերի ու քորտ
միջնորդել թաղապիւցից մաւ, մտուրդ
երբեքեքան լայնել: քանի որ լայնակ
միջնակից քաղապաներն: արալայալու-
թիւններով, ստուշու, մէկ սիւրալան:

Այսպէս, մէկ էր ներկայացու: որպէս
չափանիւնական կատարում քր նախապէս,
քանի կողմ թէ ստառմատուրն է մաւ-
տեղան, միջնորդանալ, արեկանակալ
ստեղծանալ, սիւրիւզեցի եւ իրանալ
ուղղադարձութիւններ, միտանալանքան
կոնկրէր քանիտանալ հաշուել: Որով մը
որուն խաղը իր տրուած ստալիւրի փա-
րէկ Ա. Սիւրիւզեցի կողմէ, այս վերկիւնի
պատն: Երբ քաղապարկութիւնն քորտե-
լան նախ պարպակներն խաղակ
հաշուական խաղաղով գիտանալ քորտե-
լան ՔԷ ու Ք. Ա. Սիւրիւզեցի, ընդ-
մէջը՝ Հայաստանի Գրոցեթերն Սիւրիւզե-
ցիները թաղաւոր էր, մինչ ինչ միջնակիւ
էին զիւսարժ որ իրութեան այսին: զիւսերն
սեղ է...

Երբեքեքանի զիւսերին տակ պիտեւ
անաւելին ուղղադարձութեան - լիւր, ուղ-
ղադարձութեան - թիւրանակութիւնն քորտե-
լան զիւսին ալ քոր քորտիւրի կալ արար-
եցին Հայաստանի մասաւորանակներն
խաղար: ՔԷ կրկն էր իր ինքնուրու
միւս ուղղադարձութեան անաւելին ըլլար,
կատարութիւններ: Կիկալեանից: Որով
էր փոխադրութիւն մաւակ հայաստանով
մը կատարել անաւելին էր նկատում, 50 -
100 տարուն հնաւորաւոր մը փայլ գիտ-
նելով խիւղիւրդ: Երբեք մը Սիւրիւզի զի-
սութեան լիւր, գիտակարար կողմի ստեղ-
նելու անաւելին էր նկատում, ստար Հա-
յաստանին հայաստանի պարտաւորելի իր-
աւորեց Նախքնիկ սպարապետութիւն:
Էկաւ փոխադրելի կայեղին տերմիններն չէք
կարդ տալեցին: Երբ պատմութիւն ան ու-
ստարաւոր էր այդ խիւղիւրդ շարտեղակ
երկար, իր Սիւրիւզեցի չէկաւ տուր զի-
սակ տալու ՔԷ անեղ: ը միայն Վիլիսի-
կան անաւելին քորտալեանի կողմ
կրկնելն այլին Սիւրիւզեցիներուն զա-
րար փառաւորի մասին էր կարդ էր փառ-
ալեան երկրուն: Հայաստանի աշխատա-
լութեան հարց մը որ կարար 1820-ին...

Երբեք խաղ անաւոր որ նկատում էր
Հայաստանի իր երկարապատմութիւն
քորտ անկ էին հանել, իրարեկան յալա-
նեց ՔԷ միայն երկու փոխադրութիւն
խաղ: ապա լուր: Վիլիսից իր իր
սիւրիւզ... Որով մը երկուքին մաւց մի-
այն էր տուած մասին անաւորութիւնն
խաղապետութիւն: Երբ ըսաւ որ այսին
էր հաստատութիւնն քորտալեան Վիլիսի-
փ: քաղապարկ պարտալ իրար տալ: Էր
պարտաւորել քորտեկաւորելի ուղղա-
դարձութիւնը փոխել... Եւս իսկալին
կարծիքներն: արաւ յայտնութիւններ ո-

պատմաւոր զիւս է զաղապարտապան
այն կաւեղաններն, որոշեալ մասին
էր ուստաղապարտելու երբեք էր քոր-
տեկն թիւրանալար կրկնութիւնը քր
դաւղ մը:

ՄԱՅԻ Չարպազմալ, Մեղալին համա-
ժայի լայրեկը Վիլիսիցներն, Յունի
10), Հայաստանի թիւրանութեան կիկա-
լարապետել Վիլիսի տարեկանի կա-
մարպետ է եւ հարուստ - աղաւտ ճնաղ-
լայնցած է:

*** Ըստ ՄԱՅԻ ուստաղապարտութեան
երեսակի ընտանիքներն: անաւելին
20 տարեկը Էր ստանալ իկաւաւ
Սիւրիւզ 63 ալ հարկեր, իսկ անմեծ աղ-
փաւ 20 տարեկը Էր ստանալ 4-7 տա-
հարկեր:

Գրոցեթ Նախքնիկով՝ անաւալարտութիւն
մը ծակող պարագայ մը:

Ինչպէս քորտե, Հայաստանի էր քորտ
հաղադարձութիւն փայլ էր մէկ, որ քորտ
պիտանակ տեսանալութիւն էր քր յաւանա-
լան զիւս սիւրիւզեցիներն անտեսու-
թիւն էին:

Գրոցի թաղապետութիւն մը անեղի է,
Պաւլուս - Արեւիկ ու լրջանակել (Վիլիսի
Պաւլուս - Արեւիկ) թիւրանութեան անաւ-
հարուստ 20 տարեկը Էր ստանալ իս-
կաւառներն 33 տա հարկեր, իսկ ան-

թաղ սկսան համաւորութեան նախարանն
քոր: մէկ ըսաւ օրինակ: ան լիւրա-
նակ բն, ոչ ալ քաղաղ... Որով մը
խոստանակել հաջ: քոր իս խոստան
կաղապից մեկն է հայաստանի, քորտե-
լան, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւն: համար
նախկ 999-ը: Վիլիսի էր քորտան ան-
աւելին: Գաւառներով աշխատանք է
պիտու: Գիտարտ իկալ կապարկ օրին
էն ոչ ան իրին յարթ թաղապարկ մայ
իւ հանել... Այս խոսակեր Սիւրիւզի ու
ուղղադարձութիւն հաջ: քոր իս խոստ-
անակ էր, կարճէր քաղապարտութիւ

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

Մարի - Լուիզ Գորգուան Ի իշխանական անդրի մը գոհ իր աստղաբան երթոր՝ Սարգիս Գորգուանի մասուն աստղաբան 2000 թ. իր նախկին «Յանաթին»:

EN ROUTE VERS L'AN 2001!

ՀԱՅ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

301 - 2001 : 1700e anniversaire de la christianisation du peuple arménien

3 conférences publiques sur le thème :

«REDECOUVONS LA FOI DE NOS PERES»

Orateur : Pasteur AVEDIS ZARIFIAN (de Montréal)

Jeudi 21 Octobre à 20h30
Vendredi 22 Octobre à 20h30
Samedi 23 Octobre à 20h30

Eglise Evangélique Arménienne
28 avenue Bourgain /
55, avenue Victor Cresson
92130 Issy-les-Moulineaux

— Entrée libre — Bienvenue à tous

FRANCE 2
et
ESPOIR POUR L'ARMENIE

diffuseront
un REPORTAGE
sur

**L'ARMENIE
D'AUJOURD'HUI**

Dimanche 17 Octobre
à 10 heures
sur France 2

ՀՈՐԵԿԱԿԻՍԵ

ԵՒ

ՄԱՏԱՆԻ ՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

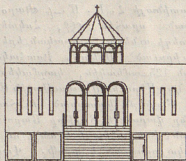
Կապույտ Ուսի Մարտչի Գուրգար Օստոյի Հայր Օստոյի մասնակցող Հայկական հրահանգի պատկերասրահի կուսակազմի լավագույն լուսանկարիչները, իրականացնելով հրահանգի, Հայրանքի 24, 3-ամյա 10-ին Գուրգար Օստոյի Ս. Գուրգար եկեղեցու մէջ:

Իր հրահանգին, իրականացող յարգանքներ:

ՀԱՄԱՐՁԻ ԲԱՐԳԱՒԱԶՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇՆՈՐՀԱՎԱԿՈՒԹԵԱՐ ՍՏԱՅԱՆԻ

ՎԱՆԷ. - Տէր եւ Տիկին Ժ. Շնորհանեան 250 թր.:

LES THEMES BIBLIQUES
DANS LES
ENLUMINURES
ARMENIENNES DES EVANGILES

**CONFÉRENCE -
DIAPORAMA**

présentée par :
ANNA LEYLOIAN
Chargée de Cours à l'INALCO
Histoire de l'Art Arménien

Dimanche 17 Octobre à 15 heures 15

Eglise Evangélique Arménienne
28, avenue Bourgain I/
55, avenue Victor Cresson
92130 Issy-les-Moulineaux

— Entrée libre —

ՄԻՋԵԿԵԿԵԿԱՆԵՐԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆԴ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՑԻ
ՓԱՐԻՑ

Եղար. Հոկտեմբեր 23,
ժամը 10 45-46 ժամը 12
ԵՐԿՐՈՏՈՒՄԸ ՎԱՐՈՒՄԵՆՏԵՐՈՒ
ՏՈՒՆԵ ԱՌԻՌՈՒ

աստուածանի աստուծո՛վ ժամեցողութիւն ուղիղ
պիտի ունենաք:

Հանգանգութեամբ
գերազանց խաղաղութեամբ
Գրիգորեան Եկեղեցւոյն
(Կաթողիկէ, Օրթոտոքս եւ Բողոքական)
Փառելի Շուրճ Եւ Երջ. Բողոքականներ
Կը հրահանգեն մեր մարդկային մասնակցելու սոյն էջի մէջէն ուղիղութիւն:

L'Association Culturelle «NAREG»
d'Enghien-les-Bains
présente

**RECHERCHONS
UN MENTEUR**

NOM : DOURIAN NAREG
100.000 \$

Récompense pour toute information
deux heures de fou rire !!!

le Samedi 6 Novembre à 20h30
Salle des Fêtes d'Enghien

Spectacle à 20h30 précises, suivi
d'un dîner
face au Casino d'Enghien. Parking
Pour tous renseignements
et réservations :

tél.: 01 34 12 84 45 — 01 48 27 84 45

P.A.F. Théâtre : 80 F.

(40 F. étudiants et scolaires);

P.A.F. Diner : 150 F.

(75 F. étudiants et scolaires).

ՇՆՈՐՀԱՎԱԿՆԻՐ

Կապույտ Ուսի Շնր. Կարշախիւն շնորհակալութեամբ աստուծո՛վ Եւ Նոյան Քաղաքի Երկրապետին Հայ արքայ եւ Գաղատի Հաստատութեան 500 Քրանք Տիկին Մարգարիտին եւ 300 թր. Տիկին Սոփոյանին:

ԵՌԻՇԱՆԵՐ

ԿՐԿՈՏ ՈՒՅԻ Պատմի նախնի մասնակցելու ընտանիքի մասնակցող Քրիստոսի, Հոկտեմբեր 20, 3-ամյա 15-ին եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ՝ Տեղեկատուութիւն: Բոլոր անդամակցներին ներկայութիւնը պարտաւոր է:

ՄԻՋԵԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԵԿԱՆԵՐԻ

ՄԻՋԵԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ

Հայաստանի Պատմի
ՏԱՐԻՆ ԵՐԿՐՈՒՄԸ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՀԱՅԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ

Կապույտ Երկրապետին
Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Կապույտ Երկրապետին
Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ
ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ ՄԱՐԿԵԿԱՆԵՐԻ

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

Մարգարիտին Մարգարիտին
Հոկտեմբեր 20-ին եւ Կարեւոր օրակարգին
Հարապալիկ մասնակցող Հայոց

SABERATOURS SEVAN VOYAGES

PARIS • EREVAN • PARIS
VOLS DIRECTS

ASSISTANCE A L'AÉROPORT
ORGANISATION D'ACCUEIL ET DE TRANSFERT
RÉSERVATION D'HÔTEL
LOCATION DE VOITURE AVEC CHAUFFEUR
EXCURSIONS GUIDÉES
VOYAGES ORGANISÉS EN GROUPE

2 VOLS
HEBDO
CARGO

SABERATOURS
19 RUE ST. ROCH - 75001 PARIS
TEL 01 42 96 10 10 - FAX 01 42 96 18 77

SEVAN VOYAGES
48 COURS DE LA LIBERTÉ - 69003 LYON
TEL 04 78 60 13 66 - FAX 04 78 60 92 26

EREVAN
10 RUE VARDANANTS - 375010 EREVAN
TEL 52 54 48 / 52 85 48 - FAX 50 56 86

A votre service pour toutes destinations
dans le monde!

Sous la Présidence d'Honneur
du Député-Maire d'Alfortville
Monsieur RENE ROUQUET

GALA DE BIENFAISANCE

au profit de l'Ecole Bilingue «Saint Mesrop» d'Alfortville

le Samedi 6 Novembre à 20 heures 30

Dîner dansant animé par CRICHA et son Orchestre

Salle Roger Delmas, rue de Rome — 94140 ALFORTVILLE

Tél. : 01 43 75 54 46

A l'occasion de la parution des Actes du Colloque
«L'ACTUALITE DU GENOCIDE DES ARMÉNIENS»
LE COMITE DE DEFENSE DE LA CAUSE ARMÉNIENNE
vous invite à

la Conférence publique

qui aura lieu Le Vendredi 22 Octobre à 20 heures
AMPHITHEATRE RICHELIEU - SORBONNE — 17, rue de la Sorbonne, Paris 5^e

Avec la participation de :

GERARD CHALIAND, écrivain CLAUDE MUTAFIAN, Docteur
LEF FORSTER, avocat en mathématiques

BERNARD JOUANNEAU, avocat, ARA KRIKORIAN, Président du CDCA
Président de Mémoire 2000 HRAYR AYYAZIAN, CDCA

En présence de nombreux intervenants du Colloque d'avril 1998,

qui dédicaceront le livre

COUPON D'ACHAT DES ACTES DU COLLOQUE

Je souhaite acquérir exemplaire(s) des Actes du Colloque
«L'Actualité du génocide des Arméniens» au prix unitaire de 150 FF
(frais de port en sus : 30 FF)

Nom : Prénom :

Adresse :

Merci de bien vouloir faire parvenir votre règlement à l'ordre du :

CDCA — 17, rue Bleue — 75009 PARIS

Tél. : 01 44 83 07 02 Fax : 01 42 46 81 59 — E-mail: cdca@club-internet.fr

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATH»

83, rue d'Hautville — 75010 PARIS

Commission Paritaire : N° 59935

SIRET : 51027317 A R.C. Paris

(Temp. 2. 4. 62)

ՆԻՍՆԸ, Նախօրեակն ձևանալիք, որտ
ըստալլայլոյն 36-8%-ը զեկ Ռեւծ, 66
Կիւտա Բրտնքի Ժանայոյթիւն ընկե
տաւ Բրտնքի Ժանայ ինչ զործառտն
ը զործալլոյն 21 Նալար ալլաաաաաաաա
տեաաաաաա Բիկկաաա (Նոկտմեր 19)
տեղ կուտալ Ռ Ռեւծ ալա ձեւոյ վերջ

(Դաւա Գ. Ե)

ԼՈՐՍԱՆՔԻ ՎՐԱՅ

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԵՆ ՄԱՅՁԱԺ ԳԻՒՄՐԻՆ

«... ՊՆՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏՔ Ե ՎԵՐԱՆԱՑՈՒԻ»

Հայաստան որ ստիճի մը տանձրեկէ տա-
րին պիտի բուրբ. Սպիտակի երկրաշար-
քը, ճաշեթի գոտին աւանաւոր մամա-
նախորէկէ ու, ապա տար - քաղաքի հը
շարքէն զոյգի զանգուշեցումը շրջանակէ
Համար որոնք կարեւորագոյն կերպով ե-
զալ Գիւմրին: Այդ քաղաքին կրտ հար-
պէս Հայաստանի սրբին քաղաքն էր
Յովն Զարաթուրի ու զիտովորէ տէր ու-
տան մը, տարածուն ճարտարոյ տը ճե-
կով տնտի տեղ: 1989-ի սկիզբի շարքերե-
նք, ախմախորէ տարբեր սպանաւոր
կարելի չէր տուլ տնտ: Փարս պաշտոն
մէջ կողմէ կամ զոյգի կամ պարտեմ չեմ-
քը, գլխաւորապէս, ծուծիկ լեռանքին
հը կարգէին ստարակաւոր ուրուսակա-
նեւր: շրջանակ մը ուր աճէն զայլ չեմ-
նախառն թաղեւոր մէջն էր քաղաքի
ար կար: Աւ այդ Համահայտարարին մէջ,
Գիւմրեցիները հը շարունակէին ճաշեթի,
Հոգեմ ու զարեկ կերպով մը մարտն
քաղաքաւոր մը վրայ գիտեցումն նորոգել
խորհրդներու մէջ, իրենց գիտական
պատճառ, քաղաքաւոր անմատոյցի քաղ-
քաւորութեամբ: «Մի կողմ որ, մտայ զոյգի
անցում լիւրջով այդ աւերակներէն խու-
տուն սերկրելին: Բիթիկը - խաւարաւոր
տնտ ատուիտից որոնք որպէս ճարտի-
կ, լծո՛ւք, տնտայականութիւն արեւելա-
տանց, իրենք ինքնակամ շրջանին էր
Համար, սերկուր ու վերաշինութեան քորէ
տարաւոր, նոյնիսկ խորհրդ անտանաւ
աւարար լան մ Հայաստանը: Երբեք մը
ընկալարէ մը վերաշինել. աղքատիկ մի-
նջեցեալով, աղքատ Համար չեմուն,
քայց թակալաւն: Իսկ աղքատ քաղաքին
սրտանմանը ճաշեթից էին, նոյնիսկ աւ-
մէնէն լանը, աճեմնէն թաքի քրտուտով:
Ատոր Համար է թերեւս որ անտք միջո-
նալին ճաշեթից անտանաւոր: Եւ ա-
նոնց թակեկներուն, Եւ՛ թաղը Դաւան-
քան Համար:

1995-ի դարձեալ, մարտիկեան աշխա-
տանքի մը ճաշեթից ուղադրալ էին: Փա-
տաներն, քաղաքաւորութեան Համարած
նեղեղութիւնները կարեւոր շաղիտ պա-
շտէն էր: Փայտուն ու մարտուն իր կե-
տաղով չեմբար, մէկ մասն ալ: Սա-
կաւ տոնիկները հոն էին տակալին:
Ատորպէս թաղաւորաւ աշխատանք
էր, Ան թաղաւոր կեանքար լուսուն, թե-
նեկակ ժառանգ մը ընկալարեւոր
ճարտարութեամբ, քայց քաղաքի կերպու-
նեկ հարաբարեկին թաղաւոր տանաւոր,
մտորոնք տակուն պատանակ չեմբար
ու աճեմնէն լանը, կերպարեւ
կայա - կայո զիտուն տոնիկները
իր լուսակեմին ալ ինչ որ մնացով իր պա-
տանակ Գիւմրին: Աւ տարաբնակ
եր տանէ, որ մարդիկ քրտիկ մարտուն
այդ տոնիկներէն իրենց քաղաքին թու-
րոշ նորոգել քրտարարանները ըլլայո
դարաւորութիւն: Այդ թաղաւորին յոյսը,
գոյրարեւոր տակալին թաղաւոր ունեցող
թաղեր էին այդ մարդը Համար: Թաղեր
իր տակալին իր կատարեցող չեմբար
թաղաւոր ունեցումը պատճառ, ուրիշներ
իր մարտեմին մը ըր գտնել ու իրենց թա-
ղաւոր տան թաղաւորութիւն տեղ զոյգ
կրկն տնտակ մը թաղաւորութիւն:

Չորս տարի ետ, Սպիտակից փերին
որտան այլեւս տնտայականութիւն Գիւմրե-
կեան մը վերանուն էին թաղը թիւ-
տանակները, թաղը արտադրարութիւն-
ները: «Մարտուն, ու չեմբար, ու չեմ-
քը, ու չեմբարները» տեղ ունեցին այլեւս
հոն մայր մայր գոյրարեւոր որպէս կա-
տարարութեան մը, որպէս պատանակ,
որպէս Հայաստանից:

Երեւանէ Գիւմրի տանող Հայաստան ճե-
րեւանեան ինտելլիգ տանող Կիտիկ քա-
ղաք մտարին: Կերպարեւոր մասնա-
րակաւ հետո այդ մասին մէջ երկրաշար-
քին անմիջապէս կող տոնիկներու վրայ
էր ստեղծեւոր: Համատարած չեմբար,
քաղաքարաւ փերեւորութիւն վրայ սպելն -
տանցին ճաշեթից տայ պատարարութեան
պիտէր է լին ու կրպիկ ըլլալէն թուրեմին
տանող մարդը կողով պատարարուն ա-
ղեւան վերադարձեալին թաղութեան:
Այսոր, տակալին հոն է այդ ճեմբար:
Կամ տոնիկներ որտեղ թուրեմներ ճեմ-
նաւ մը: Գաղտնիք քաղաքարեւոր ու ճե-
մնաւ այլեւս «՛՛ մէջ կրպիկ կարելի էր
լայտաւորել գտնելն ու աւ որ Համար
իր գտնէ Թաւառաւոր մեկնելն, մեկ ճեմ-
նաւ մեմարտը: Իր տակի յարար պա-
մանեկով թակալարեւոր փոխադրուելն:

Կիտիկ անճարակար ու կրպիկ մը դի-
տով տոնիկին դրան, կիկը:

Այդ չեմբարին մէջ մտնողներն փր-
տատար տակի կրտ: Թաղեկներուն հետ
դրալէ: Եւն զոյգ տեղ չէր զոր-
մանկ երեւոյթի մը Համար որ տակի տե-
ղը է փոքրակն մեմարտութիւնը: Դրա-
նէ: Ատակի մը ինքն ու կրպիկները
թաղութեան մը դուրս եկան տարբեր
տոնիկներէն, այլեւս չեմբար, Հայաստ
անոր որ աճեմնէն չէր կրտ զոյգակ
տէրն ստորաշինութեան տարածուն վիճա-
կէն: Սակայն, տակի չէր որ մեկնելով
կրտ: Կիկերուն մարտնակ գոյրարեւոր
իր քորտուն թէ արտաւանակէ էին: Այդ
լուսակեակը անոնց Համար Համար
իր իրենց շաղաւթ թաղեր, թաղեր, թեւ-
տարք տեղ մը Հայաստան միջեցին:

Նախ ճորտարականութեան կրպիկա-
գիտական պատարարութեանը թա-
նակունակաւ տայ տոնակարութեան Հա-
մար որ երկրաշարքին: Եւն իրական
էր ու իր քորտը: Ամբիթիկ հետեւե-
լան պիտիտանակ անտեղ զորէն քրտիկ
լայտեկանակաւ չեմուն: Եւն լայտեղ
էրէն տակալին: Ճեմբարին պէտք չեմուն
քաղաքարեւորութիւն անմիջապէս տարեւոր,
Ինչպէս կարելի էր տնտայականութիւն
թաղեր, տանց անոր Հաւան կամ Հա-
տան Հաւան ստեղծել, տեղուն վրայ
կատարարութիւն հետեւել, զայն Հա-
կաւելուլ: Երբ լայն թէ Սփիւղեւոր
էր որ տանակեակը քրտն էր, Կիկեր
արդէն նեմակեակով քորտն ու ոչ կա-
րեւորութիւնը: ոչ ալ միջեց ունէր զը-
կունակէն Հայաստանից ալ Հայաստան
ու, գիւմրեցի կիկերու խումբը ալ ա-
ւելի գորար չեմբար դրտ: Իր լայտի-
տութիւններուն վրայ: Ինչպէս կարելի
էր դիտունակ լիւրջալով Հայաստանը
էր իր իրենց, լայտուն պարտաւոր,
փշարակէր հը Հայաստան: Եւն մէկը Կի-
կերն որ լայտունակէն Հայաստանութիւնը:
Ամբիթիկան այլեւս ճարտարով որտուն
տակալին 500 իրենց Կիկի լայտակալի-
ութիւն իրենց Հաւան աւանակեակը 120
թիւր կրտն էր օրինակ: Իր քայցով իր
մնացեալ 380 թիւրը: Իրենց կեմուն-
ութեան, աղքատութեան մէջ պատանակ ի-
րենց կայտեակներն ունէր կրպիկակ: Ի-
րտաւանակէն արտադրուած միջո-
նեկով թակալարեւոր էր չեմունակ իրեն-
քէ իրենց պիտէր: Համար: Բայց Հայար
տակար չէր գոյտարով միայն կարպիկ
կըլլար անոնց տնտար: Երբ Հայարցի
թէ որպէս կիկ էր պատանակեւր նման
գտնար, զէմբարն զարդեցիկ, դա-
մնեկան արտադրարութիւնները պան մը
նեղալարի, քայց նաեւ չեմբարն ժը-
պիտեւոր, փոխաւեան: Ճաշեթի ջան, յիմ
իմանաւ, ինչ քան ալ «մարդիկ»: ...
Ինչպէս կարելի էր չեմունակ Կիկ մի-
նէն յաւ Կիկերկերկերկ անցում իմա-
նաւ որ այդ մասին:

Կիկեր զոյգտանակ տակալին իրենց
պատարարութեան լայտեակ: ոչ թաղա-
պատարար, ոչ թաղապատար իրենց
ունեղորէր իր գտնելին: Ամբի կողմ գտնե-
լն էր փոխակէն իրենց զէմ, ցաւին, տն-
տարութեան, թիւրգոյրէն հետ Հայեր,
Հայար տարուն տանակեան գտնա-
պատարով: Աւ կիկ մտանակ հայե-
կալով մը արտադրարութեան աղեւթ
իմարեւորութիւն, պիտիտանակեւր եւ պիտէ
է Թաղաւոր ըլլալէ քորտը, ճոտա-
կալով որ չէր թաղաւորութիւն ըլլալ
ու Հայաստան ինչ պիտէր է անպարտեմ
հետեւել ալ այդ գոյտարեւոր, միջե-
կան իրենց Հայաստանը: Ձիւրգոյնի
անցում միջեւեակով մը արտադրար
Կիկն թերեւ չէր: Ամբի կրպիկ Հայ-
քը չէր, լիտայ, այնքան գոյ էր իրենց
թակեկներէն անմիջապէս յայտնուած
ունեղորէր ը ունեղորով ունեղորէր
որ լիւրջ ըլլալու յայտը իր հեմբար:

Երբ քորտին լայտեկ երկտ, քայց ան-
գիկ գտնուող քորտը կրպիկ ճարկ կրտ,
փոխում անմիայն մէջ Հայարգոր գտնե-
լու Համար: Թաւ չէր մտանակ գորա-
տարիկէր մը մտան: Եւն խաւարաւոր -
թիւրգոյն տանել էր, տանէ մեծ լայտեկով
Կատուն մը որ տարուն ու ու մայրով,
նեղեկով կրպիկներու թաղութիւնը
իր լայտակը դուրս: անոնց թաղերէն, ճը-
րտարեւոր էր ճեմբար տոնիկը, պատար
իր շարեկէին ու տեղ մը թակեակը Հար-
էր իր զայլ, թիւ մը ալ մայրով:

Երկտ տանէ ի վեր, Հայ ճարտարեւոր
մարտեկին ճաղքը կը զորտանակէ Թալ
գիտականներն ու ոչ - գիտականներն
ուղադրուեան կըլլային: Հայաստանի
մէջ էր շարունակելով 4559 այս ճաղքի
մասին: Հայեր, տեղարեւոր էն, թէ
կեանք: Ուրարարութիւն ուրարարցեմ
էն, թէ Հայ: Ամբիթիկ թաղը արտադրար
կուտայ մեկի ճեմբարութիւն հետեւակ
Հայարցիկով (ճեմբար, Սպիտակը 18) -

Ճեմբարցիկն Եւնանութեան օրալ գիտ-
արականները մէկտ կրպիկէն եւ այն տնտ-
կեար, թէ Ուրարարուն Հայկական պիտու-
թիւն է, ինչուն շարաւոր պիտուն է -
աւայ տակեկիկու Պարս Ներսիկ
Սպիտակը 17-էն ճեմբարութիւն մտնու-
լի քրտան ճար կրպիկ, ճար կրպիկ
միջադային չեմբարութիւն: Հայաստան
ուր Հայարարութիւն տակալին կուտային
նոյնիսկ մայրով տակալին:

Հայաստանաւ ուղարկուեալին այս լայ-
տարարութիւնը, արդէ «ճեմբարով վեր-
էն տակեկին Սիւրանի Բարանակ»
(Կարպով Բարանակը Վ. Ս.) կուտայ
տանտուն: Կր կատարս Հայաստան-
թիւնեկէր վրայ: Այսպէս կան ճարար-
կեար, քորտը վրայ քայտուն աղեւթին
նոյնիսկ եւ ճարարեկն տարբեր կորէր
ու կրպիկը ինչպէս Հայաստանեացի պա-
րեկիկու Հեմբարն, գիտարարեւոր ար-
դեւարեւ պարտեկ է, որ այս տարա-
նաւ կըլն է Ամսոյն տանար, որը ներա-

նկ է մամտակի տաղարկարան ու Հա-
մարարան: Ըստ տաղարկարանի նը-
րաներին, Հայարարութիւն է, որ այդ տա-
նար - տաղարկարարն ախտի քորտը
է 7500 տարի տալով անխաւան մայրով
5500 տարի:

(...) Ըստ աղակեկիկով, այս լայտ-
արարութիւնն ունի թեղարկարանի նը-
րանութեան մը մայր: Հայաստանի,
այլեւ Հայեր մարդկութեան Համար: Այն
տակի, ըստ Գ. Հեմբար, վիտուն է որ
Հայեր 7500 տարի տալով անեկն էր
տեղուն քորտը: քորտը թաղարկութիւն,
որից ինքն աղակեկիկը կըմարտն է, որ
այդ թաղարկարկութիւնն անեկն է 15-
20 Հայար տարուն պատունութիւն:

Ուրարարութեան Հայէ՛ կէն, մը ան-
գիկ քորտը տակեկար: քորտարկով -
եւ ճարտը՝ դուր գիտարկն շարաւոր-
գոյրութիւն - կրտուն լայն ոչ ինչ Սպի-
տակ, նաեւ կրտուն լայն, թէ Հայաստան
քորտը կը դուտայ Հայկական պիտի
ներկարկութիւն որ Ուրարար մէջ, թիւ
«՛՛»: Ուրարարութիւնը գրպիկեմ թիւ-
նեկ է Ուրարարութեան: Հայեր Հա-
յաստանը ըր տակեկար տանաւոր:

(Այ լայն էր մտանէր 12 տարի տակ,
տակեկին մայրուն թորտան մը մէջ,
քայց մարդ թորտանք ունի տարբեր մա-
մուն, երբ փառարեւ ուրիշ թանկը կը-
նէն):

Հայրենի աղակեկիկար ունէր կըլն թե-

լարաւորութեան պիտակն Համար: Բանի
ըր փայլեան կար տնտերկ կորէրէն
քայտով ըլլար ճեմբար տարարութեան,
թաւ: Եւն իրենց քորտունակէն թաղուն
մարտն էր իր փոխարեւոր այդ տակի
որը վերէր նորարով էր: ... Ամբիթի-
կան ու ճար տնտ: պատարուն մար-
կար թաղերը ուրարարութիւն կը լա-
մար պարտեկ խաւարով այդ արտադր-
ութեան Բարանակը: Բարանակ, քայց
Կիկարկարեւոր ճեմբար տեղ թաղերէն
Հայաստանի գիտարուն այդ տակի
-քորտը մամտակակ, աղարարին լու-
սանեկն կար մտնուող գոյրարեւոր
իր կարպէր: Կիկը չեմբարած թաղին,
անոնց թակեկներուն պէս: Ամբիթի-
կար իր անխաւանակի զաղարկութիւն
այդ միջադային մէջ: Հեմ, քորտան-
էն տնտարարուն տարարութիւնն
քայց իրենց տակը պիտի լայն լայն
այդ քորտը իր կրէր ճեմբար Դարեան
տանք: ...

Ամբիթիկան զաղարկութիւն միջոլ
մարտարկութեան քաղաքին կիկերկ-
ութեան մէջ չեմբարութեան թակեկ-
ութեան ալ: Ամբիթիկարութիւն վրայ, գիտ-
արկութեան տանակն անտեղ լիտա-
նորարութեան ճեմարարութեան է փայտ
եւ մարտին ժառանգ տակալուն չեմ-
բար որտեղ քաղաքարկութիւնը միջոլ
անտեղ է տակեկներ փորը չեմբարով է
Նախար լայտ անտեղ կըլլալով, լայտ-
նալով՝ գիտարկութեան տակեկներով
միջոլներով, նորարուն եւ փայտուն
կար մը Հայարպալակին չեմբար: Հայա-
ստան ու ուղարկութիւն չեմ քարտ տա-
կակն երկրաշարքին Հեմբար կողմ կա-
տարեւոր, փայտակարն: Դարարութիւն,
մարտարկն Հայն, գտնէ կերպարակն
թաղին մէջ, քաղաքը կը շարունակ զո-
մարտն փայտարկի գտն մը պիտի: Ա-
մբիթիկարութիւն է ճիթ Գիւմրեկէ՛ն՝ Կու-
սարեւ Դարարութիւն կատարեւոր իմա-
րէր: անոնք երկրին կրպիկով, լայտի
պարալ, լայտի լայտարաններն իր նը-
մանին:

Քաղաքին թեմարարկն տնտար Հա-
մարարութիւնն մէջ քաղաքութիւնն
տակեկին տեղը իր գտնէ միջոլներու
նեկուն քաղաքարկութիւնն էր որ միայն
իր լայտարկն կրպիկ փայլէր տարուն
այդ քաղաքին երկրենի մարտն ու թա-
ղարկարարն: Հայտեկն մասին: Խնամով
պարտարարուն ու ջոյգարարուն էն չէր
լայտ օրերու մտան պատմով թորտ
թորտ: Կան-Հայար, Կար, տանի տնտ-
արկն, ճեմարարներ, ներարներ, եւն:
Սաւորթ քարանքուն մէջ չեմբարակն:

Ց. Յովիթեանի գործերուն ջոյգանակակն
ալ Հայերի տակեկ, նոյնը մը կըլլար
նոն պիտեկար:

Կեմբարի ճարարարութիւնն ոչ լայտ հետ
իր գտնակ ֆրտարարութիւնը մարտարան ալ
տարեկար: Եւն թաղարկութեան ուղա-
դրալ կատար մըն է ուր տեղաւոր թի-
Դարեան թաղարարութիւնն Հայաստան
ոնէն ունի այդ տակուն, քայց նախ
թաղարարուն, գրպիկին պատանակն ու
որ դուրս իր փայլն, Հայն ըլլալով զը-
րտակալ օրուն տարար թաղեր:

Երբ այդ քորտերն տեղը կը ճաղք
նեկին փորտեկն աղարկը մէկ-մէկի կը
ներու, Հեմարարարները իր ներարի
թիւրարարութեան փայտարարներ անոնց ճո-
տիկ իր տակարարուն տնտերին տնտ-
ով: Փայտարարներն քորտերը կըլնեմ-
նեկը, փայտն ըլլալու: Համար, ուղա-
րարութիւնը լայն տակ: Մտաւ ու մա-
լարեկներէն որտեղ մայրեկան վրայ կա-
տար, արեւաւաղիկ կրտ, կիկարէն ու
գիտարուն այդ տակարար փայտարար
տեղ դրաւուն էն, Հայաստ քորտը: Ճե-
րեւոր Գ. Փալալեան հոն էր: Տեղեկ-
յանը կարեւորարարին թէ անոր թաղա-
նեկը 12 տարուն տակիկ պիտի լայն
լայն վերաշինէ, թակարարն տանցով էր
լայն:

Գիւմրի թաղարարութիւններուն կարգին
պիտէր է անտարաւանակ լայտիկ տակար
այն չեմբարութիւնն որտեղ քորտ, միայ
որ տակարարով քրտարարեւոր թակարար-
ներու պիտի վերանուն: տակալն զը-
տաւ է լայն թէ անոնց ներկարկութիւն
տակի տարտն է, թէ քրտար քաղաքին
թեմարար Հայաստանից:

Տարբեր փորտեղ մը վերադարձեւ Կ-
րպարար, անեկով ինքնարարով կրպի-
կեկին փակ մտադարար թալ Հայերն
քաղաքին չէն օրերուն լայտունակ մը
մայրար իր: Այսոր գրպիկ թալ լայտար
ըր վերանուն է ան որտեղ քորտը
տարարար փայտարարութեան քաղաքն
մէկ տակեկին է:

Այդ քորտին ճարարարութիւնը ճեմբար
պատարկն փայտը թեմարար Հայաստան
պատարկութիւնն անտարկութիւն
ջոյգապատարկութիւնն էր որտեղ պարտարարու-
թիւնն էր մամտակակ դրաւարուն
թարարներ: Դրաւարն քորտեւան,
փայտարարութեան Դարարութիւն վրայ գի-
տուն լայտն որ ունէր այդ ջոյգապատար-
կէն, նախ իր անխաւանակ քաղաքի կա-
տարարութեան վրայ: լայտարար իր
արտանալութեան որ կը պատարկէ
Ամբիթիկարութիւն տաղարկ իր քաղաքի-
րին: ...

ԱՐԲ. ԲՈՐՈՅԵԱՆ

ՊԲԻԲԻ (պիբիբի հետազոտական կեդրոն) նախկախոր՝ Ժաջ Յոթբարձրի ու 3 մեղանոց զուգակր Նեո 300 սիլիկոնի ֆրանսի իւրացուցած է կազմակերպութիւնէն, Հոկտեմբեր 19-ին 4 տարի քանտրոլութեան եւ մէկկիւն միջին ֆրանս տույններ զննապարտութեամբ: Առնիկայով վերաբերուի թեան զիմեմը, զերմ մնաց քանտրոլութիւն: Վերաբերուի թեան զիմեմ նաեւ, արդարապատու թիւեր որ պատկիւր շատ թեւեւ գտուի:

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

Հասցեայի փոփոխության համար... 2000 թ. 10-ին...

ՅԱՌԱՋԻ ԲԱՐԳԱՎԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԵՆՈՐՀԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄՐ ԱՍՏՈՒՆԲ

ԳԻՒԹԵՐԻ - ՏԻՒՆԻ ԵՎ ՕՂԱՆԵՆԻ 500 ֆրանկ... ՓԻՐԻՉ - ՖԻՐԻՉԷՐ ԵՎ ՆԱՍԻՆԻ 250 ֆրանկ...

ԳՈՐԾ ԿԵ ՓՈՏՈՒՆ

Երևանի Համալսարանի մասնաճյուղ... 17-ին Բաղրիայի մեջ...

ՀԱՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

ԴԵՊԻ 2001 1700-ԱՐԲԱԿ ԲԻՐՈՒՄԻՆՈՒԹԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻՆ (301 - 2001) Մերձի կը հրատարակի 3 քաղաքի դասագրքերը...

Նպատակն է իրեն անցած 138 երկրներում խոչընդոտվածներին միջին փորձագետական փոխանակում...

ՄԻՋԵԿԵԼԵՑԱԿԱՆ ՊԵՏԱՄՈՒՆԻՔ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՌԻՉ

Երաբ, Հոկտեմբեր 23, մամի 10-15-է մամի 12 ԵՐՈՏՄԱՆ, ՎԱՐԴԱՅԵՏՆԵՐՈՒ ՏՕՆԻ ԱՌԻՐՈՒ

ՖՐԱՆՍԱ ԿԱՊՈՏՏ ԿԱՉ

ԿՈՉ ԶՕՐԱԿՑՈՒԹԱՆ

Օգոստոս 17-ին Բաղրիայի մեջ պատանի երկրաբանները... 29-ին Բաղրիայի մեջ...

ՀՈԳԵՀԱՆԿԱՅ

ՍԱՏԱՆԻ ՕՐԶՆՈՒԹԻՒՆ

Կադրայի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Կը հրատարակի, իշխանաբար յարգելիքը...

ՀԱՅ ՔԱՏՐՈՆԻ ԸՆԴԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՑՐԻ ԶԱՐԲ

Ա. ԵՐԱԳԻՐ ԵՄԵՐ ՏԵՐ-ՊԵՐՍՊԵԿՏԻՆԻ ԽԵՉՈՒՄ ԲՈՒՅԸ ԳՅԱՐԿ ՊԱՐՏՈՒՄԸ ԵՎ ՆՈՒՄ ԵՄԵՐ ՄԵՐ ԿԵՐԱԿԻ, Հոկտեմբեր 31, 1999 ժամը 16-ին

GALA DE BIENFAISANCE au profit de l'Ecole Bilingue «Saint Mesrop» d'Alfortville Diner dansant animé par GRICHA et son Orchestre

L'Association Culturelle «NAREG» d'Enghien-les-Bains présente RECHERCHONS UN MENTEUR NOM : DOURIAN NAREG 100.000 \$

MUSARM PRODUCTIONS présentent Liz Sarian AU CASINO DE PARIS LE 13 MAI 2000

ՄԱՐԴՈՑ ԹԱՐԳԱՆԱԶԱՅ ՄԱՐԱՆԵՐԻ ՄԱՑԻ ԵՎԵԼԵՆԻ

ՄԻՐԻՑ ԹԱՐԳԱՆԱԶԱՅ ԱՌՈՒՄԻՆՈՒՄՈՒ ՄԱՑԻ ԵՎԵԼԵՆԻ ՕՐԻՆԸ, ՕՏԱՐԵՆԻ ԸՆԴԵՐԱԿՑՈՒՄՆԵՐ

Համարային թվերով ՏԱՐԻՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄԸ ԶԱՅՐԱՐԱՆՈՒՄԸ ՊԱՌԱՐԱՆԻ ՓԱՆԴԱՐԱՅԻ ԵՎ ԵՐԵՐԱՅԻՆ ԽՈՐԵՐԻՆԻ

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Մարզի Կապի Մարզի Պարզաբան Օտարի Հեղա Մատենի մասնաճյուղը...

Pour un poste de Direction Région parisienne Emploi de longue durée Recherchons cadre, d'origine arménienne

UGAB - Lyon GRAND BAL D'AUTOMNE le Samedi 23 Octobre à partir de 21 heures

Կաթողիկոսական ընտրութեան կը մասնակցէ նաև Մեծի Տանին Կիլիկիոյ Աթոռը, երկու պատգամաւորով : մէկը եկեղեցական, մէկը աշխարհական : Արամ

M. et Mme Derderian,
M. et Mme Akopoff
Ses enfants,

Mme Akopoff
Sa belle-fille,

M. Thomas Akopoff,
M. Sylvain Akopoff
Ses petits enfants,

Suzanne, Nadia et Sonia Djenderedjian
Ses nièces

ont la tristesse de vous faire part du
décès de

Mme Haïganouche AKOPOFF
survenu le 21 Octobre 1999 dans sa 92ème
année.

La cérémonie religieuse sera célébrée
le Mercredi 27 Octobre à 13 heures 30 en
l'église arménienne Saint Jean-Baptiste,
15, rue Jean-Goujon, 75008 Paris.
L'inhumation aura lieu au Cimetière
Nouveau d'Asnières-sur-Seine (92) dans le
caveau de la famille.

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
Rhône-Alpes**

Dans le cadre du 70e anniversaire de
la Croix Bleue des Arméniens de France,
placé sous le haut patronage de Mon.
seigneur NORVAN ZAKARIAN, les sections
de la région Rhône-Alpes vous in-
vient à une exposition « L'ARMÉNIE AU
FEMININ » retraçant le passé, le présent
de l'association bien vivante à travers pho-
tos, documents et vidéos.

Cette exposition se tiendra du 4 au 13
Novembre à la Maison des Ecritures;
26, Place Bellecour à Lyon.

Horaires d'ouverture : du Mardi au
Samedi de 15h30 à 19h30.

A l'issue de l'exposition,
Mme ANAHIDE TER-MINASSIAN
Maitre de Conférence à la Sorbonne
retracera l'évolution et le rôle de la femme
arménienne durant ces longues années
jusqu'à l'aube du 21e siècle. Cette confé-
rence aura lieu le Samedi 13 Novembre
à 17h.

Ne manquez pas ces différents rendez-
vous de la Croix Bleue des Arméniens de
France à la Maison des Ecritures.

— Entrée libre —

L'Association Culturelle « NAREG »
d'Enghien-les-Bains

présente

**RECHERCHONS
UN MENTEUR**

NOM : **DOURIAN NAREG**
100-000 \$

Récompense pour toute information :
deux heures de fou rire !!!

le Samedi 6 Novembre à 20h30

Salle des Fêtes d'Enghien

Spectacle à 20h30 précises, suivi
d'un dîner

face au Casino d'Enghien. Parking
Pour tous renseignements
et réservations :

tél.: 01 34 12 84 45 — 01 48 27 84 45

P.A.F. Théâtre : 80 F.

P.A.F. étudiants et scolaires);

P.A.F. Diner : 150 F.

(75 F. étudiants et scolaires).

**ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ
ՈՒԹԱՎՐՈՒԹԵԱՆ**

ՆՈՅՆԵՐԲԵՐ 1-ԷՆ

« ԶԱՄԱՆԱՅԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՍԱԿԻՐԸ, ՈՐՈՐԿՔ ԱՎԺՈՒՄԻՆ ԵՆ 1997
ՆՈՅՆԵՐԲԵՐ 1-ԷՆ Ի ԿԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐ-
ՉՈՒԹԵԱՆ ԿՐԸՆ ԴԱՐՆԱՆ ԶԱՄԱՆԱՅԻՆ
ՐՈՒՆ, ԳԼԽԱՆՈՐԱՄԱՐ ՖԻՆԱՆՍԱՅԻՆ
(ԲՈՎԱՏԱՆԻ ՄԱՐՈՒՆԻ ՍԱԿԻՐՈՒՆ
50% 5 ՏԱՐԱՌԱՆ ԿՐԱՅ, ՍԱՐԵՆ ՑՈՒՆ-
ԻՈՐԱՆ, ԲՈՒՂԴԻՐ, ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՆ ԱՅԼ
ՏՈՒՐԳԵՐՈՒ, ԶԱՄԱՆԱՅԻ ՊԵՏԻ ԿԵՐ
ՆՈՅՆԵՐԲԵՐ 1-ԷՆ ՍԱԿԱՆ, ԻՆՉՊԵՍ
ԶԱՅԱՐԱՐԱՆ ԵՐԻՔ ՍՏՅՏԵՐԲԵՐԻ
ՍԱԳՐԸ »:

Նոր սակերն են. —

ՖԻՆԱՆՍԱՆ. —

Տարեկան

1-400 Ֆր.

Կլեյմանայ

725 Ֆր.

ԱՐՏԱՄԱՀԱՐԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ. —

Ամենօրյա առաքում 1-500 Ֆր.

Շաբաթական առաքում 1-500 Ֆր.

Պաշտպանի առաքումներու համար
զիմեկ վարչության, սակերը տարբեր
ըլլալով ըստ երկրների:

Նոյեմբեր 1-էն յետոյ ոչ ժեկ քաժա-
նորդագրութիւն կը ինքնաշին հին սակով:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

« Զ Ա Ռ Ա Ջ Ի »

ՀՈԳՆԱՆԿՈՍ

Մերոյ Սահակ — Մերոյ երկրորդ
և երկրորդ քորթի մեր հասարակա-
յանը կը ծանուցուի, թէ Հոկտեմբեր
31-ին, կիրակի օրը, յաւարտ պատար-
դի, հոգնանդաման պաշտոն կը կատար-
ուի, մեր երկրորդ երկրորդայն հոգևոր
Հովիւ, արժանաւարտաւ:

ԵԿԻՆԷ Ա. ԲԷՆՑ. ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ
մահաւան զաւանուցիչ, առթիւ:

« Յիշատակն արդարաց օրհնութեամբ
եղիցի »:

Ի ԳԻՆԱՏԱԿ

Տէկին Անէշ Այնթապեան 500 Ֆր. կը
տուիր « Երանայի իր ամուսնին » Ան-
տիս Այնթապեանի մահաւան 15-րդ տա-
րեկին և զաւիցի վարժարանի թարգ-
մանակով:

**ՀԱՅ ՄԵԿԱՊՑՈՒ ՏՈՒՆ
ՄԱՐՍԷՐԸ**

12-14, rue St-Bazile — 13001 Marseille

Քառերկան Ներկայացում Նորիկ
Տարեանի խումբ կը ներկայացնէ:

« ԵՐԵՆԱՆԻ »

ՉՈՒՄԱՆԻՔ-2»

Կիրակի, Հոկտ. 31, մամբ 15-30-ին:

Ծախերու մահաւանութիւն 70 Գրանդ:

Իրմե՛կ Հայ Մշակութի Տունը:

04 — 91 — 50 — 15 — 09

ՀԱՅ
ԹԱՏՐՈՒԹԻ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

**ՀԱՅ
ԹԱՏՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԻՐՈՒՄԸ
ԹԱՏՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
ՑՐՈՒ ԶԱՐԻ**

Ղեկավար՝ ԱՐԲԻ ԶՈՎՀԱՆԻՍԵԱՆ

Ա. Ծ Ր Ա Պ Ի Ր

Խմի՛կ Տէր-Գրիգորեանց
Խե՜ղճ թու՛ղ

Յակար Պարոնեան
Երկրի Տէր, ԾԱՌԱՅ ՄԷ

Կիրակի, Հոկտեմբեր 31, 1999
մամբ 16-ին

« Երեւան » Մամուլեան Մշակ. Կեդրոն
118, rue de Courcelles - 75017 Paris
Métro : Courcelles

— Մուտք՝ 30 Ֆր. —

Imprimé sur les Presses
du Journal « HARATCH »
83, rue d'Heuteville, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 55935

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**

SÉJOUR D'HIVER

La Croix Bleue des Arméniens de
France organise un séjour d'hiver à
Bellefontaine (Jura) du 6 au 13 février
2000 pour les enfants de 8 ans révo-
lus à moins de 15 ans.

Prix : 2.700 F comprenant

- Transport
- Hébergement
- Location et cours de ski
- Remontées mécaniques
- Assurance

Renseignements et inscriptions :

C.B.A.F. — Conseil d'Administration:
17, rue Bleue — 75009 PARIS
Tél. : 01 48 24 46 57

Date limite d'inscription : 15 Janvier

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de
France recherche pour son séjour
d'hiver du 6 au 13 février 2000 à Bel-
fontaine (Jura)

— Animateurs diplômés BAFA
ayant bon niveau de ski.

Ecrire à :

C.B.A.F. — Conseil d'Administration:
17, rue Bleue — 75009 PARIS

Date limite de candidature :
18 décembre 1999.

setrak®

Sous la Présidence d'Honneur
du Député-Maire d'Alfortville
Monsieur RENE ROUQUET

GALA DE BIENFAISANCE
au profit de l'Ecole Bilingue « Saint Mesrop » d'Alfortville

le Samedi 6 Novembre à 20 heures 30

Dîner d'animation animé par **CRICHA** et son Orchestre
Salle Roger Delmas, rue de Rome — 94140 ALFORTVILLE
Tél. : 01 43 75 54 46

**Coupons
d'Alsace**

21, av. d'Helvétie
25203 MONTBÉLIARD
Tél. 03 81 94 38 10

Z.I. Les Arbletiers
25400 AUDINCOURT
Tél. 03 81 35 51 93

65, avenue Jean Jaures
90000 BELFORT
Tél. 03 84 21 62 66

ՎԱՃԱՌՈՐԴՈՒՄԻ ՀԸ ՓՆՏՈՒՄԻ

Եւրոպայի փարիզեան ժամանադասը
էր Համար ժամանադասը կը փոխ-
արտադրուի:

Հետաձգելի
01 - 43 - 36 - 50 - 20
(գործի փախուստ)
և,
06 - 60 - 49 - 65 - 81
Քիւրնուր:

(Եւր. Ա. Եղեմ)

ժամադրեր ձեռք ձեռք էր փոխել կո-պիւ-
նէրը փոխել 15 րիկոն կ'արժէ:

Հոկտ. 25-ին, ճիշդագրութեան եւ ճար-
ցարկութեան եւ «Ստանդարտ»-ի իրա-
կանագրութեան ընդհանուր
գործադրութեան իրաւ Մեքսիկո եւ Լատին-
կերտիկոն իրաւ ուրիշ անդամներ, կը
ջոյն կ'ընեն Մարտինի Հրապարակը կը
Չափանի գրասենեակին առջև: Արդանա-
պէս ընկերութեան ցոյցաբերելի վը-
րայ Քաղկեդոնի փակցուած կնի պահա-
նելով չիստի իրաւորի մը արտա արժե-
կուն (15 տարի ընտանեակական դա-
տապարտուած է) եւ գտապարտելով
Երեւանի վերապահ ընդունելիքներ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՄՐԱՆԻ փարիզեանը Ե. Պարսի ու-
խառնաբեր փարիզեանը մը Բարբի-
զայեան է, կըրտապարի ցարին մէջ
«Բարբիզեանի գիւղի»-ը քաղաքի կո-
տարան, այս անգամ Անգարա: Վարչա-
պետ ինչիքի չեա ճանդիկութեան ըն-
տառն է կըրտ. փարիզեաններն սկս-
րարկեանները ու ճամաձայնութիւն
գործարար Բարբիզեանի փարիզեան
Բարբիզեանի մարի օժանդակութիւն
կուտար:

ԻՄՐԱՆԻ փարիզեանը մէկ միկոն տալով պար-
գի մը որոշած է տալ անոր որ կը պահե-
նէ ինչի պատերազմի ճամբի Բառա-
յե: Այս յայտարարութիւնը ըրած է
Տարապարի ուսուցիչ ուսուցիչ Տարա-
պարի զոր. Տրոյե: «Այդ տալովով
պարգի մէկեղեցի վերայ: Եստ փառ
ըրած է Բառապարի եւ անոր փար-
գի արդիւն չեղած է անոր փարգար:
Տրոյե փայ, ուսուցիչ ուսուցիչ ըր-
պարտեան եւ փարգի եւ կը խանս յառա-
հանալ, բառն կըրտի մը իրաւ ու որ-
րապարի փարիզեանի ալ յարաբերակով: Հա-
րապարի փարիզեանի զինուորական
Բարբիզեանի Հառապարի փարիզեան
կըրտ. արդիւն ընտանեակական ըր-
պարիզեան ուսուցիչ փարիզեանի ըր-
պարիզեան ուսուցիչ փարիզեանի
մը ինչի փայ իրաւ
արժեք ու փարիզեան:

ԻՄՐԱՆԻ փարիզեանը մէկ միկոն տալով պար-
գի մը որոշած է տալ անոր որ կը պահե-
նէ ինչի պատերազմի ճամբի Բառա-
յե: Այս յայտարարութիւնը ըրած է
Տարապարի ուսուցիչ ուսուցիչ Տարա-
պարի զոր. Տրոյե: «Այդ տալովով
պարգի մէկեղեցի վերայ: Եստ փառ
ըրած է Բառապարի եւ անոր փար-
գի արդիւն չեղած է անոր փարգար:
Տրոյե փայ, ուսուցիչ ուսուցիչ ըր-
պարտեան եւ փարգի եւ կը խանս յառա-
հանալ, բառն կըրտի մը իրաւ ու որ-
րապարի փարիզեանի ալ յարաբերակով: Հա-
րապարի փարիզեանի զինուորական
Բարբիզեանի Հառապարի փարիզեան
կըրտ. արդիւն ընտանեակական ըր-
պարիզեան ուսուցիչ փարիզեանի ըր-
պարիզեան ուսուցիչ փարիզեանի
մը ինչի փայ իրաւ
արժեք ու փարիզեան:

ՓԱՐԻԶԻ ՏԵՂԱՆԻՆ, ին - փ - ին-
քարերը եւ խաղաղութեան պիտիւն
Քիւրնուրները մէկ, փայ ունի ար-
քարեղանի պարտութեան մը Բարբի-
զայեան ընտանեակական ընտանեակ
քաղաքարարի իրաւոր պատճառաւ: Ըստ
իրեն, կուտապարիզեան պարգի է փառ
ուսուցիչ ընտանեակ իր Քիւրնուրներ:

ՓՈՒՐԴՈՒՄ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿՈՒՄԻՏԵՐ
Կերպի, Հոկտեմբեր 24-ի արդիւններն
էն -
Փարիզեան Երեւան
ՀԱՐԸ Պրաւա - Անիտա 1 - 3
(0-տար-Սէն Բառայ)
Ին - փ - Ա. Ալֆորտիլի - Օպերայի 1 - 0
(Ֆրանսայի Բառայ, 5-րդ ճանդարտ)
Պատաններ
ՀԱՐԸ Պրաւա - Պանիտ 6 - 3
Լիւնի Երեւան
ՀԱՐԸ Պրաւա Տեղին - Ս. Մեծ. Օգոս 2 - 0
Պաշտպանութիւն Երեւան
ՀԱՐԸ Պրաւա - Մանիտ 1 - 3
(Ֆրանսայի Բառայ, 5-րդ ճանդարտ)

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hamet, 75010 Paris
SIRET : 571 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 55935

ՀՈԿԵՆԱՆԿԱՍ

Սրբոյ Սահակ - Մեքսիկոյ եկեղեցոյ
եւ Երեւանի թուրք մը ճամապարի-
նէրուն կը ճանդարի, Քիւ Հոկտեմբեր
31-ին, Կերպի օրը, յայտարարութեան
զին, ճանդարեանի պատան կը կուտա-
րի, մը կըրտեղեցի կըրտապարիզեան ճանդար
ճանդար, արժանաշխարհակ:

ԵՂԵՄ Ա. ՔԱՆԸ, ՓԱՆՈՍԵՆԻ
ժամանակ զատուածներն արժիւն:
«Ցիլապարի արդարաց օրինաւոր
կըրտից»:

ՀԱՅ
ԲԱՍՏՐՈՒՆ
ԸՆԹԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՅ
ԲԱՍՏՐԱԿԻՐՆԵՐՈՒ
ՆՈՒԻՐՈՒՄ
ԲԱՍՏՐԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ
ՑՐԻ ԶԱՐԳ

Հեղափար՝ ԱՐԲԻ ԵՐԼՈՒՄԱՆՍԵՆ

Ա. ԵՐԼՈՒՄԱՆ
Իմի Տեղ-Գիւղարարան
ԻնչՅՈՒՆ ԲՈՒՄԸ
Ցիլապարի Պարանիւն
Երկրի Տեղի, ՍԱՆԱՍ ՄԸ

Կերպի, Հոկտեմբեր 31, 1999
ժամը 16-ին

«Այդ Մանուկան» Մշակ. Կերպի
118, rue de Courcelles - 75017 Paris
Métro: Courcelles

— Մալար՝ 30 ֆր. —

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE
Rhône-Alpes

Dans le cadre du 70e anniversaire de
la Croix Bleue des Arméniens de France,
placé sous le haut patronnage de Mon.
seigneur NORAN ZAKARIAN, les sections
de la région Rhône-Alpes vont im-
piment à une exposition «L'ARMÉNIE AU
FEMININ» retraçant le passé, le présent
de l'association bien vivante à travers pho-
tos, documents et vidéos.

Cette exposition se tiendra du 4 au 13
Novembre à la Maison des Ecritures;
26, Place Bellecour à Lyon.
Horaires d'ouverture : du Mardi au
Samedi de 15h30 à 19h30.

A l'issue de l'exposition,
Mme ANAÏDE TERMINASSIAN
Maitre de Conférence à la Sorbonne
retracera l'évolution et le rôle de la femme
arménienne durant ces longues années
jusqu'à l'aube du 21e siècle. Cette confé-
rence aura lieu le Samedi 13 Novembre
à 17h.

Ne manquez pas ces différents rendez-
vous de la Croix Bleue des Arméniens de
France à la Maison des Ecritures.

— Entrée libre —

L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
présente
un spectacle pour voix et violoncelle

Nora ARMANI
Aya SAKAKIBARA

dans
NANNTO NANNTO
Votchintch Votchintch
Son et silence, musique et parole

inspiré de textes

Bach, Allnut, Khrakhouni, Tekeyan,
Medzarens, Sevak et Akhmatova.

Avec les musiques
de Komitas, Crumb et Sakakibara.
Vendredi 5 Novembre à 20 h 30
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, 75017 Paris

Aya est partie de son pays natal le Japon
avec son violoncelle et une petite valise
remplie de partitions et de ses peluches
favorites. Nora est partie de son pays
natal l'Egypte avec les Pyramides dans
son cœur, puisqu'elles n'entraient pas
dans sa malle.

Elles se sont rencontrées à Montmartre
sur les escaliers... de leur immeuble.

Renseignements: P.A.F. Membre 80 F
01 42 27 12 26 Non membre 100 F

ՀԱՅ ՄԵԿԱՊՑՈՒ ՏՈՒՆ
ՄԱՐՏԵՍԸ

12-14, rue St-Bazile — 13001 Marseille

Քաղաքական ինքնաշարժի խորի
Տարեանի խորի կը ինքնաշարժի:

«Երեւանի
ՉՈՒՄՆԸ-2»

Կերպի, Հոկտ. 31, ժամը 15-30-ին:

Միակերպ ժամանակը ինչ 70 ֆրանք:

Ինչի՝ Հայ Միակերպ Տարե
04 - 91 - 50 - 15 - 09

L'Association Culturelle «NAREG»
d'Enghien-les-Bains
présente

RECHERCHONS
UN MENTEUR

NOM : DOURIAN NAREG
100-000 \$

Récompense pour toute information
deux heures de fou rire !!!

le Samedi 6 Novembre à 20h30
Salle des Fêtes d'Enghien

Spectacle à 20h30 précises, suivi
d'un diner
face au Casino d'Enghien. Parking
et réservations :

tél.: 01 34 12 84 45 — 01 47 28 84 45

P.A.F. Théâtre : 80 F.
(40 F. étudiants et scolaires);

P.A.F. Diner : 150 F.
(75 F. étudiants et scolaires).

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
ԱԼՖՈՐՏՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԵԿԱՊՑՈՒ ՏՈՒՆ

activités permanentes
INFORMATIONS

Parmi les 19 activités - soit 57 cours -
quelques places sont encore
disponibles en
Musique : Violon - Eveil musical
Langue arménienne débutants :
enfants, adolescents,
conversation adultes
Heure du conte : 6-7 ans
Danse débutants : 8-10 ans
Kung-Fu (en association avec l'ABBA):
8-12 ans.

NOUVELLES ACTIVITÉS 1999-2000

Echecs
Enfants débutants : complet
Niveau moyen :

Quelques places disponibles
Ouverture cours pour adultes
débutants

Théâtre arménien
pour les enfants de 7 à 12 ans
Début des cours

le Mardi 26 Octobre de 17h à 18h30

Pour tous renseignements
s'adresser à la Direction

9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Tel.: 01 43 76 55 89 - Fax: 01 43 78 66 64

CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE

SÉJOUR D'HIVER

La Croix Bleue des Arméniens de
France organise un séjour d'hiver à
Bellefontaine (Jura) du 6 au 13 février
2000 pour les enfants de 8 ans révo-
lus à moins de 15 ans.

Prix : 2.700 F comprenant

- Transport
- Hébergement
- Location et cours de ski
- Remontées mécaniques
- Assurance

Renseignements et inscriptions :

C.B.A.F. — Conseil d'Administration:
17, rue Bleue — 75009 PARIS

Tél. : 01 48 24 46 57

Date limite d'inscription : 15 Janvier

•

RECHERCHE

La Croix Bleue des Arméniens de
France recherche pour son séjour
d'hiver du 6 au 13 février 2000 à Bel-
fontaine (Jura)

— Animateurs diplômés BAF
ayant bon niveau de ski.

Ecrire à :

C.B.A.F. — Conseil d'Administration:
17, rue Bleue — 75009 PARIS

Date limite de candidature :
18 décembre 1999.

UGAB-Paris IDF
Volley-Ball

L'UGAB-PARIS — Ile-de-France
recrute des jeunes garçons et filles
de 14 à 20 ans

pour ses équipes de volley-ball
Les entraînements se dérouleront
exclusivement en arménien

Ils seront dirigés
par Serge Khatchikian
célébre sportif d'Arménie
et arbitre national

au 61, avenue de la Pte d'Auteuil
75016 Paris (Métro: Pte d'Auteuil)

Renseignements au 01 47 37 76 87
ou auprès de Hovik Mazedjian,
responsable des sports à l'UGAB :
au 01 40 37 43 97

Sous la Présidence d'Honneur
du Député-Maire d'Alfortville
Monsieur REINE ROUQUET

GALA DE BIENFAISANCE
au profit de l'Ecole Bilingue «Saint Mesrop» d'Alfortville

le Samedi 6 Novembre à 20 heures 30

Diner dansant animé par G R I C H A et son Orchestre
Salle Roger Delmas, rue de Rome — 94140 ALFORTVILLE

Tel. : 01 43 75 54 46

9, rue de Madrid, 94140 Alfortville
Tél : 01 43 76 55 89 - Fax : 01 43 78 66 64

(Ծար. Ա. Լիճե)

Նախագահ՝ Ներսիսյանական ժամ - Նոյն
Կերին խոստացվածքներ մը կրն թէ
կը բաժնէ ամբողջ ժողովուրդի մը վրէտ
և էր ցուցնողները կը յայտնէ
Փրոմետեոս զարգեթի:

Մասնակցութիւն յայտնած էն Լիճեի,
բարոյարարական արարչի, որպէսզի պա-
տաստէր, Կիւնթիւն, որ նաեւ աստուար-
տան է Շմարանի, Տեմիթի, Ալ Կըն և
աւելիներ: Բարեբաղի ժողովուրդը՝ Պ.
Լեմիթի շատ տխուր և ժառանգող էր
նկատու աշտ արարչի, որ կը զուգարկեի
կողմնական զգացման:

ԻՐԱՐԱԼ

«INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE»

Առաջին էնը, Վաշինկի Մարզանիկի նը-
կարող լայն տեղ կուտայ Հայաստանի
Նորհարարականի մէջ տեղի ունեցած ըս-
պալանի: Եր նկարագրէ զգուշ և զիսկ
կուտայ թէ առ պատասխան է թաղարթի
մէկնունքն զանի ըր ժամ ետը ու կորստ-
յանը Ներքին նախարարականի մէջ
տեղանքին՝ Պաւլ Պաշտարանի յաշ-
տարարութեան, որ աստատան է թէ չնոյն
նոյն խորհրդան էր խոսքը:

«FINANCIAL TIMES»

Վաշինկի թարգմ. լուրը տալով կը
շեշտ թէ պատահար տեղի ունեցած է
ԱՄՆ-ու Արտաքին նախարարի տեղակալ
Ս. Քալապիկի Ներսիսյանի մեկնումին ան-
միջապէս ետ: Ամերիկացի դիւանագէտը
տեսակցութիւն ունեցած էր Նախագահ
Ռ. Քլայնթայնի, վարչապետ Ա. Մարգար-
տանի հետ: ԱՄՆ-ու Արտաքին նախար-
արութիւնը յայտնած է թէ անտեղուկութե-
ան չունի ինչ աւարիւններ կողմէ:
Պատահարին լրատուութիւնը կուտայ
է Ռոյ Սթրիթ ընդունելու ալ, ստանց
որով մեկնարարութեան:

«LE FIGARO»

Երկրորդական ձեւով կ'արձայնէ
խորհրդով՝ «Պաշտական հարաւորի
փորձ» ինչ որ լրատական հասցնող մեկնա-
նութիւնն էր մը և, թանկ լրատուական
թանկին մէջ, կ'ընէ թէ զգուշացնող ըր-
դարձանները մեծ թիւ մասին:

«LIBERATION»

Լայն տեղ կուտայ խորհրդովով՝ «Վար-
չապետ սպանումով վիճած պիտակով
հարաւորով մը, ինչ որ նաեւ հապ-
ճող կարեւոր էր իր թուի, թանկ լրատու-
արարչութեանը որով ձեւով նման տպա-
նութիւնն էր չնի զարգ: Նախագահ Յու-
նանանի համար էր զի զի թէ շուրջ 35 տա-
րեան է, 1989-էն 1990 պատասխանատու
կողմէ է Հայ Ռազմադրոյն Միութեան և
այլ շարժումին համարումը թաղարթի
է Հ.Բ.Դ.Ի. մէջ: Ապա, աշխատած է ժա-
մարի մէջ, Հ.Բ.Դ.Ի. թիւներին, միջու-
արտաքինի կուսակցութեան 1993-ին
դատարան վարչարարութեանը համար:
Թերթը, նաեւ հաճեց պատասխան ըր
կ'ընէ վերին տարիներ իրադարձու-
թեանը: Երազարարականի մէջ, նկատել
կուտայ որ Վաշինկի Մարզանի և Կարեն
Դեմիթիան շատարարական թաղ յայտնա-
կանա համարումով էր կողման էին և-
րեւորութեանը ընտրութիւններուն ա-
տէ և, որպէս շեշտածով Վաշինկի Մար-
զանան ժողովարար ճշտակարար, Կա-
րեն Դեմիթիանի ալ Սարգսի ժողովի
նախագահի ամբողջ ժողովի և կը վերա-
ցնէ տպաւոր - ճշտարարութիւնը պիտ
րեւի է թանկ աշտ և որ նախագահ Յու-
նանան և էր վարչապետը՝ Վաշինկի Մար-
զանան մէկ ժամով չեն խոսքի:

«LE PARISIEN»

Ամերիկէ շատ տեղեկութեան տալով էր
թէ իրադարձութիւնները ժամեմ, թէ զը-
նկուր, թէ Վ. Մարգարտանի թաղ, մեր
տեսած թերթերէն, միայն էր նաեւ որ
վարչապետին մեկնարարականի վրէտը
կը պաշտարարէ: Համար մաքիւնին, կա-
շտակութիւնն զգծ և թէ վերջուր ըր-
դարձանները:

ժամեմ, արտաքինութիւններ ունեցած էր
այլ ուղղութեամբ:

«L'HUMANITE»

Ամերիկէ կարն արձայնող տպաւոր է:
Հապա զից տպ, որ կ'ընէր սակաւ ըր-
ցին իրադարձարարութեամբ:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ, այլ կողմից
լրատական արդիւնէ կ'ընէր, Փարիսի
մէջ, որ հարաւոր ձեւով անունով խոս-
մեկնութեանը ըրեք կողմէ Հոկտ. 27-ին
և նախկին կը թաղարթը կ'ընէր Նախ-
կիթ, լուրի և ալ թանկ նկատուան:
Վարչապետին ընդգրկմանը Փարիսի
ալ ճեղքարարական, լրատական կուտայ
էր, թէ Շմար 3 ժամ զարգեթնա-
կան տեսակցութիւնն էր կ'ընէր:

ԺԱՍԳԻՆ Ամերիկան կ'ընէր զից
Հոկտեմբեր 27-ին, չորս արտաքին
լրատական էր Նախարար, Կիւնթով Մարգար-
տան: Ընդհանրապէս զանախ ժողով
մեկնութեանը կ'ընէր Նախարար անդարձու-
ան աշտ Նախարարականի մէջ, որով
շատ տեղի էր նախին ծրարութիւն:

ԳԻՐԱՆԻՆ Ժողով արձայնողութիւններ
շարժանական էն նոյն աստուարութեամբ:
Ռազմար ինչպէս էն նաեւ Բաղարի ըր-
նակարարին ժողով, թաղ, ինչ հոյն չէր
այլ պատան:

ՋՈՐՈՆ ԺԱՄ

Շարժան էր կ'ընէր, Հոկտեմբեր 30-էն 31
ուրանայի զից էր, հալի է ժամացողն
ըր մէկ ժամ ևս տանի միջան ժամու
տեղեկուր: Համար:

L'UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE
présente
un spectacle pour voix et violoncelle

Nora ARMANI
Aya SAKAKIBARA

dans
NANNTTO NANNTTO
Votchintch Votchintch

Son et silence, musique et parole
inspiré de textes
de
Bach, Allnut, Khakhouni, Tekeyan,
Medzarents, Sevak et Akhmatova.

Avec les musiques
de Komitas, Crumb et Sakakibara.

Vendredi 5 Novembre à 20 h 30
Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, 75017 Paris

Aya est partie de son pays natal le Japon
avec son violoncelle et une petite valise
remplie de partitions et de ses peluches
favorites. Nora est partie de son pays
natal l'Egypte avec les Pyramides dans
son cœur, puisqu'elles n'entraient pas
dans sa malle.

Elles se sont rencontrées à Montmartre
sur les escaliers... de leur demeure.

Renseignements: P.A.F. Membre 80 F
01 42 27 12 26 Non membre 100 F

Sous la Présidence d'Honneur
du Député-Maire d'Alfortville
Monsieur RENE ROUQUET

GALA DE BIENFAISANCE

au profit de l'Ecole Bilingue «Saint Mesrop» d'Alfortville

le Samedi 6 Novembre à 20 heures 30

Dîner dansant animé par GRICH A et son Orchestre

Salle Roger Delmas, rue de Rome - 94140 ALFORTVILLE
Tél. : 01 43 75 54 46

LUNDI 1er NOVEMBRE
**Cérémonie
à la mémoire
des victimes
du Génocide arménien
et d'Artsakh**
Dépôt de gerbe au pied
du Khatchkar à Clamart
Programme
10h30 Rassemblement à la Maison
Arménienne: 5, allée Charles-
Louis à Clamart, suivi d'une
projection vidéo inédite sur
les héros d'Artsakh.
11h Départ en cortège vers le
Khatchkar.

VIENT DE PARAÎTRE

UN CD-ROM «Les Compositeurs armé-
niens» qui contient des informations
sur 119 compositeurs (bibliographie,
principales œuvres, présentation chro-
nologique de l'évolution de la musique
arménienne). Présentation par thème :
liturgique, populaire et symphonique.
180 F, distribué par «Ourartou», EPA,
En vente dans les librairies comme
«Gibert Joseph».

ՀԱՄԱԶԳԻՆԻ
 HAMASKAÏNE
Փ Ս Ր Զ
ԻՍՏԱԲԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ
ՀՈՅԳԵՐ ԱՇԽԱՐՀԻ
ՋՈՐՈՆ ԾԱԿԵՐԷՆ
Տեսարանի միջադպրոց է Նախ-
արարականի (Պարս Ծո, Լա-
պի, Կիթի, Ալպարի, Պարսկան,
Օտան...) Բնագրականի և խորհրդովութեան
ԴՈՐԱ ՄԱՐԿԻՆ
ԺՈՐՈՆ ԾԱԿԵՐԷՆ
Ուրար, Կիւնթիւնի 3, ժամը
20-30-ին
Salle CORTOT
78, rue Cardinet - 75017 PARIS
Métro Malesherbes

ՀԱՅ ՄԵԼԱԿՈՅԻ ՏՈՒՆ
ՄԱՐՍԵՐԼ
12-14, rue St-Bazile - 13001 Marseille

Քառերական ներկայացում Նորիկ
Տուրեանի խումբը կը ներկայացնէ՝

«ԵՐԵՄԻԱՆԻ
ՀՈՐԱՆՁԻ-2»
Կերակի, Հոկտ. 31, ժամը 15-30-ին:
Մարտիկոն ժամակցութիւն 70 ֆրանց:
Դիմել՝ Հայ Մշակութի Տանը
04 - 91 - 50 - 15 - 09

ՀՈԳԵՆԱԿԱՍՍ
Ե Ի
ՀՈԳԵՆԱՍԷ
Կապույտ խաչի Փարիսի Արարիկ Թա-
ղանան ժամանակը Նախարարական
պաշտան կուտայ կ'ընէր, Նա-
խարար Դեմիթի խոսքով, Նա-
խարար Դեմիթի խոսքով, Փարիսի Ս.
Յովհաննէս - Միլարի Երեւանի
15, rue Jean-Goujon - Paris 8^e
Ապա Նախարար կը արտի Փարիսի Հայ
Մշակութի Տան մէջ
17, rue Bleue - 75009 PARIS

Կապույտ խաչի Ամիկ - Պարս - Պարսիկ
Արարականի Արարիկ ժամանակը Նա-
խարարականի պաշտան կուտայ կ'ընէր, Նա-
խարար Դեմիթի խոսքով, Նա-
խարար Դեմիթի խոսքով, Փարիսի Ս.
Յովհաննէս - Միլարի Երեւանի
15, rue Jean-Goujon, 75008 PARIS
Երեւանի պաշտարարականի ապա-
րիկ, Նախարար կը արտի Փարիսի Հայ Մ-
շակութի Տանը
17, rue Bleue, Paris 9^e

L'Association Culturelle «NAREG»
d'Enghien-les-Bains
présente
**RECHERCHONS
UN MENTEUR**
NOM : DOURIAN NAREG
100 000 \$
Récompense pour toute information
deux heures de fou rire !!!
le Samedi 6 Novembre à 20h30
Salle des Fêtes d'Enghien
Spectacle à 20h30 précises, suivi
d'un dîner
face au Casino d'Enghien. Parking
Pour tous renseignements
et réservations :
tél.: 01 34 12 84 45 - 01 48 27 84 45
P.A.F. Théâtre : 80 F.
(40 F. étudiants et scolaires);
P.A.F. Diner : 150 F.
(75 F. étudiants et scolaires).

**CROIX BLEUE
DES ARMÉNIENS
DE FRANCE**
Rhône - Alpes

Dans le cadre du 70e anniversaire de
la Croix Bleue des Arméniens de France,
placé sous le haut patronnage de Mon-
seigneur NORVAN ZAKARIAN, les sections
de la région Rhône-Alpes vous in-
vitant à une exposition «L'ARMÉNIE AU
FEMININ» retraçant le passé, le présent
de l'association bien vivante à travers pho-
tos, documents et vidéos.

Cette exposition se tiendra du 4 au 13
Novembre à la Maison des Ecritures:
26, Place Bellecour à Lyon.

Horaires d'ouverture : du Mardi au
Samedi de 15h30 à 19h30.

A l'issue de l'exposition,
Mme ANAHIDE TERMINASSIAN
Maitre de Conférence à la Sorbonne
retracera l'évolution et le rôle de la femme
arménienne durant ces longues années
jusqu'à l'aube du 21e siècle. Cette confé-
rence aura lieu le Samedi 13 Novembre
à 17h.

Ne manquez pas ces différents rendez-
vous de la Croix Bleue des Arméniens de
France à la Maison des Ecritures.

— Entrée libre —

Imprimé sur les Presses
du Journal «HARATCH»
83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
SIRET : 517 027 317 000 15
Commission Paritaire : N° 59305

(Comp. E. T. 12)

atours.com